

VEREJNÁ PROSPEŠNOSŤ
LEGISLATÍVA A PRAX

(VEREJNÝ ZÁUJEM A VEREJNÁ PROSPEŠNOSŤ V LEGISLATÍVE A PRAXI ORGÁNOV VEREJNEJ SPRÁVY)

NADÁCIA OTVORENEJ SPOLOČNOSTI
OPEN SOCIETY FOUNDATION

V E R E J N Á P R O S P E Š N O S Ť
L E G I S L A T Í V A A P R A X

(VEREJNÝ ZÁUJEM A VEREJNÁ PROSPEŠNOSŤ V LEGISLATÍVE A PRAXI ORGÁNOV VEREJNEJ SPRÁVY)

Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation a Fórum donorov

2006

OBSAH

Úvod	4
I. Verejný záujem a verejná prospešnosť v právnom poriadku Slovenskej republiky	6
1. Verejný záujem a verejná prospešnosť v medzinárodnom práve	7
2. Ústavný rozmer inštitútov verejného záujmu a verejnej prospešnosti	9
3. Verejný záujem a verejná prospešnosť v zákonnej úprave	20
4. Verejný záujem a verejná prospešnosť v delegovanej legislatíve	24
5. Pojmy verejný záujem a všeobecná prospešnosť v právnej doktríne	35
II. Politický rozmer uplatňovania verejného záujmu a verejnej prospešnosti	37
1. Neziskový sektor v právnom prostredí	39
2. Základy financovania neziskového sektora	41
III. Závery a úvahy de lege ferenda (z pohľadu nožnej budúcej úpravy)	47
PRÍLOHA 1 – Základné zákony podľa jednotlivých rezortov s prehľadom úpravy finančnej pomoci zo strany štátu	49
PRÍLOHA 2 – Príklad vyplnenej žiadosti o poskytnutie dotácie	71
O realizátoroch projektu	74
Summary in English	76

Publikácia vyšla vďaka podpore The Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe a Nadácie otvorenej spoločnosti–Open Society Foundation ako súčasť projektu Nadácie otvorenej spoločnosti–Open Society Foundation a Fóra donorov *Verejná prospešnosť a jej dôsledky pre neziskový sektor na Slovensku*.

© Nadácia otvorenej spoločnosti–Open Society Foundation, Fórum donorov 2006
Analýzu alebo jej časti je možné ďalej šíriť len s uvedením zdroja.

Autor: Učená právnická spoločnosť
Editor: Eduard Marček (PANET-PDCS)
Jazyková úprava: Janka Jurečková, Margaréta Kontrišová
Vydalo Vydavateľstvo Pozsony / Pressburg / Btislava - Peter Rašla
Návrh obálky a grafická úprava: Typografiaplus, spol. s r.o.
Tlač: Interprint, s.r.o.

ISBN 80-967009-7-9

Úvod

Neziskový sektor prechádza rôznorodým vývojom a jeho predstavy o vlastnom usporiadaní predstavujú neustálu vývojovú krivku, ktorá podlieha konkrétnym skúsenostiam jednotlivých organizácií a ľudí pri vykonávaní ich aktivít.

Týmto aktivitami sa neziskový sektor v určitej vývojovej fáze začína zaoberať a snaží sa ich diferencovať podľa rôznych kritérií, ktoré majú pomôcť vytvoriť hierarchiu činností a ich dôležitosť pre spoločnosť. Tvorba zákonov od roku 1990, ale najmä vývoj slovenskej neziskovej legislatívy jednoznačne dokazujú, že jednotlivé legislatívne etapy kopírujú vývoj myslenia samotného neziskového sektora. Tento vývoj je podmienený vývojom spoločenských vzťahov vrátane vývoja neziskového sektora, vývojom získavania financií, ako aj vývojom iných neziskových sektorov v rámci krajín Európskej únie.

Tvorba základných právnych predpisov pre neziskový sektor v 90. rokoch minulého storočia otvorila niekoľko zásadných otázok, pričom jednou z nich bola a zostáva otázka verejnej prospešnosti, vzájomnej prospešnosti, otázka verejného záujmu štátu o neziskový sektor.

Nové právne úpravy zvolili menej náročný spôsob definovania verejnej prospešnosti. Ten predstavuje len akýsi zoznam činností, ktoré sa považujú za verejne prospešné, ponechávajú pritom veľkú mieru kreativity orgánom verejnej správy. Tento model však nepredstavuje riešenie inštitútu verejnej prospešnosti, čo vo veľkej miere potvrdzujú nielen samotné neziskové organizácie, ale aj rôznorodé legislatívne problémy, ktoré sa v súvislosti s týmto inštitútom vyskytujú.

Obdobný vývoj prebieha aj v otázke financovania neziskového sektora, kde sa neustále hľadajú zdroje, ktoré by mohli tvoriť základné piliere viaczdrojového financovania neziskových organizácií. Ukotvenie mechanizmu 2% dane v slovenskej legislatíve vytvorilo prvý systematický pilier financovania neziskového sektora, ktorý však oveľa dynamickejšie otvára problematiku verejnej prospešnosti a jej odlišenia od súkromnej prospešnosti. Práve prerozdelenie značných finančných prostriedkov sa stalo hnacou silou napredovania v otázke verejnej prospešnosti.

Vývoj v rámci Európskej únie len potvrdzuje zložitú ukotvenia tohto inštitútu. V každom prípade sa však v tejto otázke posilňuje pozícia štátu vzhľadom na rozhodovanie, čo sa považuje za verejnoprospešné, a to dáva národným legislatívam jasný mandát na nespútané úvahy ohľadom riešenia tohto inštitútu.

Čím viac peňazí neziskový sektor získa z verejných zdrojov, tým viac sa bude do popredia dostávať otázka ich využívania na verejnoprospešné účely, otázka právnych foriem, ktoré s verejnými zdrojmi nakladajú, ako aj otázka ich použitia.

Pokiaľ dôjde k legislatívnemu ukotveniu verejnej prospešnosti a ďalších súvisiacich otázok spojených s týmto inštitútom, proces udržateľnosti získavania verejných zdrojov pre neziskový sektor sa stane jednoduchším.

Samotná odborná štúdia dáva k dispozícii právnu analýzu verejnej prospešnosti z rôznych pohľadov. Súčasťou sú aj úvahy o možných cestách riešenia verejnej prospešnosti. Cieľom predkladanej analýzy je po prvýkrát v histórii legislatívy Slovenskej republiky predstaviť odborný materiál zaoberajúci sa vzťahom štátu a neziskového sektora, poukázať na význam a právne ukotvenie pojmu verejný záujem a jeho obsah z pohľadu jeho významu tak v podmienkach slovenskej legislatívy, ako aj v kontexte európskeho chápania tohto pojmu. Na ústavnej úrovni autori po prvýkrát v rámci legislatívnych úvah uvažujú o vymedzení verejnej prospešnosti ako ústavného inštitútu, ktoré by korešpondovalo

s vývojom tohto inštitútu na úrovni Európskych spoločenstiev a Európskej únie, kde sa právo na prístup k všeobecne prospešným službám chápe ako perspektívne ľudské právo.

Analýza súčasne prináša aktuálny pohľad na súčasnú legislatívu z pohľadu prezentácie účelov, ktoré štát podporuje v rámci neziskového sektora, čo umožňuje vyhodnotiť, aký je verejný záujem štátu vo vzťahu k neziskovému sektoru a ktoré účely sú z pohľadu štátu prioritné. Analýza poskytuje prehľad o spôsobe, ktorým je verejný záujem aplikovaný v praxi. Dôležitou súčasťou materiálu sú úvahy de lege ferenda obsahujúce návrhy, akým smerom by sa mal vývoj v tejto oblasti uberať. Táto časť slúži na otvorenie diskusie o verejnej prospešnosti na Slovensku.

Legislatívnu analýzu vypracovala Učená právnická spoločnosť, organizačná zložka 1. slovenského neziskového servisného centra, a autorsky sa pod ňu podpísali Ján Svák, Peter Haňdiak a Milan Andrejkovič. Poďakovanie za cenné pripomienky a rady patrí aj konzultantom Helene Wolekovej, Ofge Plišňakovej a Eduardovi Marčekovi.

Vypracovanie odbornej analýzy bolo súčasťou projektu *Verejná prospešnosť a jej dôsledky pre neziskový sektor na Slovensku*, ktorý v rokoch 2005–2006 realizovali Nadácia otvorenej spoločnosti–Open Society Foundation a Fórum donorov. Publikáciu podporili Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe a Nadácia otvorenej spoločnosti–Open Society Foundation.

Táto legislatívna analýza je súčasťou série viacerých publikácií o verejnej prospešnosti, ktoré navzájom tematicky súvisia. Ďalšie časti, ktoré vychádzajú v rovnakom čase, pokrývajú priebeh diskusie (*Verejná prospešnosť – Proces diskusie*) a úpravu verejnej prospešnosti a skúsenosti zo zahraničia (*Verejná prospešnosť – Príklady iných krajín*).

I. Verejný záujem a verejná prospešnosť v právnom poriadku Slovenskej republiky

Pojem verejný záujem sa tradične využíva na vyjadrenie opozita k pojmu súkromný. Súkromný záujem je záujem jednej osoby, a preto sa niekedy spája aj s pojmom osobný záujem. Vo všeobecných slovníkoch je väčšinou definične vymedzený verejný záujem a tento sa stotožňuje so spoločenským záujmom alebo spoločným záujmom. Podľa Slovníka slovenského jazyka (V. zväzok) je verejný záujem taký záujem, ktorý sa týka všetkých členov väčšieho spoločenského celku (napríklad obce, štátu), celej spoločnosti, záujem, na ktorom sú zainteresovaní všetci členovia nejakého väčšieho celku.

Všeobecné vymedzenie verejného záujmu sa vo svojom základnom význame dostalo aj do právnej teórie. Do roku 1989 bol verejný záujem formálne zamieňaný pojmom spoločenský záujem alebo celospoločenský záujem a v tejto podobe bol súčasťou niekoľkých desiatok zákonov, ktoré už dnes nie sú platné a ak sú, tak v nich bol tento pojem nahradený pojmom verejný záujem. Rozdiel medzi pojmom spoločenský záujem používaným v legislatíve pred rokom 1989 a pojmom verejný záujem po roku 1989 však nie je len formálny, ale aj obsahový. Obsah pojmu spoločenský záujem bol pred rokom 1989 vykladaný politicko-účelovo a podliehal triednej selekcii, to znamená, že sa favorizovali určité skupiny obyvateľov (napríklad robotníci) pred inými (napríklad inteligencia) a spoločenský záujem bol ten, ktorý vyhovoval predovšetkým favorizovanej spoločenskej triede.

Aj z dôvodu negatívnych skúseností bol po roku 1989 pojem (celo)spoločenský záujem nahradený pojmom verejný záujem. Podľa Malej právnickej encyklopédie (1995) sa verejným záujmom rozumie záujem, ktorý je výrazom potrieb a záujmov spoločnosti a ktorý takto chápe a presadzuje legitímna verejná moc; jeho rozhodujúcou črtou je jeho mocensky garantovaná prevaha nad súkromným záujmom či záujmami. O päť rokov neskôr vydaný obširnejší Slovník slovenského práva (Prvé novodobé vydanie) však už tento pojem nedefinoval.

Právnické chápanie pojmu verejný záujem v duchu vyššie uvedenej definície je dôsledkom vnímania verejnomočenskej funkcie štátu ako prioritnej funkcie štátu. Štát má v tomto chápaní právo vymedziť, čo je obsahom verejného záujmu, a zároveň tento záujem mocensky presadiť. Takéto chápanie verejného záujmu vychádza z pôvodného zmyslu a účelu vkomponovania inštitútu verejného záujmu do právnych poriadkov štátov, ktorým bolo ospravedlnenie zásahu štátu do súkromných práv jednotlivca. Od začiatku išlo viac-menej o mocenský zásah do majetkových záujmov jednotlivca, ktoré sa obmedzovali z dôvodu prevažujúceho verejného záujmu. Tradične sa tak inštitút verejného záujmu spájal s inštitútom vyvlastnenia. Formálno-právnu podmienku vyvlastnenia sa tak okrem iných stávala aj požiadavka verejného záujmu.

Chápanie inštitútu verejného záujmu ako právnej podmienky na zásah do osobných práv jednotlivca (fyzickej osoby alebo právnickej osoby) prevažuje aj v súčasnom slovenskom právnom poriadku. Okrem tohto chápania sa však inštitút verejného záujmu začína čoraz viac spájať s pojmom prospech. Právne definície pojmu verejný záujem po roku 2000 sú dokonca priamo obsahovo vymedzené pojmom prospech, pričom sa spravidla výslovne uvádza majetkový prospech, ale pripúšťa sa aj iný prospech. Prospech sa tak stáva hodnotiacim kritériom pojmu verejný záujem. Spolu s tým sa rozširuje využívanie inštitútu verejného záujmu. Verejný záujem už nie je iba obsahom účelu vymedzeného v zákone, čo vyplýva z jednoduchej premisy, že ak je niečo zákonne účelné, nemusí to byť aj automaticky prospešné. Zjednodušene povedané, inštitút verejného záujmu sa zo sféry odôvodňovania legitimity zásahu do osobných práv človeka dostáva do sféry hodnotiaceho kritéria určitej činnosti z hľadiska jej prospešnosti pre spoločnosť alebo pre jednotlivca. Tak sa do právnej teórie a legislatívnej praxe dostáva pojem verejná prospešnosť ako opozitum pojmu vzájomná prospešnosť alebo individuálna či osobná prospešnosť. V legislatíve sa však dlhobojšie používa pojem všeobecná prospešnosť (všeobecne prospešná služba, všeobecne prospešné zariadenie), aj keď najmä v pracovnoprávných predpisoch sa v ostatnom období používa pojem verejnoprospešný (verejnoprospešná práca). Výnimočnosť legislatívneho používania pojmu verejnoprospešný v porovnaní s pojmom všeobecne prospešný je však v tomto prípade skôr signálom k postupnej zmene

doterajšej legislatívy v prospech generálneho využívania pojmu verejnoprospešný, pretože tento je opozitum slova súkromnoprošpešný. Pojem všeobecne prospešný platí skôr ako opozitum pre individuálny, resp. skupinový. Napriek pojmovej nejednotnosti možno konštatovať, že pojem verejný záujem sa v súčasnej legislatívnej praxi využíva na označenie dvoch rôznych skutočností z hľadiska ich účelového pôsobenia v normotvorbe, a to ako:

- dôvod na zásah verejnej moci do osobných (najmä vlastníckych) práv jednotlivca (fyzickej osoby alebo právnickej osoby),
- hodnotiace kritérium určitej činnosti alebo veci z hľadiska ich prospechu (majetkového alebo iného) pre verejnosť.

Inštitúty verejného záujmu a verejnej prospešnosti sú súčasťou slovenského právneho poriadku a uplatňujú sa tu:

- v rámci aplikácie medzinárodných dokumentov (prvá časť),
- v postavení ústavnoprávných inštitútov (druhá časť),
- ako súčasť zákonných ustanovení (tretia časť),
- v obsahu delegovanej legislatívy (štvrtá časť),
- vo výkladovom kontexte v rámci právnej doktríny (piata časť).

1. Verejný záujem a verejná prospešnosť v medzinárodnom práve

Verejný (spoločenský, všeobecný a pod.) záujem sa vyskytuje v medzinárodnom práve pomerne často, ale v kontexte jeho priamej aplikácie na slovenský právny poriadok je jeho využitie oveľa skromnejšie.

Najvýznamnejšie sa inštitút verejného záujmu z hľadiska nášho právneho poriadku prejavuje pri aplikácii Dohovoru na ochranu ľudských práv a základných slobôd, kde je v čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 (ďalej len „Dohovor“) označený ako „l'intérêt général“. Podľa neho má každá fyzická osoba alebo právnická osoba právo pokojne užívať svoj majetok. „Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. Predchádzajúce ustanovenie nebráni štátu prijímať zákony, ktoré považuje za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.“

Všeobecné ustanovenie Dohovoru teda spája verejný záujem s ochranou vlastníckych práv (právo na pokojné užívanie majetku), keď dovoľuje zasiahnuť do neho buď vyvlastnením, ak to odôvodňuje verejný záujem, alebo obmedzením prostredníctvom iných zásahov, ktoré musia byť odôvodnené všeobecným záujmom. Rozhodujúcim pre naplnenie obsahu verejného (všeobecného) záujmu sa stala rozhodovacia činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva, pričom mnohé závery v konkrétnych precedensoch sú výkladom pojmu verejného záujmu, ktorý je použiteľný nielen z pohľadu limitov zásahov verejnej moci do vlastníckeho práva, ale aj z principiálneho prístupu k napĺňaniu samého pojmu verejný záujem v konfrontácii so súkromným záujmom. Preto je potrebné týmto rozhodnutiam venovať primeranú pozornosť.

Prelomovým rozhodnutím, nielen pre rozsah európskej ochrany vlastníckeho práva, ale aj pre vymedzenie vzájomných vzťahov medzi verejným záujmom a súkromným záujmom, bolo rozhodnutie vo veci *Sporrong a Lönnroth c. Švédsko* (z 23. septembra 1982). Do prijatia tohto rozhodnutia totiž štrasburské orgány ochrany práva skúmali len legalitu zásahov štátu do súkromných práv. Po prijatí tohto rozhodnutia sa preskúmanie opodstatnenosti týchto zásahov štátu rozšírilo aj o proporionalitu, teda hľadanie „spravodlivej rovnováhy“ medzi záujmami spoločnosti a záujmami jednotlivca, a teda aj o obsahové vymedzenie pojmov verejný záujem a súkromný záujem. Hľadanie spravodlivej rovnováhy sa postupne stalo vážnym nadštátnym zásahom do dovtedy pomerne autonómnej vôle štátu zasahovať do súkromných záujmov jednotlivca a ospravedlňovať to požiadavkou verejného záujmu. Spomedzi mnohých rozhodnutí je ako príklad možné uviesť *Elia S.r.l. c. Taliansko* (z 2. augusta 2001), *Iatridis c. Grécko* (z 25. marca 1999), *Mellacher c. Rakúsko* (z 11. decembra 1989).

V rozhodnutí vo veci *James a ostatní c. Spojené královstvo (z 21. februára 1986)* Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že pojem „verejný záujem“, resp. verejná prospešnosť, je nevyhnutne rozsiahly, a preto je prirodzené, že štát má pomerne široký priestor pre voľnú úvahu pri uskutočňovaní sociálnej a hospodárskej politiky. Súd bude preto rešpektovať zákonodarcu v jeho predstave, čo je „verejný záujem“, okrem prípadu, ak by jeho úsudok zjavne nemal rozumný základ.

V intenciách tohto rozhodnutia sa však pod pojem sociálny a hospodársky záujem štátu dá priradiť rozsiahly okruh záujmov, a to aj politicky podfarbených, ako sa stalo napríklad v prípade vyvlastňovania kráľovských majetkov. V prípade *Bývalý grécky kráľ c. Grécko (rozhodnutie z 23. novembra 2000)* súd výslovne uviedol, že pre účely posúdenia toho, čo je vo „všeobecnom záujme“, sú vnútroštátne orgány vďaka priamej vedomosti o svojej spoločnosti a jej potrebách v zásade v lepšom postavení ako medzinárodný sudca.

Už z uvedených príkladov je zrejmé, že medzinárodné inštitúcie sú veľmi zdržanlivé pri definovaní obsahového pojmu „verejný záujem“ v praxi jednotlivých štátov, a o to menej sú naklonené myšlienke určovať kritériá pre definovanie obsahových náležitostí pojmu verejná (všeobecná) prospešnosť, pričom vo vzájomnom vzťahu verejný záujem a verejná prospešnosť platí *argumentum a fortiori*, resp. *argumentum a maiori ad minus*.

Na rozdiel od Rady Európy a jej Európskeho súdu pre ľudské práva je záujmom Európskej únie práve formovanie obsahu hospodárskych a sociálnych politík jednotlivých členských štátov. Ak sa orgány Európskej únie menej venujú otázke vzťahu verejného záujmu a zásahov či obmedzení osobných práv (Európsky súdny dvor však v zásade prijal za svoju judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a sám ju aj dopĺňa najmä vo vzťahu k orgánom Európskej únie – napríklad v rozhodnutí *Interporc Im – und Export GmbH, Hamburg c. Európska komisia zo 7. decembra 1999* posudzoval, či obmedzenie prístupu k dokumentom Európskeho spoločenstva, odôvodňované práve verejným záujmom, neporušuje princíp transparentnosti), o to väčší priestor dávajú vymedzeniam jednotlivých činností, ktorých unifikácia slúži verejnemu záujmu Európskej únie a jej členských štátov. Vzhľadom na systém práva Európskej únie, ktorý nie je založený na klasickej právnonormatívnej štruktúre, ale obsahom smerníc Európskej únie sú len ciele jednotlivých politík, sa nedá hovoriť o ich priamej aplikácii v tradičnom chápaní tohto pojmu. Právne normy obsahujúce konkrétne práva a povinnosti vedúce k naplneniu cieľov a úloh stanovených v smerniciach sú preto obsiahnuté vo vnútroštátnych právnych predpisoch. A otázka, či tieto vnútroštátne právne predpisy naplňajú zmysel a podstatu smerníc a vedú k naplneniu ich cieľov, napríklad v oblasti verejnej prospešnosti, môže byť predmetom osobitnej a veľmi rozsiahlej štúdie, ktorá by skúmala jednotlivé oblasti všeobecnej prospešnosti, ako napríklad ochranu životného prostredia, kultúry, vzdelávania či sociálneho zabezpečenia v načrtnutej komparácii, čo presahuje možnosti tejto analýzy.

V tomto smere môže byť prelomové prijatie Zmluvy o Ústave pre Európu. Zmluva o Ústave pre Európu do svojej druhej časti inkorporovala text Charty základných práv Európskej únie, ktorý tým, že sa nedostal priamo do Zmluvy z Nice, má v rámci Európskej únie stále iba politicko-programový význam, a nie bezprostrednú právnu záväznosť. Treba však povedať, že súdny dvor Európskej únie jej prijatie chápe ako veľmi intenzívny signál na rozšírenie európskeho priestoru aj o ľudské práva, čo potvrdzuje aj v samotných rozhodnutiach, v ktorých sa na tento dokument odvoláva (napríklad rozhodnutia *TPI Philip Morris Internacional a ostatní z 15. januára 2003*).

Zmluva o Ústave pre Európu zaraďuje v článku II/96 do systému hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv nové ľudské právo tzv. druhej generácie ľudských práv, a to právo na prístup k všeobecne prospešným službám. Napriek opatrnosti formulácie jej obsahu (Európska únia toto právo len „uznáva a rešpektuje“) a poskytnutiu extrémne širokej voľnej úvahy pre členské štáty je samotný fakt zakotvenia tohto práva do systému európskej ochrany ľudských práv veľkým impulzom i imperatívom pre vnútroštátnu normotvorbu. Tu treba poukázať najmä na skutočnosť, že práva tzv. druhej generácie pre štáty priamo vytvárajú pozitívny záväzok, aby ich naplnenie zabezpečili svojou aktívnou činnosťou, to znamená vytvorením zákonných podmienok ich reálneho uplatňovania vo vnútroštátnom právnom poriadku. Inými slovami, právo na prístup k všeobecne prospešným službám neznamena pre štát iba zákaz vytvárať osobám prekážky prístupu k tomuto právu, ale aj (a to

predovšetkým) vytvoriť efektívny systém poskytovania všeobecne prospešných služieb bez ohľadu na to, kto tieto služby bude poskytovať – či orgán verejnej moci, alebo súkromnoprávny subjekt.

2. Ústavný rozmer inštitútov verejného záujmu a verejnej prospešnosti

Verejný záujem je v Ústave Slovenskej republiky použitý v troch ustanoveniach a je spojený s dvoma inštitútmi, konkrétne:

- s inštitútom vlastníckeho práva (čl. 20 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky ustanovuje, že vo verejnom záujme môže byť určitý majetok iba vo vlastníctve štátu a čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky ustanovuje existenciu verejného záujmu ako kumulatívnej podmienky vyvlastnenia);
- s inštitútom referenda (čl. 93 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky k negatívnej definícii predmetu referenda pripája aj pozitívne, keď uvádza, že „referendom sa môže rozhodnúť aj o iných dôležitých otázkach verejného záujmu“).

Ústava Slovenskej republiky teda v duchu všeobecného právnodoktrinálneho pojmu verejný záujem výslovne spája tento inštitút s ospravedlnením zásahov štátu do vlastníckeho práva, ako aj s jeho „pozitívnym“ vymedzením, ktoré určuje, že význam určitej otázky (inštitútu, činnosti alebo výsledku tejto činnosti a pod.), s ktorou sa bude spájať vznik právnej skutočnosti, podriaďuje pod hodnotiace kritérium verejného záujmu.

Ústavný súd Slovenskej republiky však ústavnú použiteľnosť či využiteľnosť pojmu verejný záujem rozšíril aj na iné oblasti, ako je vlastnícke právo a referendum, a to jednak cestou výkladu vyššie uvedených článkov Ústavy Slovenskej republiky, a jednak cestou „nájdania“ tohto pojmu ako kritéria hodnotenia či výkladu iných pojmov a inštitútov upravených v Ústave Slovenskej republiky. Príkladom druhej cesty môže byť napríklad rozhodnutie č. III. ÚS 26/01, keď s odvolaním sa na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Toth c. Rakúsko (z 12. decembra 1991)* uviedol, že povinnosťou všeobecného súdu je „skúmať všetky okolnosti spôsobilé potvrdiť alebo vyvrátiť existenciu skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu nevinu výnimku z pravidla rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o žiadostiach obvineného o prepustenie na slobodu“.

Ústavný súd Slovenskej republiky tiež prostredníctvom výkladu pojmu verejný záujem, ktorý je priamo vymedzený v Ústave Slovenskej republiky, rozšíril tento pojem na:

- základné princípy právneho štátu (v rozhodnutí PL. ÚS 17/00 uviedol, že „požiadavka verejného záujmu na vytvorenie právnej istoty pomocou prijatia právnej úpravy patrí k podmienkam implikovaným v právnom štáte, ktorá je predmetom ochrany podľa čl. 1 Ústavy“);
- ostatné základné práva a slobody (v rozhodnutí PL. ÚS 7/96 uviedol: „Všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu či dokonca popretiu iného práva alebo slobody. Rovnováha verejného a súkromného záujmu je dôležitým kritériom na určenie primeranosti obmedzenia každého základného práva alebo slobody“).

Pri vymedzovaní samotného obsahu pojmu verejný záujem vychádzal najmä zo:

- a) snahy o vlastnú definíciu verejného záujmu,
- b) kritického posúdenia, či verejný záujem definovaný v zákone je v zhode s jeho ústavnoprávnym rozmerom.

Ad a) V rámci vlastných prístupov k definovaniu verejného záujmu vychádzal z princípov:

- konkrétosti (v náleze PL. ÚS 17/00 uviedol, že „právne relevantný je iba verejný záujem, ktorý je v príčinnej súvislosti s konkrétnym spoločenským vzťahom“), pričom tento princíp použil aj na zisťovanie prítomnosti verejného záujmu v rámci zákonnej úpravy;

- opozitnosti, čo znamená, že definície jeho obsahu vyvodzoval z protichodnosti pojmov individuálny záujem a verejný záujem a ich vzájomnej vyváženosti v konkrétnom prípade.

Ústavný súd Slovenskej republiky k tomu uviedol: „Pojem verejného záujmu je právne vymedziteľný len vo vzťahu ku konkrétnemu základnému právu alebo slobode. Ak účel zamýšľaný obmedzením práva vlastníť majetok nie je možné dosiahnuť prostriedkami, ktoré zasahujú miernejšie do ústavou chráneného vlastníckeho práva, a ak verejný záujem je nadradený a objektivizovaný voči záujmom vlastníka, podmienku verejného záujmu možno pokladať za splnenú“ (PL. ÚS 33/95).

„Všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu či dokonca popretiu iného práva alebo slobody. Rovnováha verejného a súkromného záujmu je dôležitým kritériom na určenie primeranosti obmedzenia každého základného práva a slobody“ (PL. ÚS 7/96).

Veľmi zaujímavý záver však urobil Ústavný súd Slovenskej republiky v rozhodnutí PL. ÚS 2/98, v ktorom sa odvolal aj na rozhodnutie PL. ÚS 11/96, keď posudzoval otázku, či môže byť individuálny záujem povýšený na úroveň verejného záujmu, a tak „prebit“ iný individuálny záujem. Podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky môže byť využívanie majetku na potreby verejného záujmu dôvodom na obmedzenie nielen vlastníckeho práva, ale aj tých ďalších základných práv a slobôd, uplatňovaním ktorých by takýto majetok prestal slúžiť (buď úplne, alebo čiastočne) potrebám verejného záujmu. Ak je totiž verejný záujem ústavným dôvodom na obmedzenie jedného zo základných práv (t. j. základné právo ako právo individuálneho subjektu sa „podrobilo“ celospoločenskému záujmu) v situácii, keď sa celospoločenský záujem uplatnil, nie je potom možné, aby nad ním už „prevládol“ iný individuálny záujem predstavovaný uplatnením niektorého z ďalších základných práv a slobôd. Verejný záujem na využívaní majetku nemôže na jednej strane slúžiť ako dôvod na obmedzenie základného práva vlastníť majetok a na strane druhej byť „podriadený“ ďalším základným právam alebo slobodám.

Ad b) Ústavný súd Slovenskej republiky generálne akceptoval, že konkrétny obsah verejného záujmu môže, resp. by mal byť vymedzený v konkrétnom zákone na okruh spoločenských vzťahov, ktoré sú v zákone upravované.

V rozhodnutí PL. ÚS 36/95 sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyrovnával s otázkou, či obsah verejného záujmu musí byť v konkrétnom zákone aj *expressis verbis* vyjadrený, alebo stačí, ak jeho obsah bude zrejмый z účelu zákona. Ústavný súd Slovenskej republiky k tomu uviedol:

„Pri posudzovaní súladu, resp. nesúladu navrhovateľom namietaných ustanovení zákona č. 180/1995 Z. z. (jeho tretej časti) s ústavou a s Listinou základných práv a slobôd, zameraný ústavný súd svoju pozornosť aj na posúdenie, či opatrenia proti drobeniu pozemkov (ich realizácia v praxi), ktoré nepopierateľne určujú väčší rozsah povinností, prípadne v určitej miere obmedzujú niektorých vlastníkov pozemkov, boli opodstatnené z hľadiska verejného záujmu. Zákon č. 180/1995 Z. z. v § 21 ods. 1 deklaruje záujem zamedziť drobeniu poľnohospodárskych a lesných pozemkov, i keď tento záujem nie je výslovne deklarovaný ako verejný záujem. V citovanom ustanovení, resp. ani v inom ustanovení, uvedený zákon nevyjadril takýto verejný záujem, ale existenciu záujmu, ktorý možno považovať za verejný, na vykonávaní opatrení zamedzujúcich drobenie poľnohospodárskych a lesných pozemkov v Slovenskej republike, možno odvodiť z cieľov a celkového zmyslu a podstaty zákona č. 180/1995 Z. z. Ústavný súd preto považuje záujem na zamedzení drobenia určitých druhov pozemkov, nachádzajúcich sa mimo zastavaného územia obce, ktorý je uvedený v tretej časti citovaného zákona, za verejný záujem.“

Na druhej strane fakt, že zákonodarca v zákone výslovne upravuje obsah verejného záujmu, ešte automaticky neznamená, že obsah vymedzenia verejného záujmu v zákone je relevantný z hľadiska ústavnosti. Už v náleze PL. ÚS 28/00 konštatoval, že „využitie zákonných nástrojov na presadenie verejného záujmu (záujmu štátu) do zmluvných vzťahov nie je vylúčené, ak nejde o uzavreté právne vzťahy. Priamy zákonný zásah do uzavretých právnych vzťahov (sankcia neplatnosti zmluvy priamo zo zákona) je však porušením princípu právnej istoty ako imanentného znaku právneho štátu.“

Ilustratívnym spôsobom však rozobral existenciu verejného záujmu v zákone č. 64/1997 Z. z. o užívaní pozemkov v zriadených záhradkových osadách a vyporiadaní vlastníctva k nim. Ústavný súd

Slovenskej republiky tu okrem iného uviedol: „Pretože treba identifikovať verejný záujem, ktorý je nadradený nad záujem vlastníka pozemku v zriadenej záhradkovej osade.

V dôvodovej správe k návrhu zákona č. 64/1997 sa na s. 6 uvádza: „Predkladateľ návrhu zákona si je plne vedomý toho, že tento návrh má veľmi významné ústavnoprávne prvky. Predovšetkým je zreteľná jeho veľmi tesná súvislosť s článkom 20 Ústavy Slovenskej republiky, pretože v dôsledku realizácie postupov uvedených v návrhu príde k odňatiu vlastníckeho práva k pozemkom v zriadených záhradkových osadách ich vlastníkom. V dôsledku tejto skutočnosti predložený návrh musí rešpektovať, že odňatie vlastníctva môže zákon upraviť len pokiaľ je to vo verejnom záujme a za primeranú náhradu.

Verejný záujem na vyporiadaní vlastníctva k pozemkom v zriadených záhradkových osadách, teda aj na vyvlastnení časti občanov, vidí predkladateľ v tom, že pozemkové vlastníctvo v Slovenskej republike nemožno úplne vyporiadať bez toho, aby by sa usporiadalo i vlastníctvo k pozemkom v zriadených záhradkových osadách. Verejný záujem odňatia vlastníckeho práva vlastníkom pozemkov v zriadených záhradkových osadách spočíva práve v záujme na úplnom usporiadaní pozemkového vlastníctva v Slovenskej republike. Väzbu medzi týmito dvomi problémami zvýraznila už Konceptcia usporiadania pozemkového vlastníctva v SR, ktorú schválila vláda Slovenskej republiky uznesením č. 869 z 23. novembra 1993.

Vyporiadanie vlastníctva pozemkov v zriadených záhradkových osadách aj za cenu odňatia vlastníckeho práva istej časti občanov je vo verejnom záujme i z dôvodu, že prispeje k posilneniu právnej istoty, a to nielen záhradkárov a užívateľov, ale aj samotných vlastníkov.

Podmienka „verejného záujmu“ podľa čl. 20 ods. 4 ústavy nie je formálne podmienka. To znamená, že nestačí uviesť ľubovoľný dôvod, ktorý sa pomenuje slovami „verejný záujem“, aby zákon bol v súlade s čl. 20 ods. 4 ústavy. Podmienka verejného záujmu musí mať obsah, ktorý slúži na dosiahnutie cieľa ustanoveného ústavou. Z dôvodov hodných osobitného zreteľa sa záujem verejnosti musí nadradiť nad záujem vlastníka, aby bolo možné prijať zákon „vo verejnom záujme“ zasahujúci do sféry chráneného záujmu vlastníka.

Citovaná argumentácia používa pojem „verejný záujem“ zavádzajúco. Verejný záujem na úplnom usporiadaní pozemkového vlastníctva v Slovenskej republike tým, že sa vyporiada vlastníctvom k pozemkom v zriadených záhradkových osadách sa rovnako dal uspokojiť prijatím zákona neobmedzujúceho vlastníkov pozemkov v zriadených záhradkových osadách. Podobne právnu istotu do vzťahov medzi vlastníckymi a užívateľmi ich pozemkov bolo možné nastoliť aj úpravou právneho postavenia užívateľov pozemkov, a nie obmedzením vlastníkov. Okrem toho požiadavka verejného záujmu na vytvorenie právnej istoty pomocou prijatia právnej úpravy patrí k podmienkam implikovaným v právnom štáte, ktorá je predmetom ochrany podľa čl. 1 ústavy. Nemožno ju stotožniť s podmienkou verejného záujmu podľa čl. 20 ods. 4 ústavy, lebo táto podmienka sa vzťahuje výlučne na verejný záujem opodstatňujúci zásah do právneho postavenia vlastníka.

V dôvodovej správe možno identifikovať ďalšiu argumentáciu, ktorá má povahu odôvodnenia verejného záujmu na prijatí právnej úpravy, ktorú ustanovil zákon č. 64/1997 Z. z. V nej sa okrem iného uvádza: „V procese socializácie poľnohospodárstva prešli do užívania poľnohospodárskych organizácií aj pozemky, ktoré sa považovali za tzv. nevhodné pre socialistickú poľnohospodársku veľkovýrobu. Zabezpečenie využívania tzv. nevhodných pozemkov pre socialistickú poľnohospodársku veľkovýrobu mohli v odôvodnených prípadoch zabezpečiť rôznymi formami, napríklad svojimi pracovníkmi, prípadne inými občanmi, dohodou o prácach vykonaných mimo pracovného pomeru a pod., patronátmi závodmi, občanmi v rámci ich dobrovoľných iniciatív a pomocou spoločenských organizácií, nevyklúčovala sa ani forma dočasného užívania občanmi. Vzhľadom na to, že Slovenský zväz záhradkárov bol podľa stanov spoločenskou organizáciou, ktorej cieľom bolo pomáhať zabezpečovať poľnohospodársku výrobu prostredníctvom svojich členov, nebolo v rozpore s vtedy platnými právnymi predpismi, keď mu poľnohospodárske organizácie prenechávali nevhodné pozemky“ (s. 1 – 2).

Ďalej sa v tejto argumentácii uvádza: „V Slovenskej republike je v rámci záhradkových osád využívaných 5 700 ha pôdy (0,22 % výmery poľnohospodárskej pôdy), ktorú obhospodaruje 100 000

záhradkárov v 987 záhradkových osadách. Takto využívaná pôda poskytuje čiastočne samozásobenie zeleninou a ovocím, ale tiež i relaxáciu prácou najmenej 700 tis. obyvateľov miest SR.“

Ani v tomto prípade nejde o argumentáciu uvádzajúcu verejný záujem skutočne spĺňajúci obsahovú stránku podmienky „verejného záujmu“ podľa čl. 20 ods. 4 ústavy. Z hľadiska využitia pôdy na „čiastočné samozásobenie“ ide o účel, ktorý nezávisí od subjektu práv k pozemkom v zriadených záhradkových osadách. Vlastník pozemku by ho mohol využiť na „čiastočné samozásobenie“ seba a spoluobčanov rovnako ako užívateľ pozemku. Pokiaľ ide o ďalší argument, „prenechanie pozemkov nevhodných na poľnohospodársku veľkovýrobu Slovenskému zväzu záhradkárov nebolo v rozpore s vtedy platnými právnymi predpismi“, lebo základným účelom právnej úpravy bolo vytvoriť právny režim umožňujúci využitie pôdy bez súkromného vlastníctva k pozemku. Úsilie o založenie a zachovanie socialistickej vlastníckych vzťahov nie je súčasťou koncepcie vlastníctva v podobe, ktorej právnym základom je Ústava Slovenskej republiky. Za verejný záujem podľa čl. 20 ods. 4 nemožno pokladať ochranu osôb, ktoré nadobudli užívacie práva k majetku podľa právnych predpisov platných v československom štáte, ak dôsledkom priznania ochrany je porušenie práv zaručených vlastníčkovi Ústavou Slovenskej republiky.

V okolnostiach prípadu sa záujem záhradkárov nadradil nad záujem vlastníkov. Dôvod, pre ktorý sa to stalo, zákonodarca neobjektivoval. Vo verejnom záujme nie je nadradit' záujem konkrétnej skupiny užívateľov pozemku nad záujem vlastníkov pozemku. Bez toho, aby zákonodarca identifikoval verejný záujem, ktorý je príčinou prijatia zákona obmedzujúceho právne postavenie vlastníka, zákonodarca prijal zákon, ktorý nie je v súlade s podmienkou určenou v čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, ani s podmienkou určenou Protokolom č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Aj pre uplatnenie tohto prameňa práva je totiž významné, či sa zásah do vlastníctva uskutočnil vo verejnom záujme.

Európsky súd pre ľudské práva k tomu uviedol: „Súd súhlasí so sťažovateľom, že odňatie vlastníctva bez iného dôvodu, ako poskytnúť súkromný prospech súkromnej osobe, nemôže byť vo „verejnom záujme“. Napriek tomu, nútený prechod vlastníctva z jednej osoby na inú môže, v závislosti od okolností, predstavovať legitímny prostriedok na podporu verejného záujmu“ (Case of James and others, A98, § 40).

Pod pojem „vo verejnom záujme“ v anglickej formulácii nemožno zahrnúť taký výklad, podľa ktorého by mal byť odňatý majetok odovzdaný do užívania verejnosti alebo že spoločnosť ako celok či aspoň jej podstatná časť by mala mať priamy prospech z odňatia. Odňatie majetku s cieľom podpory politiky zameranej na zvýšenie sociálnej spravodlivosti v spoločnosti možno označiť za také, ktoré je „vo verejnom záujme“. Napríklad, spravodlivosť systému právnej úpravy zmluvných alebo vlastníckych práv súkromných strán je vecou verejného záujmu, a preto legislatívne prostriedky, ktoré majú slúžiť nastoleniu takej spravodlivosti, sú spôsobilé na to, aby boli „vo verejnom záujme“, dokonca aj keď obsahujú nútený prevod vlastníctva z jedného jednotlivca na druhého“ (Case of James and others, § 41). Odňatie vlastníctva pri sledovaní legitímnej sociálnej, hospodárskej alebo inej politiky môže byť „vo verejnom záujme“ dokonca aj vtedy, ak široká spoločnosť priamo nepoužíva alebo nemá priamy úžitok z odňatého majetku“ (Case of James and others, § 45).

O obmedzení vlastníctva, ktoré sa zavedie formou zákonnej úpravy nájomného vzťahu, Európsky súd pre ľudské práva uviedol: „Na to, aby sa splnili podmienky čl. 1 Protokolu č. 1, musí taký zásah nastoliť spravodlivú rovnováhu medzi požiadavkou všeobecného záujmu spoločnosti a požiadavkou ochrany základných práv jednotlivca“ (Case of Velosa Barreto v. Portugal, § 36).

Národná rada Slovenskej republiky sa buď vôbec nezaoberala identifikáciou verejného záujmu, kvôli ktorému si postavenie nájomcov pôdy v zriadených záhradkových osadách zaslúži ochranu na úkor obmedzení vlastníkov pôdy v takých záhradkových osadách, alebo nevedela zistiť relevantný verejný záujem. Bez splnenia podmienky, aby prijatá úprava slúžila verejnému záujmu, nemožno zákon označiť za zákon, ktorý je v súlade s čl. 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Nesplnenie podmienky „verejného záujmu“ je dostatočným dôvodom na vyslovenie nesúladu zákona s čl. 20 ods. 4 a s čl. 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd. Podmienka „verejného záujmu“ pritom nie je jedinou podmienkou zásahu do vlastníctva, ktorá zostala nespĺnená pri prijímaní zákona č. 64/1997 Z. z.

Osobitná situácia môže nastať vtedy, ak v konkrétnom prípade bude konfrontovaný nie verejný záujem s individuálnym (súkromným) záujmom, ale s iným verejným záujmom, ktorý môže byť v porovnaní s ním úplne opačný vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu. Ústavný súd Slovenskej republiky k tomu v rozhodnutí č. III. ÚS 41/2001 poznamenal: „Základným pravidlom týchto práv je princíp nastolenia spravodlivej rovnováhy medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany. V prípade konfliktu medzi chránenými verejnými záujmami sa jeden zo záujmov nemôže nadradit' nad iný tak, aby sa poprel účel ochrany priznanej inému chránenému verejnému záujmu. V okolnostiach prípadu ide o právne riešenie konfliktu medzi verejným záujmom na odhalení a potrestaní páchatela trestného činu a tými verejnými záujmami, kvôli ktorým sa ústavou priznáva právo na obhajobu.“

Vo vzťahu k našej problematike má relevantný význam vzťah pojmu verejný záujem k pojmu verejná prosperosť. Ústavný súd Slovenskej republiky sa ku konfrontácii týchto pojmov dostal pri výklade čl. 20 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý zákonodarcovi umožňuje, aby nad rámec vecí vymedzených v čl. 4 Ústavy Slovenskej republiky určil aj ďalšie do výlučného vlastníctva štátu, obce alebo určených právnických osôb. Ústavný súd Slovenskej republiky k tomu v náleze PL. ÚS 2/98 uviedol:

Ústavné predpoklady vymedzenia ďalšieho okruhu vecí, okrem tých, ktoré sú vymenované v citovanom ustanovení, sa nachádzajú v čl. 20 ods. 2 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého: „Zákon ustanoví, ktorý ďalší majetok okrem majetku uvedeného v čl. 4 tejto ústavy, nevyhnutný na zabezpečovanie potrieb spoločnosti, rozvoja národného hospodárstva a verejného záujmu, môže byť iba vo vlastníctve štátu, obce alebo určených právnických osôb.“ Citované ustanovenie teda vychádza z ústavného princípu, že na splnenie uvedených cieľov, ktoré štát garantuje, je predovšetkým nevyhnutné verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva niektorých subjektov. Ústavodarca ním vyjadril, že určitý majetok musí byť len vo vlastníctve štátu alebo iných subjektov vymenovaných v čl. 20 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, pričom všeobecne záväzný právny predpis so silou zákona môže určiť konkrétny okruh vecí, ktoré od určitého momentu prejdú pod status výlučného vlastníctva štátu, obce alebo určených právnických osôb.

Z citovaného ustanovenia jednoznačne vyplýva, že ústavodarca predpokladá existenciu majetku nevyhnutného na zabezpečenie:

- a) potrieb spoločnosti,
- b) rozvoja národného hospodárstva,
- c) verejného záujmu,

odlišného od toho, výslovne uvedeného v čl. 4 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý môže byť iba vo vlastníctve ním vymenovaných subjektov.

Ako ústavný súd konštatoval už vo veci PL. ÚS 11/96 z 3. marca 1998: „Na to, aby sa však dosiahol ústavou predpokladaný verejnoprospešný účel využitia určitého majetku (zabezpečenie potrieb spoločnosti, rozvoja národného hospodárstva a verejného záujmu), ústava predpokladá, aby zákonodarca „prikázal“ určitý majetok do vlastníctva štátu, obce alebo určených právnických osôb. Iba zákonným ustanovením určitého majetku výlučne do vlastníctva ústavou určených subjektov je možné zabezpečiť ústavou predpokladaný účel jeho používania (použitia), t. j. garantovať jeho použitie na zabezpečenie potrieb spoločnosti, rozvoja národného hospodárstva a verejného záujmu. Podľa Ústavy Slovenskej republiky „verejnoprospešné“ ciele (účely) užívania majetku je možné garantovať jedine prostredníctvom zákonodarcom určených subjektov vlastníckych vzťahov. Z toho nepochybne vyplýva, že podľa čl. 20 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky patrí do právomoci zákonodarcu určiť, ktorý majetok nevyhnutný na zabezpečovanie potrieb spoločnosti, rozvoja národného hospodárstva a verejného záujmu môže byť iba vo vlastníctve štátu, obce alebo určených právnických osôb. Samotná ústava však nestanovuje, ktorý majetok to má byť, určuje len účel, na ktorý má slúžiť.“

Podľa právneho názoru ústavného súdu, vysloveného už predtým, napríklad vo veci PL. ÚS 11/96, môže byť využívanie majetku na potreby verejného záujmu dôvodom na obmedzenie nielen

vlastníckeho práva, ale aj tých ďalších základných práv alebo slobôd, uplatňovaním ktorých by takýto majetok prestal slúžiť (buď úplne alebo čiastočne) potrebám verejného záujmu. Ak je totiž verejný záujem ústavným dôvodom na obmedzenie jedného zo základných práv (t. j. základné právo ako právo individuálneho subjektu sa „podrobilo“ celospoločenskému záujmu) v situácii, keď sa celospoločenský záujem uplatnil, nie je potom možné, aby nad ním už „prevládol“ iný individuálny záujem predstavovaný uplatnením niektorého z ďalších základných práv alebo slobôd. Verejný záujem na využívaní majetku nemôže na jednej strane slúžiť ako dôvod na obmedzenie základného práva vlastníť majetok a na strane druhej byť „podriadený“ ďalším základným právam alebo slobodám.

O rozsahu majetku určeného na potreby verejného záujmu sa rozhoduje vo vyvlastňovacom konaní podľa stavebného zákona alebo o ňom rozhoduje zákonodarca tým, že prijme taký zákon, o akom sa zmieňuje čl. 20 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Takto určený rozsah majetku, ktorý bude slúžiť potrebám verejného záujmu, nemôže závisieť (byť podmienený) od uplatňovania takých základných práv alebo slobôd, v dôsledku ktorých by sa jeho rozsah mohol zmenšiť či dokonca určitý majetok celkom vylúčiť z užívania pre potreby verejného záujmu.

Z ustanovenia čl. 20 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky možno tiež nepochybne odvodiť, že za oprávnené treba považovať opatrenia, ktorými zákonodarca zabezpečuje, aby majetok už slúžiaci niektorému z účelov uvedených v citovanom ustanovení ústavy (bez ohľadu na to, či je vo vlastníctve štátu, obce alebo určených právnických osôb) zostal v ich vlastníctve naďalej, t. j. aby sa zabránilo jeho prechodu do vlastníctva iných subjektov.

Prijatie takýchto zákonných úprav je vždy podmienené konkrétnou situáciou existujúcou v určitom časovom období ohľadom majetku už slúžiaceho na verejné účely, ako aj rozsahom a „intenzitou“ verejných potrieb štátu. Je však prirodzene nutné, aby Národná rada Slovenskej republiky aj pri prijímaní takýchto zákonov rešpektovala Ústavu Slovenskej republiky vrátane základných práv a slobôd v nej upravených.

Zákonné úpravy, ktorými Národná rada Slovenskej republiky zabezpečuje ďalšie „zotrvanie“ majetku slúžiaceho verejnoprospešným cieľom vo výlučnom vlastníctve štátu, obce alebo určených právnických osôb, dotýkajúcich sa základných práv alebo slobôd, je možné kvalifikovať ako obmedzenia, cieľom ktorých je dosiahnutie účelu podľa čl. 20 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Rozsah takto „postihnutých“ základných práv a slobôd, ako aj intenzita „zásahu“ do nich sú však skutočnosti individuálne, závislé v konkrétnom prípade od povahy a charakteru tých opatrení, ktorými zákonodarca zabezpečuje, aby určitý majetok zostal naďalej vo vlastníctve toho subjektu, ktorý garantuje jeho využívanie na „verejnoprospešné“ účely tak, ako sú uvedené v čl. 20 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Zákon č. 281/1997 Z. z. je takým zákonom, vydanie (existenciu) ktorého predpokladá čl. 20 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.“

Na ústavný rámec inštitútov verejného záujmu a verejnej prospešnosti bude mať zrejme istý vplyv aj novoprijatý ústavný zákon č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov. V tomto ústavnom zákone sa totiž pojem verejný záujem definuje vo všeobecnom vymedzení, a to:

- inkorporovaním inštitútu prospešnosti,
- obsahovým vymedzením pojmu osobný záujem ako opozitum k pojmu verejný záujem.

Inkorporovaním pojmu prospešnosť (prospech) priamo do definície verejného záujmu sa na ústavnoprávnej úrovni potvrdil vzťah vzájomného prepojenia týchto dvoch pojmov, pričom neboli definované v tradičnej pozícii verejného záujmu ako dôvodu zásahu do ľudských práv, ale ako hodnoty, ktoré štát musí chrániť a rešpektovať v činnosti svojich orgánov, a najmä reprezentantov týchto orgánov verejnej moci.

Verejný záujem je v čl. 3 ods. 2 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. definovaný ako záujem, „ktorý prináša majetkový prospech alebo iný prospech všetkým občanom alebo mnohým občanom“. Jeho úplné definíčné pochopenie doplnia vymedzenie pojmu osobný záujem v čl. 3 ods. 3 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z., podľa ktorého je osobným záujmom „taký záujem, ktorý prináša majetkový prospech alebo iný prospech verejnemu funkcionárovi alebo jemu blízkym osobám“.

Po spojení významu oboch definícií možno verejný záujem definovať na základe nasledujúcich dvoch znakov:

- prospechu, pričom ide o prospech majetkový alebo iný, čo vo svojej totalite možno chápať ako verejný prospech, najmä pri rešpektovaní druhého znaku definície;
- subjektu, ktorému je prospech určený; ním sú buď všetci občania (čo v praxi bude ťažko splniteľné), alebo aspoň „mnohí občania“, pričom medzi týchto „mnohých občanov“ nebude v zmysle čl. 3 ods. 3 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. patriť samotná osoba, o ktorú v prípade aplikácie ústavného zákona pôjde, a ani jej blízke osoby (pojem „blízka osoba“ je definovaný v § 116 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov ako príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom za podmienky, že ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu).

Status ústavnoprávnej definície pojmu verejný záujem je však determinovaný dvoma skutočnosťami, a to:

- postavením ústavných zákonov v právnom poriadku Slovenskej republiky,
- vecnou pôsobnosťou základných pojmov obsiahnutých v čl. 3 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z.

Postavenie ústavných zákonov v právnom poriadku Slovenskej republiky nie je až také jasné, ako by sa na prvý pohľad zdalo. Kľúčovou otázkou je, či ústavné zákony sú súčasťou Ústavy Slovenskej republiky. V tomto zmysle je jednoznačne kladná odpoveď u tých ústavných zákonov, ktorými sa priamo dopĺňa alebo mení text Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. Týmito ústavnými zákonmi sú ústavný zákon č. 244/1998 Z. z., ústavný zákon č. 9/1999 Z. z., ústavný zákon č. 90/2001 Z. z., ústavný zákon č. 140/2004 Z. z. a ústavný zákon č. 323/2004 Z. z.

Okrem týchto ústavných zákonov však slovenský parlament od roku 1993 prijal aj desať ďalších ústavných zákonov. Tri sa týkali zmeny hraníc Slovenskej republiky, dva skrátenia či dokonca predĺženia funkčného obdobia volených orgánov, ďalšie dva boli prijaté na základe výslovného zmocnenia Ústavy Slovenskej republiky a ďalšie tri, ktoré majú samostatné postavenie (medzi tieto posledne menované patrí aj ústavný zákon č. 357/2004 Z. z.).

Z formálneho hľadiska ústavné zákony dotvárajú ústavný systém Slovenskej republiky, ale v porovnaní so samotnou Ústavou Slovenskej republiky možno mať o ich postavení určité pochybnosti, ktoré umocňuje čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, v ktorom je uvedená, že „výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou“. Aj keď formálne je zaradený tento odsek do článku, ktorý rieši prechodné ustanovenia (najmä vyrovnanie sa s účinnosťou ústavných zákonov prijatých pred vznikom Slovenskej republiky), tak výklad Ústavného súdu Slovenskej republiky smeruje skôr ku generálnemu uplatneniu čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky. V rozhodnutí č. PL. ÚS 15/98 k tomu Ústavný súd Slovenskej republiky uviedol: „Ak zákonodarca prijme právnu normu, ktorej formulácia nie je jednoznačná, nastoľuje stav právnej neistoty. Miera právnej neistoty je rozdielna. Niekedy ju možno odstrániť výkladom podľa všeobecného princípu výkladu a uplatňovania práva ustanoveného v čl. 152 ods. 4 ústavy“. V tomto zmysle sa zrejme aj ústavné zákony môžu konfrontovať s textom Ústavy Slovenskej republiky a Ústavný súd Slovenskej republiky zrejme pri výklade pojmov obsiahnutých v samostatne stojacich ústavných zákonoch bude prioritne využívať text Ústavy Slovenskej republiky. Vo vzťahu ústavných zákonov k ostatným právnym predpisom je však situácia porovnateľná ako v prípade zákonov, nariadení vlády a podobne k Ústave Slovenskej republiky, to znamená, že tieto nemôžu byť v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky a sú z hľadiska právnej sily hierarchicky podriadené Ústave Slovenskej republiky

Druhou limitujúcou skutočnosťou, ktorá determinuje status ústavnoprávnej definície verejného záujmu obsiahnutej v ústavnom zákone č. 357/2004 Z. z., je uvádzacia veta k nej, podľa ktorej je definícia verejného záujmu viazaná „na účely tohto zákona“, čo umožňuje ďalšie definície verejného záujmu nielen na úrovni ústavných zákonov, ale aj na nižšej právnej úrovni, a to na úrovni zákonov.

Napriek týmto dvom skutočnostiam je **definícia verejného záujmu obsiahnutá v ústavnom zákone č. 357/2004 Z. z. významným interpretačným pravidlom pre celý právny poriadok Slovenskej republiky.**

Nakoniec, z hľadiska ústavného rozmeru inštitútov verejného záujmu a verejnej prospešnosti má svoj osobitný význam aj otázka subjektov, ktoré realizujú verejný záujem a verejnú prospešnosť, a subjektov, ktoré z týchto inštitútov profitujú.

Z hľadiska subjektov, ktoré realizujú verejný záujem a verejnú prospešnosť, je účelné rozlíšiť medzi tými subjektmi, ktoré:

- rozhodujú o tom, čo je verejný záujem a verejná prospešnosť;
- konajú vo verejnom záujme a vykonávajú verejnoprospešnú činnosť.

Medzi subjektmi, ktoré rozhodujú o tom, čo je verejný záujem a verejná prospešnosť, treba zas odlišovať, či ide o vyjadrenie obsahu verejného záujmu a verejnej prospešnosti vo všeobecnosti, alebo v konkrétnom prípade. Je nespochybniteľné, že prioritné právo rozhodnúť o tom, čo je verejný záujem a čo verejná prospešnosť, má ústavodarný orgán, ktorým je Národná rada Slovenskej republiky a v ústavných normách treba zásadne hľadať aj obsah týchto pojmov. Ústavodarca môže delegovať túto suverénnu právomoc na zákonodarcu, ktorý je však pri vymedzení obsahu pojmov verejný záujem a verejná prospešnosť limitovaný najmä troma zásadami, a to:

1. zásadou generality,
2. zásadou *delegatus non potest delegare*,
3. zásadou zvrchovanosti ústavy.

1. Zásada generality znamená, že zákonodarca môže vymedziť verejný záujem a verejnú prospešnosť len vo všeobecnej podobe, t. j. tak, že toto vymedzenie sa bude týkať rovnakých vecí neurčitého počtu a nemôže riešiť konkrétny prípad. Ústavný súd Slovenskej republiky túto zásadu potvrdil v súvislosti s inštitútom vyvlastnenia. V rozhodnutí PL. ÚS 38/95 uviedol:

„Ustanovenie čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky predpokladá existenciu zákona, na základe ktorého je možné uskutočniť vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva. Ústava Slovenskej republiky neumožňuje, aby k vyvlastneniu alebo nútenému obmedzeniu vlastníckeho práva došlo priamo zákonom (ako to napríklad umožňuje čl. 14 ods. 3 Základného zákona Národnej rady Slovenskej republiky z 23. mája 1949 v znení neskorších predpisov: „Vyvlastnenie ... sa smie uskutočniť len zákonom alebo na základe zákona, ktorý upraví spôsob a rozsah odškodnenia“), ale na základe zákona.

Z uvedeného vyplýva, že Národná rada Slovenskej republiky ako jediný ústavodarný a zákonodarný orgán Slovenskej republiky nie je v zmysle Ústavy Slovenskej republiky oprávnená priamo zákonom vyvlastniť alebo nútené obmedziť vlastnícke právo.“

2. Zásada *delegatus non potest delegare* znamená zákaz uplatnenia delegovanej legislatívy v prípade, keď Ústava Slovenskej republiky výslovne určila, že úpravu určitých spoločenských vzťahov vykoná zákon. Zákonodarca v tomto prípade nemá možnosť preniesť právomoc tvorby právnych predpisov v tejto oblasti na legislatívne orgány výkonnej moci (vládu, ministerstvá a podobne), to znamená, že ak Ústava Slovenskej republiky ustanovuje, že zákon určí dôvody vyvlastnenia, tak tieto nemôžu byť vymedzené napríklad vo vyhláske ministerstva financií. Toto platí aj pre ľudské práva druhej generácie (hospodárske, sociálne, kultúrne a podobne), v ktorých treba hľadať materiálny obsah verejného záujmu a verejnej prospešnosti chápanej ako hodnotiace kritérium určitej činnosti z hľadiska jej prospechu (majetkového alebo iného) pre všetkých občanov alebo pre mnohých z nich. Tak napríklad podľa čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky majú občania na základe zdravotného poistenia právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotné pomôcky za podmienok, ktoré ustanoví zákon.

To, že ide o službu poskytovanú vo verejnom záujme, a teda aj o verejnoprospešnú činnosť, potvrdil Ústavný súd Slovenskej republiky v rozhodnutí PL. ÚS 13/97, v ktorom uviedol: *„V súlade so skôr citovaným rozhodnutím Súdneho dvora Európskej únie (s. 19) možno zdravotné aj dôchodkové*

poistenie hodnotiť ako službu vo verejnom záujme zameranú na uplatnenie ústavných práv jednotlivca. Štát zabezpečuje poskytovanie tejto služby ako dlžník, ktorý voči všetkým osobám plní záväzok slúžiaci na uplatnenie ústavou zaručeného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa (čl. 39 ods. 1), resp. práva na bezplatnú zdravotnú starostlivosť na základe zdravotného poistenia (čl. 40). Zdravotné a dôchodkové poisťovne v základnom zdravotnom a dôchodkovom poistení sú iba sprostredkovateľom plnenia záväzku štátu voči jednotlivcovi. V rozpore s touto zásadou by bolo, keby rozsah poskytovanej zdravotnej starostlivosti upravovala napríklad vyhláska ministerstva zdravotníctva. Ústavný súd Slovenskej republiky v rozhodnutí č. PL. ÚS 8/94 uviedol: „Právo na ochranu zdravia ako základné právo občana je v určitom, ústavou upravenom rozsahu, občanovi poskytované bezplatne. Podľa ústavy podmienky bezplatného poskytovania môže upraviť len zákon, ktorý je zárukou právnej istoty občana (čl. 40 veta druhá ústavy). Právna úprava podmienok poskytovania tohto práva určuje jeho medze, a preto argumentácia pre ich úpravu zákonom vyplýva najmä z čl. 13 ods. 2 ústavy, ktorý jediný môže za podmienok ustanovených ústavou základné právo alebo slobodu obmedziť. Na druhej strane, z čl. 51 ústavy vyplýva, že niektorých práv, ktoré sú v tomto ustanovení taxatívne uvedené, sa oprávnený subjekt môže domáhať len v medziach, ktoré ustanoví zákon ústavou splnomocnený na ich vykonanie.

Z citovaných ustanovení ústavy jednoznačne vyplýva, že zákon nemôže splnomocniť orgán výkonnej moci na vydanie predpisu nižšej právnej sily, ktorý by určoval medze základných práv a slobôd. Ústava zveruje právo určiť medze základných práv a slobôd (z dôvodu zachovania povahy ústavnosti týchto práv a slobôd) len zákonodarnému zboru. Ústavný súd konštatuje, že splnomocnenie v zákone pre vydanie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým by boli upravené ďalšie podmienky dotýkajúce sa medzi ústavou zaručených práv, nie je ústavou dovolené. Preto by všeobecne záväzný právny predpis vydaný na základe takéhoto splnomocňovacieho ustanovenia zákona nebol vydaný v súlade s ústavou.

Právomoc štátnych orgánov vydávať všeobecne záväzné právne predpisy nižšej právnej sily ako je zákon vymedzuje priamo ústava. Umožňuje ich vydanie len na vykonanie ustanovení zákona a v jeho medziach, nie na vykonanie ustanovení ústavy.

Ak ústava upravuje, že obsahom základného práva občana na ochranu zdravia je aj ochrana (určitého druhu) poskytovaná bezplatne, t. j. že platby za tieto plnenia bude platiť tretia osoba, prípadne samotný štát, je nevyhnutné, aby povinnosti uvedených subjektov boli tiež upravené zákonom, lebo priamo určujú medze základného práva v tomto smere. Ak by sa povinnosti kohokoľvek mohli dotknúť zachovania základného práva alebo slobody, možno ich podľa čl. 13 ods. 1 ústavy ukladať len zákonom.

Pretože podmienky práva na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a zdravotnícke pomôcky z hľadiska peňažných úhrad zdravotnej poisťovne upravovala vyhláska vydaná Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky, ústavný súd vyslovil jej nesúlad s ústavou.“

3. Zásada zvrchovanosti ústavy znamená, že Ústava Slovenskej republiky zaväzuje rovnako všetkých jej adresátov, vrátane poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, a tým sa zabezpečuje ústavná kvalita zákonov. Národná rada Slovenskej republiky je teda povinná rešpektovať Ústavu Slovenskej republiky a nemôže prijatím zákonnej úpravy zmeniť podstatu a význam, napríklad ochrany ľudských práv druhej generácie, ktoré sú ústavným východiskom realizácie verejnoprospešnej činnosti. Ústavný súd Slovenskej republiky k tomu v rozhodnutí PL. ÚS 32/95 uviedol: *„Národná rada Slovenskej republiky je viazaná ústavou v rovnakej miere ako všetky ostatné štátne orgány Slovenskej republiky (čl. 2 ods. 2 ústavy). Pri uplatnení svojej zákonodarnej pôsobnosti môže prijať ľubovoľný zákon, pokiaľ takýmto zákonom neprekročí rámec daný ústavou. Ústavný súd v konaní o súlade zákona s ústavou v záujme ochrany ústavnosti nemôže prihliadať iba na formálnu stránku veci, to znamená na skutočnosť, že Národná rada Slovenskej republiky v rámci svojej kompetencie upravila zákonom určitý spoločenský vzťah. Ústavný súd v takomto konaní je povinný vziať do úvahy nielen obsah zákona, ale predovšetkým jeho súlad so všetkými tými ustanoveniami ústavy, ktoré majú súvislosť so spoločenským vzťahom, tvoriacim predmet zákonnej úpravy. Tento princíp právneho štátu sa v tvorbe zákona dodrží vtedy, ak prijatý zákon je v súlade so všetkými ustanoveniami ústavy, ktoré sú vo významovej a príčinnej súvislosti so vzťahom upraveným zákonom.“*

Zaujímavou otázkou v tomto kontexte je viazanosť parlamentu Ústavou Slovenskej republiky pri plnení tzv. pozitívneho záväzku, kde vystupuje do popredia zodpovednosť parlamentu nielen za prijatie zákona, ale aj za jeho neprijatie, resp. prijatie takého zákona, ktorý dostatočne nenapĺňa zmysel a podstatu ústavou garantovaných práv. Národná rada Slovenskej republiky by síce prijala zákon konkretizujúci poskytovanie verejnoprospešných služieb, ale tento zákon by nedostatočne zabezpečoval ich praktickú realizáciu, resp. by nenapĺňal zmysel ústavou zaručených práv na zdravie, vzdelanie, sociálnu pomoc či priaznivé životné prostredie. Konceptia pozitívneho záväzku štátu z pohľadu povinnosti prijať právnu úpravu vyplýva z mnohých rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (napríklad *L. c. Nórsko, z roku 1990, Marckx c. Belgicko, z 13. júla 1979, Airey c. Írsko, z 1. októbra 1979*) a v súvislosti s preberaním práva Európskych spoločenstiev a Európskej únie vyplýva priamo z čl. 189 ods. 3 Zmluvy o Európskom hospodárskom spoločenstve.

Pre oblasť vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá by nevychádzala z medzinárodnoprávnej povinnosti prijať právnu úpravu, zatiaľ v praxi neexistujú konkrétne ústavnoprávne inštitúty a aj právna teória je rozdelená. „V systéme parlamentnej demokracie nie je a ani nemôže byť orgán, ktorý by parlament prinútil vydať zákon, alebo ho vydal namiesto parlamentu, ak je tento nečinný“ (Barány, E.: Uplatniteľnosť druhej a tretej generácie ľudských práv podľa Ústavy Slovenskej republiky. Právny obzor, 1995, č. 1, s. 15).

„Právna teória, rovnako ako štátne orgány, sa z hľadiska smerovania ďalšieho vývoja môžu rozlúčiť s hľadaním argumentov o neexistencii povinnosti prijímať právne úpravy. Taká povinnosť jestvuje bez ohľadu na to, ako dlho bude trvať zmena spôsobu myslenia v slovenskej právnej teórii, ktorá by sa s tým zmierila. Existuje rad otázok, ktoré v súvislosti s povinnosťou prijímať zákony a „byť legislatívne činný“ doteraz ani nezazneli, napríklad, aké sú hranice povinnosti „byť legislatívne činný“? Možno pri neexistencii právnej úpravy so silou zákona uvažovať iba o legislatívnej nečinnosti Národnej rady Slovenskej republiky, alebo sa dá uvažovať aj o zodpovednosti subjektov s právom zákonodarnej iniciatívy (čl. 87 ods. 1)? Ak áno, existuje rozdiel v ústavnom postavení vlády Slovenskej republiky ako orgánu oprávneného predložiť návrh zákona?“ (Drgonec, J.: Ústava Slovenskej republiky. Komentár. HEURÉKA, Šamorín, 2004, s. 45).

Na rozdiel od vydávania všeobecných právnych predpisov, pri ktorých sa musia rešpektovať vyššie uvedené princípy, rozhodnutia v konkrétnej veci sú oblasťou aplikácie práva, kde spravdla orgán verejnej správy vydáva individuálny právny akt. Obsahom tohto individuálneho právneho aktu je napríklad vyvlastnenie (fakticky rozhodnutie rešpektujúce spravodlivú rovnováhu verejného záujmu na jednej strane a individuálneho, súkromného, osobného či skupinového záujmu na strane druhej) alebo rozhodnutie o registrácii neziskovej organizácie poskytujúcej všeobecne prospešné služby alebo rozhodnutie o dotácii na plnenie všeobecne prospešnej služby.

Vymedzenie subjektu, ktorý koná vo verejnom záujme a vykonáva verejne (všeobecne) prospešnú činnosť, je analogické ako pri subjekte, ktorý rozhoduje o tom, či v konkrétnom prípade existuje verejný záujem alebo verejne prospešná činnosť, to znamená, že predovšetkým sú to orgány verejnej moci.

Na rozdiel od decíznej právomoci je konanie vo verejnom záujme alebo verejnoprospešná činnosť bez osobitných ústavných obmedzení prevoditeľná aj na neštátny subjekt či subjekt mimo verejnej správy. Dokonca možno konštatovať, že vývoj občianskej spoločnosti smeruje k čoraz väčšiemu prenosu vykonávania všeobecne (verejne) prospešných činností a služieb na neštátne subjekty. Podmienkou je, aby tento subjekt garantoval svoju spôsobilosť reálne plniť úlohy spojené s vykonávaním všeobecne (verejne) prospešnej činnosti. Žiadne iné obmedzenia Ústava Slovenskej republiky nekladie a aj toto kritérium vychádza len odvodené z hlavného princípu, že zmyslom ústavnej úpravy ľudských práv nie je, aby boli teoretické a iluzórne, ale naojak, aby boli praktické a reálne. Schopnosť zabezpečiť praktickú a reálnu existenciu ľudských práv by mala byť hodnotená materiálne, a nie formálne.

Z týchto všeobecných princípov vyplýva aj to, že Ústava Slovenskej republiky nekladie žiadne prekážky nikomu, kto chce a je spôsobilý vykonávať všeobecne (verejne) prospešné služby. Naopak, zákonné obmedzenie prístupu k vykonávaniu všeobecne (verejne) prospešných služieb by mohlo skôr narážať na ústavnosť z pohľadu diskriminácie, a to aj napriek relatívne širokej úvahe, ktorú môže zákonodarc

využiť pri aplikovaní čl. 35 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý mu umožňuje, aby ustanovil podmienky a obmedzenia výkonu určitých povolání alebo činností. Napriek tomu musí každý zákon obmedzujúci určitú činnosť prejsť testom legitimitosti cieľa, ktorý sa má naplniť, aby zákon výkon určitej činnosti obmedzil a povolil ho vykonávať len určitým osobám.

Takýmto testom prešiel napríklad zákon č. 140/1998 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach, o zmene zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 220/1996 Z. z. o reklame v znení neskorších predpisov, ktorý zákonne obmedzil práva právnických osôb oprávnených poskytovať lekárenskú starostlivosť inak ako u fyzických osôb poskytujúcich lekárenskú starostlivosť. Ústavný súd Slovenskej republiky v rozhodnutí č. PL. ÚS 37/99 síce uviedol, že „čl. 35 ods. 2 ústavy nevymedzuje rozdiel medzi podmienkami a obmedzeniami, konštatuje len, že zákon môže ustanoviť podmienky a obmedzenia výkonu určitých povolání alebo činností. Ústava v čl. 13 ods. 3 a 4 ustanovuje okolnosti, za ktorých možno základné práva a slobody zákonom obmedziť, a konštatuje, že sa pri tom musí prihliadať, na aký cieľ sa môžu obmedzenia použiť. Nijaké ustanovenie ústavy však neupravuje okolnosti, zameranie ani cieľ podmienok, za ktorých možno základné právo alebo slobodu a konkrétne slobodu podnikania vykonávať.“ Ďalej však rozhodol: „Pri posudzovaní existencie verejného záujmu ústavný súd zohľadnil uznesenie vlády Slovenskej republiky k problematike poskytovania zdravotnej starostlivosti a dôvodovú správu k ustanoveniam citovaného zákona. Dôvodová správa uviedla: „V záujme zblíženia našej legislatívy s legislatívou členských krajín Európskej únie sa ustanovuje, že prevádzkovať lekáreň sú oprávnené len osoby odborne spôsobilé, splňajúce taxatívne vymedzené podmienky. Súčasne sa ustanovuje odborná spôsobilosť žiadateľov o poskytovanie lekárenskej starostlivosti vo výdajniach zdravotníckych pomôcok.“

„Ústavný súd konštatuje, že takto dokumentovaný verejný záujem sa nezhoduje s doloženými smernicami Európskej únie ani s tzv. Bielou knihou dotýkajúcou sa skúmanej oblasti. V tomto konaní ústavný súd dospel k záveru, že ak právnická osoba, ktorá je vlastníkom verejnej lekáreň, poskytuje lekárenskú starostlivosť prostredníctvom „odborného zástupcu“, je daná garancia odbornosti pri poskytovaní tohto druhu zdravotníckej starostlivosti, a tým je realizovaný aj verejný záujem v tomto spoločenskom vzťahu.“

Napriek tomu, že predmetné rozhodnutie sa týka výkonu povolania, je možné pripustiť obdobný test legitimity cieľa obmedzujúceho prístup k vykonávaniu všeobecne (verejne) prospešnej činnosti zákonom č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov, a to už len z jednoduchého dôvodu, že pravdepodobne neexistuje uspokojivý argument na vyslovenie toho, že výkon všeobecne prospešnej služby nemôže byť výkonom povolania. Testu ústavnosti by sa zrejme nepodrobili ani tak zákonné ustanovenia určujúce podmienky vykonávania všeobecne prospešnej služby, ako skôr otázka obmedzenia výkonu tejto činnosti, napríklad pre fyzické osoby, bez toho, aby boli nútené zakladať špeciálnu právnickú osobu. Dôvodová správa k tomuto zákonu sa touto otázkou vôbec nezaoberala, a tak dôvod obmedzenia prístupu fyzickej osoby, ale aj niektorých právnických osôb k výkonu všeobecne prospešnej služby zostáva nateraz záhadný. Samotné kritérium spôsobilosti vykonávať všeobecne prospešné služby založené na forme právnickej osoby, a nie na stanovení všeobecných (a predovšetkým prístupných) podmienok vykonávania všeobecne prospešnej služby, sa z hľadiska ústavnosti môže zdať otáznave. Určite menej ústavne kontroverzný by bol opačný prístup, ktorý by definoval zákonné predpoklady pre výkon všeobecne prospešnej činnosti a následne by určil právne postavenie všeobecne prospešných osôb, ktorými by mohli byť tie fyzické osoby a právnické osoby, ktoré by splnili zákonné podmienky výkonu tejto činnosti.

Na rozdiel od subjektu, ktorý môže vykonávať všeobecne prospešnú činnosť, a kde by mali byť diskriminačné prvky minimalizované, pri určovaní osôb profitujúcich zo všeobecne prospešných služieb by mohol existovať určitý prvok pozitívnej diskriminácie, a to aj z hľadiska ústavnosti. V rozhodnutí PL. ÚS 10/02 Ústavný súd Slovenskej republiky uviedol: „Zákonná úprava, ktorá zvýhodňuje určitú skupinu osôb, nemôže byť len z tohto dôvodu označená za takú, ktorá porušuje princíp rovnosti. V oblasti hospodárskych, sociálnych, kultúrnych a menšinových práv sú zásahy zvýhodnenia v hraniciach primeranosti nielen akceptovateľné, ale niekedy aj nevyhnutné, aby sa odstránili prirodzené nerovnosti medzi rôznymi skupinami ľudí.“

3. Verejný záujem a verejná prospešnosť v zákonnej úprave

Pojem verejný záujem je v slovenskom právnom poriadku mimoriadne frekventovaný a nachádza sa vo viac ako sto právnych predpisoch, pričom z hľadiska jeho využívania ďaleko presahuje jeho ústavný rámec, ktorý je spojený s úpravou vlastníckeho práva, referenda a s určitými ústavnými osobitosťami, ako aj so zamedzením konfliktu záujmov pri výkone verejných funkcií.

Bez ambície úplnosti možno využitie pojmu verejný záujem v zákonoch rozdeliť do viacerých skupín, a to podľa funkcie, ktorú má tento zákonný inštitút plniť, napríklad:

- odôvodnenia zásahu do určitých práv, napríklad vlastníckeho (zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov, zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov), nájomného (zákon č. 189/1992 Zb. o úprave niektorých pomerov súvisiacich s nájmom bytov a s bytovými náhradami);
- odôvodnenia uloženia sankcie (napríklad zákon č. 238/2001 Z. z. Colný zákon v znení neskorších predpisov, zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, zákon č. 15/2005 Z. z. o ochrane druhov voľne žijúcich a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon);
- kritériá alebo podmienky, napríklad na udelenie občianstva (zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov), na výkon určitej činnosti (zákon č. 171/2005 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov), na udelenie povolenia na pobyt (zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzinca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), na zriadenie niečoho (zákon č. 178/1998 Z. z. o podmienkach predaja výrobkov a poskytovania služieb na trhovách miestach a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov, zákon č. 507/2001 Z. z. o poštových službách v znení neskorších predpisov);
- odôvodnenia zmeny právnych pomerov (zákon č. 139/2002 Z. z. o rybárstve v znení neskorších predpisov, zákon č. 164/1996 Z. z. o dráhach a o zmene zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov);
- odôvodnenia spoločenskej hodnoty, ktorú treba osobitne chrániť (zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov, zákon č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a čakateľoch prokuratúry v znení neskorších predpisov).

Pre používanie pojmu verejný záujem je príznačné, že vo vyššie uvedených zákonoch, ako aj vo väčšine zákonov, sa využíva iba ako pojem (inštitút) bez osobitného obsahového vymedzenia. Len výnimočne sa verejný záujem vecne konkretizuje obsahovým vymedzením. V tomto prípade je obsahové vymedzenie pojmu verejný záujem vecne spojené s účelom a predmetom zákona, v ktorom sa nachádza. Príkladom môže byť zákon č. 171/1998 Z. z. o prístupe k informáciám o životnom prostredí, kde sa v § 7 ods. 5 uvádza: „Verejný záujem na sprístupnení informácie o životnom prostredí je daný, ak ide o informáciu týkajúcu sa závažného vplyvu na:

- a) zdravie ľudí,
- b) životné prostredie vrátane biologickej diverzity a ekologickej stability,
- c) svetové kultúrne a prírodné dedičstvo.“

V zákone č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušninách a štátnej banskej správe (banský zákon) v znení neskorších predpisov je zas obsahom verejného záujmu záujem na dobývaní ložiska nevyhradeného nerastu.

Všeobecnejšiu definíciu verejného záujmu poskytuje zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov, ktorý v § 2 ods. 2 vymedzuje verejný záujem ako

„záujem, ktorý prináša majetkový prospech alebo iný prospech všetkým občanom alebo väčšine občanov“.

Pri použití predmetnej definície verejného záujmu ako legálnej definície so všeobecnou platnosťou je potrebné vyriešiť minimálne dve otázky.

Prvou otázkou je vzťah tejto definície k definícii verejného záujmu v ústavnom zákone č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejného záujmu. V tomto prípade ide o definíciu toho istého pojmu, ale na vyššej úrovni z hľadiska právnej sily. Problémom je skutočnosť, že medzi definíciami v týchto dvoch právnych predpisoch je vecný rozdiel. Ten spočíva v tom, že kým pri verejnom záujme podľa ústavného zákona sa za verejný záujem považuje taký, ktorý prináša prospech „mnohým“ občanom, tak podľa zákona ide o verejný záujem len vtedy, ak takýto prospech prináša „väčšine“ občanov. Ide teda o podstatný rozdiel v chápaní významu verejného záujmu. Z hľadiska hierarchie právnej sily by bolo možné konštatovať, že verejný záujem je ten, ktorý prináša prospech „mnohým“ občanom, čím by definícia verejného záujmu v zákone mohla byť napadnutá z hľadiska ústavnosti. Treba však opätovne pripomenúť, že verejný záujem v ústavnom zákone je vecne príslušný len na spoločenské vzťahy upravené v tomto ústavnom zákone. Z pohľadu nášho právneho poriadku však pretrváva nie veľmi pozitívny stav, že dva rôzne právne predpisy definujú ten istý pojem odlišným spôsobom.

Druhou otázkou je vecný rozsah definície verejného záujmu v zákone č. 552/2003 Z. z., a to z pohľadu, či ide o definíciu všeobecne uplatniteľnú, alebo iba o definíciu uplatniteľnú na tento zákon. Odpoveď na túto otázku nie je zo znenia uvádzajúcej vety príliš zrejma. Podľa nej ide o definíciu „podľa tohto zákona“, čo nedáva jednoznačnú odpoveď na otázku, či len pre účely tohto zákona.

Obidve vyššie naznačené otázky či problémy by bolo vhodné jednoznačnejšie legislatívne vyriešiť.

Zákonná úprava pojmu všeobecná (verejná) prospešnosť má dva rozmery.

1. Prvým rozmerom je spojenie verejnej (všeobecnej) prospešnosti so službami, ktoré možno prepojiť s pojmom verejný záujem ako prospech pre občanov. Vzhľadom na to, že v Ústave Slovenskej republiky nie je inštitút všeobecne prospešnej služby priamo upravený, aj keď výkladom pojmu verejný záujem a obsahu viacerých, najmä hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv sa k nemu dá priblížiť, poskytovanie všeobecne prospešných služieb umožňuje zákonodarcovi pomerne širokú voľnú úvahu jeho zákonnej úpravy.

V zásade existujú dve možnosti zákonnej úpravy verejnej (všeobecne) prospešnej služby. Prvou možnosťou je zadefinovanie pojmu verejnej (všeobecne) prospešnej služby v zákone a určenie zákonných podmienok jej realizácie. Druhou možnosťou je zadefinovanie právnych formálnych podmienok, vrátane právnej formy, ktoré je potrebné splniť, aby sa verejnej (všeobecne) prospešná služba mohla vykonávať. Z pohľadu ústavnosti je konformnejší prvý spôsob, ktorý by každému, kto splní zákonné podmienky, bez diskriminácie umožňoval vykonávanie verejnej (všeobecne) prospešných služieb. Pri druhom spôsobe je potrebné veľmi starostlivo zvážiť rozsah zákonných obmedzení (najmä vzhľadom na prístup k možnosti vykonávania týchto služieb) a vyvážiť ich dostatočne vyargumentovaným legitímnym cieľom. Obzvlášť dôležité je to pri odôvodňovaní, prečo sa všeobecne prospešná činnosť môže vykonávať len v jednej právnej forme, a prečo by ju priamo nemohla vykonávať iná právnická osoba alebo priamo fyzická osoba pri splnení zákonom určených podmienok.

Slovenský zákonodarca sa rozhodol pre druhý spôsob, a to prijatím zákona č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení zákona č. 35/2002 Z. z. Už zo samotného predmetu zákona uvedeného v § 1 je zjavné, že účelom zákona je založenie, vznik, zrušenie, zánik, postavenie orgánov a hospodárenie neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby (ďalej len „nezisková organizácia“). Práve prostredníctvom týchto inštitútov a vďaka tejto právnej forme sa naplňa jedna časť zákonnej podmienky prístupu k výkonu všeobecne prospešnej služby. Zákon č. 213/1997 Z. z. síce nevylučuje prístup žiadnej fyzickej osoby alebo právnickej osoby, vrátane štátu, k vykonávaniu všeobecne prospešnej služby, ale zároveň nevylučuje, že osobitný zákon niektorým subjektom neumožní založenie neziskovej organizácie.

Druhá časť zákonných podmienok na vykonávanie všeobecne prospešných služieb sa nachádza v osobitných predpisoch (§ 3 zákona č. 213/1997 Z. z.), ktoré určujú podmienky vykonávania konkrétnej všeobecne prospešnej služby. Tieto podmienky však musia byť z pohľadu ústavnosti nediskriminačné.

Z tohto uhla pohľadu je potom potrebné aj skúmať, či konkrétny zákon vymedzujúci podmienky vykonávania všeobecne prospešnej služby nefavorizuje, resp. nezvýhodňuje, neziskovú organizáciu pred inými fyzickými alebo právnickými osobami, ktoré majú záujem vykonávať všeobecne prospešnú službu. V tomto duchu treba napríklad posudzovať štvrtú časť zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov.

Napriek tomu, že neexistuje osobitný zákon upravujúci verejne (všeobecne) prospešné služby, došlo v tomto smere k významnému posunu, a to novelou zákona č. 213/1997 Z. z. zákonom č. 35/2002 Z. z. Kým pôvodný text zákona č. 213/1997 Z. z. limitoval definíciu všeobecne prospešnej služby na účely činnosti neziskových organizácií, jeho súčasné znenie (po novele zákonom č. 35/2002 Z. z.) umožňuje chápanie definície všeobecne prospešnej služby vo všeobecnejšej vecnej príslušnosti. Druhou významnou zmenou, ktorú priniesla novela (zákonom č. 35/2002 Z. z.), je premena taxatívne vymedzených oblastí všeobecne prospešných služieb na príkladom uvedené. Tým nepochybne došlo k vhodnejšiemu prepojeniu s ľudskými právami, najmä hospodárskymi, kultúrными a sociálnymi, upravenými v Ústave Slovenskej republiky, pretože umožňuje vytvárať predpoklady pre ich napĺňanie aj všeobecne prospešnými službami. Podľa súčasného znenia zákona č. 213/1997 Z. z. sú všeobecne prospešnými službami najmä:

- a) poskytovanie zdravotnej starostlivosti;
- b) poskytovanie sociálnej pomoci a humanitárna starostlivosť;
- c) tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt;
- d) ochrana ľudských práv a základných slobôd;
- e) vzdelávanie, výchova a rozvoj telesnej kultúry;
- f) výskum, vývoj, vedecko-technické služby a informačné služby;
- g) tvorba a ochrana životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva;
- h) služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti;
- i) zabezpečovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu.

2. Druhým rozmerom je spojenie verejnej (všeobecnej) prospešnosti s inými inštitútmi, ako je napríklad všeobecne prospešné zariadenie (napríklad v zákone č. 315/1996 Z. z. o premávke na pozemných komunikáciách v znení neskorších predpisov alebo v Trestnom zákone), verejnoprospešná práca (tento pojem využívali dnes už neplatné zákony, ako napríklad zákon č. 83/1991 Zb. o pôsobnosti orgánov Slovenskej republiky pri zabezpečovaní politiky zamestnanosti), verejnoprospešný účel (napríklad zákon č. 34/2001 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov).

Pre využívanie pojmov spojených so všeobecnou (verejnou) prospešnosťou v zákonoch Slovenskej republiky je charakteristická:

- inflácia využívania (tieto pojmy sa využívajú v takmer tristo právnych predpisoch),
- čiastkové a účelové definovanie ich obsahu.

V prípadoch, kde sa zákonodarca pokúsil definovať obsah konkrétneho právneho inštitútu spojeného s pojmom verejná (všeobecná) prospešnosť spravidla zvolil čiastkovú definíciu účelovo viazanú na využitie pri aplikácii príslušného zákona. Príkladom môže byť definícia verejnoprospešného účelu v zákone č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov, ktorá je účelovo viazaná na zákon o nadáciách, nie je taxatívna a svojím obsahom sa približuje definícii všeobecne prospešnej služby, až by sa dalo konštatovať ich vzájomné prepojenie. Napriek účelovej viazanosti na príslušný zákon by sa dalo konštatovať, že všeobecne prospešná služba je služba v oblastiach príkladom uvedených v zákone č. 213/1997 Z. z., ktoré sa v podstate vecne zhodujú s verejnoprospešným účelom definovaným v zákone o nadáciách. Podľa § 2 zákona o nadáciách je verejnoprospešným účelom totiž najmä rozvoj a ochrana duchovných

a kultúrnych hodnôt, realizácia a ochrana ľudských práv alebo iných humanitných cieľov, ochrana a tvorba životného prostredia, zachovanie prírodných hodnôt, ochrana zdravia, ochrana práv detí a mládeže, rozvoj vedy, vzdelania, telovýchovy a plnenie individuálne určenej humanitnej pomoci pre jednotlivca alebo skupinu osôb, ktoré sa ocitli v ohrození života, alebo potrebujú naliehavú pomoc pri postihnutí živelnou pohromou.

Osobitne zaujímavú skupinu tvoria zákony, ktoré upravujú konkrétny okruh spoločenských vzťahov, v rámci ktorých obsahovo definujú aj verejný záujem (verejnú prospešnosť) tak, že vytvárajú vhodné podmienky aj formou finančnej pomoci potrebnej na jeho dosiahnutie. Ide o zákony, ktoré priamo upravujú rôzne formy finančnej podpory na plnenie konkrétnej úlohy v rámci verejného záujmu, pričom spravidla upravujú aj konkrétnu realizáciu a podmienky poskytovania finančnej pomoci. Bez nároku na ich úplné vymedzenie možno uviesť nasledujúce oblasti verejného záujmu a formy finančnej podpory zo strany štátu:

- obstaranie majetku na účely hospodárskej mobilizácie (zákon č. 414/2002 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 274/1993 Z. z. o vymedzení pôsobnosti orgánov vo veciach ochrany spotrebiteľa v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje príspevok zo štátneho rozpočtu, ako aj podmienky jeho poskytnutia);
- investičné stimuly (zákon č. 565/2001 Z. z. o investičných stimuloch a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravuje rôzne formy štátnej pomoci na počiatočné investície a na nové pracovné miesta);
- zriaďovanie priemyselných parkov (zákon č. 193/2001 Z. z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 185/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov upravuje podmienky poskytovania dotácie na zriadenie priemyselných parkov);
- podpora činností združení na ochranu spotrebiteľa (zákon č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov upravuje dotácie zo štátneho rozpočtu na činnosť združení na ochranu spotrebiteľa);
- odstránenie následkov mimoriadnych okolností znemožňujúcich používanie pozemkov na poľnohospodárske účely (zákon č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov upravuje štátnu pomoc pri odstraňovaní negatívnych vplyvov na poľnohospodársku produkciu);
- podpora bývania (zákon č. 607/2003 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania upravuje dotácie aj príspevky zo štátneho rozpočtu na rozvoj bývania);
- podpora regionálneho rozvoja (zákon č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja upravuje finančné zabezpečenie podpory regionálneho rozvoja);
- starostlivosť o vojnové hroby (zákon č. 130/2005 Z. z. o vojnových hroboch upravuje poskytovanie príspevku zo štátneho rozpočtu na zabezpečenie starostlivosti o vojnové hroby);
- plnenie úloh dobrovoľnej požiarnej ochrany (zákon č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarom upravuje dotácie na predmetnú činnosť);
- potreby samosprávneho kraja (zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov upravuje poskytovanie dotácií na potreby samosprávneho kraja);
- potreby obce (zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov upravuje poskytovanie dotácií na potreby obce);
- plnenie úloh v čase vojny, resp. výnimočného stavu (ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu a výnimočného stavu upravuje financovanie úloh obcí a vyšších územných celkov formou štátnych dotácií);
- sociálna pomoc (zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov upravuje príspevky na sociálnu pomoc);
- ochrana životného prostredia (zákon č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravuje dotácie na ochranu životného prostredia);
- ochrana prírody a krajiny (zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny upravuje finančné príspevky na udržiavanie priaznivého stavu prírody a krajiny);
- podpora odpadového hospodárstva (zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravuje príspevky do Recyklačného fondu);

- podpora regionálneho školstva (zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení upravuje zdroje financovania regionálneho školstva);
- podpora vysokých škôl (zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravuje financovanie vysokých škôl, osobitne dotáciami súkromných vysokých škôl);
- podpora ďalšieho vzdelávania (zákon č. 386/1997 Z. z. o ďalšom vzdelávaní upravuje zdroje financovania ďalšieho vzdelávania);
- podpora olympijského športu (zákon č. 226/1994 Z. z. o používaní a ochrane olympijskej symboliky a o Slovenskom olympijskom výbore upravuje zdroje financovania účasti športovcov na olympiádach);
- podpora školských zariadení (zákon č. 279/1993 o školských zariadeniach upravuje poskytovanie dotácií školským zariadeniam);
- podpora divadelnej činnosti (zákon č. 384/1997 Z. z. o divadelnej činnosti upravuje podporu divadelnej činnosti);
- podpora Matice slovenskej (zákon č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej upravuje dotácie zo štátneho rozpočtu pre Maticu slovenskú);
- podpora umeleckým fondom (zákon č. 13/1993 Z. z. o umeleckých fondoch upravuje poskytovanie príspevku pre umelecké fondy).

Podrobnejší prehľad príslušnej rezortnej legislatívy na úrovni zákonov, ako aj konkrétnych podmienok poskytovania finančnej pomoci zo stranu štátu na plnenie verejného záujmu a verejnej prospešnosti je uvedený v prílohe.

4. Verejný záujem a verejná prospešnosť v delegovanej legislatíve

Delegovanú legislatívu tvoria právne predpisy vydané orgánmi výkonnej moci. Pre delegovanú legislatívu je charakteristické úzke prepojenie so zákonmi, pretože v zmysle Ústavy Slovenskej republiky môžu byť vydané len na vykonanie zákona a v jeho medziach (ide o nariadenia vlády v zmysle čl. 120 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) alebo na základe zákona a v jeho medziach (čl. 123 Ústavy Slovenskej republiky – ide o vyhlášky, výnosy a opatrenia ministerstiev a iných orgánov štátnej správy). Rozdiel medzi týmito dvoma druhmi delegovanej legislatívy je v tom, že kým vláda ako orgán výkonnej moci môže vydať nariadenie aj bez výslovného splnomocnenia v zákone, tak ministerstvo alebo iný ústredný orgán štátnej správy ako orgány štátnej správy môže vydať právny predpis len na základe výslovného splnomocnenia v zákone.

Z hľadiska vymedzenia verejného záujmu alebo verejnej (všeobecnej) prospešnosti v delegovanej legislatíve sú zaujímavé najmä tie právne predpisy, ktoré podporujú verejný záujem a verejnú prospešnosť najmä tým, že vytvárajú podmienky (a predovšetkým finančné prostriedky) na konkrétne aktivity smerujúce k napĺňaniu verejného záujmu a verejnej prospešnosti v príslušnej oblasti. Je pre ne charakteristické, že: 1. konkretizujú obsahovú náplň v zákonoch abstraktne alebo všeobecne vyjadreného verejného záujmu či verejnej prospešnosti; a 2. vymedzujú podmienky ich realizácie v príslušnej oblasti verejnej správy.

Delegovaná legislatíva v aktuálnom právnom poriadku vychádza vo vyššie vymedzenej oblasti z dvoch zdrojov. Prvým sú osobitné zákony, ktoré priamo predpokladajú financovanie osobitných účelov vo verejnom záujme, prípadne financovanie verejnoprospešnej činnosti v konkrétnej zákonom upravovanej oblasti. Druhým, a možno povedať generálnym zdrojom je zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý v § 8 ods. 2 splnomocnil všetky ministerstvá a iné ústredné orgány štátnej správy, aby vydali v rámci delegovanej legislatívy právne predpisy, ktoré by určovali pravidlá pre poskytovanie finančných dotácií. S výnimkou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, všetky ministerstvá vydali v rokoch 2004 až 2005 výnosy, v ktorých vymedzili najmä tri okruhy otázok, a to:

- účel, na ktorý poskytujú dotácie;

- komu poskytujú dotácie;
- podmienky, na základe ktorých poskytujú dotácie, a najmä spolufinancovanie.

V nasledujúcom prehľade budú zosumarizované:

- a) konkrétne právne predpisy upravujúce poskytovanie dotácií;
- b) jednotlivé aktivity podporované dotáciami;
- c) prijímatelia dotácií;
- d) podmienky poskytovania dotácií.

Ad a) Prehľad právnych predpisov o dotáciách

Jednotlivé ministerstvá a Úrad vlády Slovenskej republiky na základe splnomocnenia v § 8 ods. 2 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (predtým podľa § 16 ods. 1 písm. c) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení zákona č. 442/2003 Z. z.) vydávajú výnosy, ktoré neuvádzajú v úplnom znení v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, ale len formou oznámenia o ich vydaní. Výnosy sú publikované v úradných zbierkach jednotlivých orgánov štátnej správy, pričom neexistujú jednotné pravidlá upravujúce uverejňovanie právnych predpisov, ktoré sa uverejňujú v Zbierke zákonov Slovenskej republiky formou oznámenia. Na internetovej stránke príslušného ústredného orgánu štátnej správy sú však spravidla sprístupnené verejnosti. Jednotlivé ministerstvá a Úrad vlády Slovenskej republiky vydali nasledujúce právne predpisy pre poskytovanie dotácií:

aa) Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky

- **Výnos** Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky z 15. novembra 2004 č. 2424/M-2004 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 604/2004
- **Výnos** Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky z 19. januára 2005 č. 79/M-2005 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky v oblasti civilného letectva – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 22/2005
- **Výnos** Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky z 13. júna 2005 č. 1300/M-2005 o poskytovaní dotácií na výskum a vývoj v oblasti elektronických komunikácií a poštových služieb – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 285/2005

ab) Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

- **Výnos** Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky z 1. marca 2005 č. 1/2005 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 119/2004
- **Výnos** Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky z 11. mája 2005 č. 3/2005, ktorým sa mení výnos Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky z 1. marca 2005 č. 1/2005 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 201/2005

ac) Ministerstvo financií Slovenskej republiky

- **Výnos** Ministerstva financií Slovenskej republiky z 25. februára 2004 č. 2552/2004-44 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva financií Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 119/2004
- **Výnos** Ministerstva financií Slovenskej republiky z 3. augusta 2004 č. MF/003821/2004-442, ktorým sa dopĺňa výnos Ministerstva financií Slovenskej republiky z 25. februára 2004 č. 2552/2004-44 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva financií Slovenskej republiky – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 470/2004

ad) Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

- **Výnos** Ministerstva kultúry Slovenskej republiky zo 16. novembra 2005 č. MK-12947/05-110/30493 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 512/2005

ae) Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

- **Výnos** Ministerstva obrany Slovenskej republiky z 15. júla 2004 č. SELP/K-15/3-357 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva obrany Slovenskej republiky – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 429/2004

af) Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky

- **Výnos** Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky z 3. augusta 2004 č. 1657/2004-100 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky občianskym združeniam, nadáciám, neziskovým organizáciám a záujmovým združeniam právnických osôb – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 477/2004

ag) Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

- **Výnos** Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky z 25. februára 2004 č. 37/2004-II/1 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení výnosu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky zo 7. septembra 2004 č. 3950/2004-II/1 – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 115/2004, **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 509/2004
- **Výnos** Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky z 20. apríla 2004 č. 1757/04-II/1 o poskytovaní dotácie na výkon osobitného príjemcu dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi, dotácie na stravu pre dieťa v hmotnej núdzi a dotácie na školské potreby pre dieťa v hmotnej núdzi – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 247/2004

ah) Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Ministerstvo spravodlivosti výnos o poskytovaní dotácií nevydalo.

ai) Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

- **Výnos** Ministerstva školstva Slovenskej republiky z 29. marca 2004 č. CD 2004-4824/9567-1:sekr. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva školstva Slovenskej republiky – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 179/2004
- **Výnos** Ministerstva školstva Slovenskej republiky z 30. novembra 2004 č. CD 2004-4824/28588-12:sekr., ktorým sa dopĺňa výnos Ministerstva školstva Slovenskej republiky z 29. marca 2004 č. CD 2004-4824/9567-1:sekr. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva školstva Slovenskej republiky – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 664/2004

aj) Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

- **Výnos** Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 15. novembra 2004 č. 207-2004/02491 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 638/2004

ak) Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

- **Výnos** Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky z 23. decembra 2004 č. V-1/2004 o poskytovaní dotácií na rozvoj bývania – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 744/2004

al) Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky

- **Výnos** Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky z 10. decembra 2004 č. 137.728/2004-SEVS o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 724/2005

am) Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

- **Výnos** Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z 6. apríla 2004 č. 05304/2004-OAP o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 214/2004

an) Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

- **Výnos** Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky z 3. augusta 2004 č. 4/2004 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 471/2004

ao) Úrad vlády Slovenskej republiky

- **Výnos** Úradu vlády Slovenskej republiky z 28. apríla 2004 č. 1/2004 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Úradu vlády Slovenskej republiky – **Oznámenie** publikované v Zbierke zákonov č. 303/2004

Ad b) Účel poskytnutia dotácie

Na vymedzení jednotlivých účelov, na ktoré môžu byť dotácie poskytnuté, je jasne viditeľné, že ministerstvo a Úrad vlády Slovenskej republiky vymedzujú konkrétny obsah pojmu verejný záujem dotácie z hľadiska vecného zamerania príslušného rezortu. Všeobecné pojmy verejný záujem a verejná prospešnosť sa tak naplňajú konkrétnym obsahom odvodeným od plnenia úloh jednotlivých ministerstiev, resp. ich predstáv o verejnom záujme či verejnej prospešnosti v rámci štátnej správy, ktorú vykonávajú. Problémom v tomto smere môže byť prístup verejnosti k tvorbe konkrétneho obsahu verejného záujmu, teda k participácii na generovaní účelu či predmetu dotácie. Právne predpisy neobsahujú pravidlá pre rozhodovanie o tom, čo bude konkrétne ministerstvo preferovať prostredníctvom dotácií. A aby sa genéza konkrétneho účelu poskytovania dotácií ešte viac zneprehľadnila, právne predpisy viacerých ministerstiev vymedzujú čo najvšeobecnejšie účely dotácií, ktoré sú niekedy až zhodné so zákonným vymedzením obsahu pojmu všeobecná prospešnosť či verejnoprospešný účel.

V nasledujúcom prehľade sú uvedené jednotlivé ministerstvá a právnymi predpismi delegovanej legislatívy vygenerované účely, na ktoré konkrétne ministerstvo alebo Úrad vlády Slovenskej republiky poskytuje dotácie:

ba) Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky

- informatizácia spoločnosti
- oblasť civilného letectva
- výskum a vývoj v oblasti elektronických komunikácií a poštových služieb

bb) Ministerstvo financií Slovenskej republiky

- financovanie školstva
- podpora mládeže
- telovýchovné účely
- športové účely
- zdravotnícke účely
- sociálne účely
- kultúrne účely
- environmentálne účely
- individuálne potreby obcí
- osobitné účely

bc) Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

- uhoľné a rudné baníctvo
- revitalizácia Žiarskej kotliny
- Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania
- rozvoj cestovného ruchu
- podpora úspor energie a využitia obnoviteľných energetických zdrojov
- osobitné účely

bd) Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

- tvorba a šírenie kultúrnych hodnôt
- ochrana a rozvoj kultúrneho dedičstva
- zahraničné kultúrne aktivity a medzinárodné kultúrne aktivity celoslovenského významu
- kultúrna tvorivosť a voľnočasové kultúrne aktivity
- vzdelávacie programy v kultúre
- rozvoj kultúry národnostných menšín
- kultúrne aktivity zdravotne postihnutých alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva

be) Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

- vlastenecká výchova občanov a posilňovanie ich branného vedomia a zodpovednosti za obranu a bezpečnosť Slovenskej republiky
- zvyšovanie brannej zdatnosti občanov
- informovanie verejnosti o Severoatlantickej aliancii a Európskej únii
- prezentácia Ozbrojených síl Slovenskej republiky
- ochrana a rozvoj historického a kultúrneho dedičstva s dôrazom na vojenské dejiny
- mierové iniciatívy, dodržiavanie ľudských a občianskych práv a slobôd
- podpora programov rozvoja kultúrnych, spoločenských, sociálnych záujmov profesionálnych vojakov, vojakov v zálohe a vojnových veteránov
- úhrada členských príspevkov občianskych združení v medzinárodných organizáciách odborne zameraných na ozbrojené sily
- úhrada zvýšených nákladov na výrobu štátnemu podniku
- zabezpečenie ekologickej stability a priaznivého stavu životného prostredia, odstránenie následkov živelných pohrôm vo vojenskom obvode

bf) Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky

- oblasť ochrany prírody v pôsobnosti ministerstva na zachovanie genofondov živočíchov a rastlín v prírode a drobných domácich zvierat
- opatrenia týkajúce sa ochrany zdravia zvierat
- využívanie aktivít vo voľnom čase a príprava mladej generácie na budúce poslanie v registrovaných záujmových krúžkoch mladých chovateľov a pestovateľov, potravinárov, lesníkov a poľovníkov v združeniach
- výchovno-vzdelávacie aktivity pre deti, mládež a širokú verejnosť v oblasti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva
- činnosti v oblasti vedy, výskumu a vzdelávania na výchovu poradcov biologickej ochrany rastlín
- poradenstvo pre roľníkov, podnikateľov hospodáriacich na pôde a neštátnych vlastníkov lesov
- prezentácia potravín, vrátane tradičných, ovocia a zeleniny domáceho pôvodu
- organizovanie medzinárodných konferencií o potravinárstve, poľnohospodárstve, lesníctve a poľovníctve
- ochrana a rozvoj prírodného, historického a kultúrneho dedičstva a v oblasti vidieckeho turizmu

bg) Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

- prekonávanie sociálnych dôsledkov občanov so zdravotným postihnutím, najmä na rekondično-integračné pobyty

- vzdelávacie aktivity zamerané na oblasť sociálnych služieb a poradenstva
- vydávanie časopisov
- úhrada členských príspevkov v medzinárodných organizáciách
- sociálna práca v prirodzenom rodinnom prostredí dieťaťa
- pomoc deťom po skončení náhradnej výchovy po 18. roku v procese adaptácie dieťaťa na samostatný život
- skvalitňovanie funkčnosti existujúcich zariadení sociálnych služieb, najmä domov dôchodcov a domov sociálnych služieb
- zavádzanie nových foriem sociálnych služieb, najmä terénnej práce
- chránené bývanie, útulky, krízové strediská, denné stacionáre
- podpora sociálneho začlenenia občanov, ktorí sú v hmotnej núdzi alebo v sociálnej núdzi
- zabezpečovanie terénnych sociálnych služieb a tvorba funkčných komunitných sietí sociálnej pomoci
- projekty dlhodobej starostlivosti v rámci sociálnej medicíny pri realizácii spoločného programu ministerstva a Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky
- osвета reformy sociálneho systému v Slovenskej republike
- Komplexný rozvojový program rómskych osád
- humanitné účely
- výkon osobitného príjemcu dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi
- strava pre dieťa v hmotnej núdzi a dotácie na školské potreby pre dieťa v hmotnej núdzi
- štipendium pre dieťa v hmotnej núdzi

bh) Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

- neposkytuje dotácie

bi) Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

- výchova a vzdelávanie
- využívanie voľného času detí a mládeže
- vydávanie odborných časopisov a publikácií v oblastiach pôsobnosti ministerstva
- výchova k ochrane a zveľaďovaniu životného prostredia
- výchovné programy zamerané na predchádzanie užívaniu omamných a psychotropných látok
- výchova k poznávaniu historického a kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky
- rozvoj telesnej kultúry
- iné aktivity patriace do pôsobnosti ministerstva podľa osobitných predpisov

bj) Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

- záchranné práce
- odborná príprava, preventívno-výchovná činnosť a odborná výcviková činnosť v oblasti záchranných prác
- záchranný materiál, zdravotný materiál, výstroj, údržba a prevádzka súvisiaca s vyššie uvedenými činnosťami
- organizovanie súťaží mladých záchranárov civilnej ochrany, príprava vedúcich krúžkov školských a obvodných klubov mladých záchranárov civilnej ochrany vo výcvikových táboroch civilnej ochrany, osvetová činnosť v civilnej ochrane a príprava obyvateľstva na ochranu samých seba a vzájomnú pomoc
- organizovanie pietnych a spomienkových akcií pri príležitosti osláv oslobodenia Slovenskej republiky, osláv Slovenského národného povstania a osláv víťazstva nad fašizmom, vrátane spomienkových akcií a stretnutí odbojových skupín
- organizovanie pietnych a spomienkových akcií pripomínajúcich obdobie zločinov komunizmu, vrátane spomienkových akcií a stretnutí odbojových skupín
- výskum, archivovanie a publikačná činnosť protikomunistického odboja, boja proti totalite a zločinov komunizmu
- zabezpečenie výkonnostného a masového športu a rozvoja telesnej kultúry v športových kluboch polície

bk) Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

- obstarávanie nájomných bytov
- príprava územia a výstavba technickej vybavenosti
- odstraňovanie systémových porúch bytových domov

bl) Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky

- vypracovanie nezávislých odborných analýz kľúčových otázok medzinárodných vzťahov a zahraničnej politiky Slovenskej republiky
- vydávanie odborných periodických i neperiodických publikácií, ktoré prispievajú k prehĺbeniu poznania v oblasti medzinárodných vzťahov a zahraničnej politiky Slovenskej republiky a slúžia ako zdroj kvalifikovaných informácií pre verejnosť
- organizovanie odborných a verejnovedelávacích podujatí na tému medzinárodné vzťahy a zahraničná politika Slovenskej republiky
- úhrada účastníckych poplatkov na odborných a vedeckých konferenciách a študijných pobytoch s tematikou medzinárodných vzťahov a zahraničnej politiky

bm) Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

- osobitne finančne náročná zdravotná starostlivosť, ktorá nie je dostatočne financovaná prostredníctvom zdravotných poisťovní, projekty poskytovania zdravotnej starostlivosti, zdravotných služieb, skvalitnenia podmienok života občanov, ktorým sa poskytuje starostlivosť v zdravotníckych zariadeniach a zariadeniach poskytujúcich zdravotné služby (paliatívna starostlivosť)
- rekondičné pobyty pre hemofilikov do 15 rokov, doliečovacie akcie pre deti do 15 rokov
- preventívne programy, národný diabetologický program, skriningové vyšetrenie sluchu novorodencov, skrining kongenitálnej fenylketonúrie a hypotyreózy, program prevencie onkologických ochorení, programy zamerané na efektívne využitie zvyškov zraku u osôb so zrakovým postihnutím
- liečebné programy liečby toxikovaných pacientov, metadonová liečba, paliatívna a hospicová starostlivosť, liečba onkologických ochorení, liečba pacientov s cystickou fibrózou, liečba kardiovaskulárnych ochorení, totálne endoprotézy bederných a kolenných zhybov, očné šošovky, neurochirurgické výkony, spondylochirurgické operácie s použitím fixátorov chrbtice
- vzdelávacie programy v zdravotníctve
- dobudovanie špičkových pracovísk v Slovenskej republike, vrátane overovania a aplikácie nových alebo zdokonalených diagnostických a liečebných metód, postupov a ostatných výsledkov výskumu a vývoja na zdravotnícke účely
- podpora vydavateľskej činnosti v oblasti zdravotníctva
- osвета v zdravotníctve
- protidrogové aktivity
- rekondično-rehabilitačné pobyty pre hemofilikov
- doliečovacie akcie pre deti do 15 rokov
- spolufinancovanie preventívnych, mimoriadne finančne náročných výkonov
- spolufinancovanie liečebných programov

bn) Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

- ochrana prírody a krajiny
- ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy
- ochrana a využívanie vôd
- rozvoj odpadového hospodárstva
- odstraňovanie environmentálnych zátŕaží
- environmentálna informatika
- environmentálny monitoring
- environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia
- prieskum, výskum a vývoj zameraný na zisťovanie a zlepšovanie stavu životného prostredia
- riešenie mimoriadne závažnej environmentálnej situácie

- odstraňovanie následkov havárie a mimoriadneho zhoršenia kvality vôd alebo mimoriadneho ohrozenia kvality vôd

bo) Úrad vlády Slovenskej republiky

- krytie aktivít zahraničných Slovákov
- menšinová kultúrna politika
- riešenie problémov rómskej komunity
- sociálne a kultúrne potreby rómskej komunity
- zabezpečenie finančnej podpory slovenských národnostných škôl a inštitúcií pôsobiacich v Maďarskej republike
- výdavky spojené s riešením naliehavých úloh a potrieb celoslovenského významu
- výdavky spojené s pobytom zahraničných hostí predsedu vlády, vrátane darov pre nich
- dobročinné účely a humanitná pomoc
- spolufinancovanie programov Phare zameraných na rozvoj národnostných menšín

Ad c) Vymedzenie prijímateľov dotácií

Ministerstvá a Úrad vlády Slovenskej republiky majú osobitne určené, kto môže byť prijímateľom dotácií. Pomerne často nerozlišujú najmä medzi fyzickými osobami a fyzickými osobami – podnikateľmi. Negatívom je aj používanie extralegálnych pojmov, ako je napríklad „mimovládna organizácia“, čo pri absencii jej zákonného obsahového vymedzenia môže v praxi priniesť nejasnosti.

Z hľadiska subjektov tretieho sektora ako potenciálnych prijímateľov dotácií vystupujú do popredia nasledujúce skutočnosti:

- malé preferovanie neinvestičných fondov v porovnaní s ostatnými subjektmi tretieho sektora (t. j. nadáciami, neziskovými organizáciami a občianskymi združeniami);
- zvýšené preferovanie občianskych združení, čo je pozoruhodné najmä z hľadiska nižšej formálnej kontroly tejto právnej formy právnickej osoby zo strany orgánov verejnej správy.

Ďalej sú prehľadne uvedené jednotlivé druhy subjektov ako prijímateľov dotácií a ministerstiev, resp. Úradu vlády Slovenskej republiky, ktoré tento druh subjektu preferujú ako možného prijímateľa dotácie:

ca) Fyzické osoby

- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
- Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky
- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
- Úrad vlády Slovenskej republiky

cb) Fyzické osoby – podnikatelia

- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky
- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

cc) Právnické osoby založené za účelom zisku

- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky
- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

- Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
- Úrad vlády Slovenskej republiky

cd) Vyšší územný celok

- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky
- Ministerstvo financií Slovenskej republiky
- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
- Úrad vlády Slovenskej republiky

ce) Obec (mestská časť)

- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky
- Ministerstvo financií Slovenskej republiky
- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
- Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
- Úrad vlády Slovenskej republiky

cf) Združenie obcí

- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

cg) Štátny podnik

- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky
- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

ch) Rozpočtové a príspevkové organizácie

- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

ci) Občianske združenia

- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky
- Ministerstvo financií Slovenskej republiky
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
- Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
- Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
- Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
- Úrad vlády Slovenskej republiky

ej) Nadácie

- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky

- Ministerstvo financií Slovenskej republiky
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
- Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
- Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
- Úrad vlády Slovenskej republiky

ck) Neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby

- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky
- Ministerstvo financií Slovenskej republiky
- Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
- Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
- Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky
- Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- Úrad vlády Slovenskej republiky

cl) Neinvestičné fondy

- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

cm) Záujmové združenia právnických osôb

- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky
- Ministerstvo financií Slovenskej republiky
- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
- Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
- Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
- Úrad vlády Slovenskej republiky

cn) Cirkev alebo náboženské spoločnosti

- Ministerstvo financií Slovenskej republiky
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
- Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
- Úrad vlády Slovenskej republiky

co) Škola

- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky

- Úrad vlády Slovenskej republiky
- cp) Vysoká škola**
 - Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky
 - Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- cq) Matica slovenská**
 - Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- cr) Krajská organizácia a inštitúcie zahraničných Slovákov**
 - Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
 - Úrad vlády Slovenskej republiky
- cs) Zriaďovateľ školy**
 - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
- ct) Bytové družstvo, správca bytov vo vlastníctve fyzických osôb alebo obce, spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov**
 - Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

Ad d) Právne podmienky poskytnutia dotácie

Najčastejšie uvádzanou podmienkou poskytnutia dotácie je spolufinancovanie z iných zdrojov. Minimálna výška spolufinancovania projektov, na ktoré prijímatelia žiadajú dotáciu, sa pri jednotlivých ministerstvách či Úrade vlády SR líši. Najčastejšou minimálnou výškou spolufinancovania je 5 % alebo 10 % z celkových nákladov na projekt. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky určujú maximálnu možnú sumu v Sk, ktorá môže byť použitá ako dotácia na konkrétny účel.

5 %

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
 Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
 Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky
 Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

10 %

Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky
 Ministerstvo financií Slovenskej republiky
 Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
 Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

30 %

Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky

Osobitné podmienky na spolufinancovanie

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

Nie je špecifikované

Úrad vlády Slovenskej republiky

V prílohe 2 sú ako príklad uvedené niektoré formy žiadostí o poskytnutie dotácie.

5. Pojmy verejný záujem a všeobecná prospešnosť v právnej doktríne

Slovenská právna doktrína sa doteraz ani jednému z týchto dvoch pojmov nevenovala z osobitného a samostatného pohľadu. Absentuje tu nielen monografia, ale až na výnimky neexistujú ani odborné štúdie, ktoré by tieto pojmy bližšie ozrejmovali z hľadiska doktrinálneho výkladu práva, čo vôbec nekorešponduje s veľkou frekvenciou týchto pojmov v slovenskom právnom poriadku.

S pokusmi o právnodoktrinálny výklad sa tak stretávame najprv v súvislosti so všeobecnými publikáciami, a najmä komentármi, kde sa týmto pojmom už jednoducho nedá vyhnúť.

Príkladom môže byť Komentár k Ústave Slovenskej republiky z roku 1997 vypracovaný autorským kolektívom pod vedením M. Čiča, ktorý k pojmu verejný záujem uvádza: „Pojem verejný záujem je v našom právnom poriadku veľmi frekventovaný, pričom je navyše aj myšlienkovú, formulačne a obsahovo rozsiahly.“

Napriek tomu, že ani v platnej právnej úprave, ani v odbornej právnickej literatúre sa nenachádza definícia tohto pojmu, resp. jeho pojmové, obsahové a iné kritériá, možno konštatovať, že záujmy územných alebo samosprávnych celkov sú vyššie ako záujmy jednotlivca alebo menšej skupiny osôb. Za verejný záujem pre potreby rozhodovania v referende by sa mohla považovať otázka, v rámci ktorej by sa rozhodovalo o dôležitých záujmoch alebo potrebách širšieho celku, najmä štátu alebo nejakej početnej sociálnej skupiny (napríklad študujúcej mládeže, rodín s deťmi, dôchodcov a podobne). Pri hodnotení toho, či pre vyhlásenie fakultatívneho referenda, v ktorom sa má rozhodnúť o inej dôležitej otázke, je splnená aj podmienka, že ide o otázku verejného záujmu, nemožno vychádzať z nejakej absolútnej pozície. Verejný záujem nemusí byť preukázaný absolútne (bezvýhradne), pretože v tom prípade by bol inštitút fakultatívneho referenda prakticky znemožnený. Podmienku, resp. existenciu kritériá verejného záujmu vo vzťahu k otázke, ktorá by mala byť predmetom rozhodovania vo fakultatívnom referende, treba chápať relatívne, pričom záver o jej splnení by mal byť výsledkom voľnej úvahy, v rámci ktorej by sa zhodnotili všetky objektívne existujúce okolnosti súvisiace s predmetnou záležitosťou.“

V tom istom roku vyšiel v Právnom obzore príspevok I. Kanárika „Verejný záujem v právnom štáte“ (Právny obzor, č. 3, 1997, s. 256 – 262), ktorý reagoval na vtedy politicky veľmi živnú tému, čo môže byť predmetom referenda z pohľadu naplnenia podmienky „verejného záujmu“ na jeho vyhlásení.

V tejto viac teoreticky zameranej štúdií I. Kanárik kritizuje využívanie neurčitých pojmov, pretože znižujú jednoznačnosť legislatívnych pojmov, ale v kontexte pojmu verejný záujem fakticky akceptuje jeho určitú obsahovú nejednoznačnosť vzhľadom na aplikačnú operatívnu využitia tohto pojmu. Verejný záujem považuje za *terminus technicus* platného práva, ktorého obsah nemožno mechanicky stotožňovať so samotným koreňom slova „verejný“ (verejný, verejná práva, verejný pojednávanie, verejná súťaž atď.). Keďže „verejný záujem“ je pojmom platného práva, stáva sa predmetom interpretácie pri aplikácii práva. Z hľadiska štruktúry právnej normy tvorí jej hypotézu, a teda súčasť požiadaviek či podmienok, ktoré musia nastať (byť splnené), aby mohlo dôjsť k realizácii vlastného pravidla správania (možného alebo nevyhnutného).

Štátny orgán však vykoná uváženie v súvislosti s „verejným záujmom“ nielen vtedy, ak je tento pojem výslovne použitý v texte právnej normy, ale: „Z povahy veci vyplýva, že správne uváženie bude prichádzať do úvahy tam, kde to vyžaduje verejný záujem a kde je treba ho naplňovať diferencovanými právnymi riešeniami. Zmysel správneho uváženia pritom spočíva v jeho objektivizovanom uplatňovaní, preto správne uváženie nemôže znamenať ľubovôľu správnych orgánov a viesť ich k objektívne nepodloženým záverom“ (v poznámke odkazuje na citát z diela MADAR, Z. a kol.: Slovník českého práva, I. díl. Praha, A-O, Linde, 1995, s. 1084).

O niečo neskôr vychádza v časopise Justin (č. 2, 1998, s. 20 – 32) semestrálna práca E. Kovačechovej „Pojem verejný záujem v právnej úprave Slovenskej republiky, jeho význam a interpretácia“.

Cenná na tejto práci je štatisticko-analytická časť, ktorá mapuje používanie pojmov verejný záujem – všeobecný záujem v rokoch 1945 – 1997. Podľa tabuľky uvedenej na s. 22 bol výskyt oboch pojmov v jednotlivých periódach nasledujúci:

Roky	Verejný záujem (počet)	Všeobecný záujem (počet)
1974 – 1949	18	2
50. roky	3	26
60. roky	21	40
70. roky	21	23
80. roky	24	25
1990 – 1992	49	32
1993 – 1997	65	20

Na základe konkrétnych analýz prichádza ku všeobecným záverom, ako napríklad: „Pre slovenský právny poriadok je však príznačné, že vo väčšine právnych predpisov sa zákonodarca, resp. iný orgán, ktorý právne predpisy prijíma, len neurčito odvoláva na verejný záujem bez toho, aby aspoň stručne naznačil, čo si možno pod takýmto označením predstaví. Ide predovšetkým o použitie výrazu verejný záujem v slovných spojeniach typu: podmienky nutné vo verejnom záujme ... z dôvodov verejného záujmu ... slúžiť verejnému záujmu ... ak to vyžaduje verejný záujem ... ak existuje verejný záujem ... ak je ohrozený verejný záujem ... atď.“ Na strane 25 potom pokračuje: „Pri interpretácii pojmu verejný záujem sa teda vynárajú dve základné otázky: záujem koho, akej skupiny ľudí možno označiť ako verejný, resp. kto predstavuje verejnosť v tomto pojme, a aký je všeobecný obsah (ak ho vôbec možno definovať) pojmu verejný záujem.“

Na základe analýzy uvedených právnych predpisov možno pojem verejný záujem chápať ako pojem významovo takmer neobmedzene široký, pod ktorý možno subsumovať v podstate akékoľvek okolnosti hospodárskeho, politického, spoločenského, sociálneho, etického a iného charakteru. Táto jeho obsahová divergencia je jedným z dôvodov, pre ktoré treba nájsť určité interpretačné pravidlá, aby sa orgány aplikujúce právo, t. j. všeobecné súdy a najmä správne orgány, neriadili vo svojej rozhodovacej praxi len vlastnými predstavami o obsahu tohto pojmu. Vedie to totiž k právnemu chaosu, nestabilite a nepochybné aj k pomerne častému protiprávnemu rozhodovaniu.

Pre správnu a zákonnú (ústavnú) aplikáciu právnych noriem obsahujúcich podmienku verejného záujmu je nevyhnutné poznať aspoň základné princípy, na ktorých je tento pojem založený, a z ktorých treba vychádzať pri jeho interpretácii. Predovšetkým, pojem verejný záujem označuje často komerčne nelukratívne, finančne nezaujímavé, ale z hľadiska spoločnosti alebo určitej skupiny ľudí významné skutočnosti. Z predchádzajúceho ďalej vyplýva, že pojem verejný záujem je nezriedka vymedzený prostredníctvom iných neurčitých právnych pojmov (verejná morálka, verejná bezpečnosť, verejný poriadok, humanitné dôvody atď.), čo jeho interpretáciu ešte viac zahmlieva a komplikuje.

Verejný záujem je záujem predstavujúci vyššiu hodnotu než individuálny, často až egoistický záujem jednotlivca či iný súkromný záujem. Z ústavy aj z väčšiny právnych predpisov je zrejmé, že podmienka verejného záujmu by sa mala pri zásahoch do individuálnych práv naplniť len v určitých špecifických, výnimočných prípadoch, a nie na základe ľubovôle rozhodujúceho orgánu. Ako už bolo naznačené, pri interpretácii termínu verejný záujem treba vychádzať predovšetkým z jeho ústavnej, resp. zákonnej úpravy. Pritom pri analýze je nutné právny predpis posudzovať ako celok, nestačí zaoberať sa len príslušnými ustanoveniami obsahujúcimi podmienku verejného záujmu. Aplikujúci orgán musí mať na zreteli účel zákona, upravený zvyčajne v úvodných ustanoveniach, pričom sa však nemožno dostať do rozporu s ostatnou právnou úpravou, predovšetkým s ústavou. Výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou (čl. 152 ods. 4).

... Bolo by nanajvýš nesprávne interpretovať slovo verejný len v zmysle väčšinový. Ako to vyplýva z už citovaných prípadov, verejný neznamená ani štátny. V prípade Bouknightovej predstavovalo verejný záujem zdravie a život konkrétneho dieťaťa. Podobne vo veci Myron Farber stálo na strane verejného záujmu právo konkrétneho človeka na obhajobu. A hoci nemožno tvrdiť, že išlo len o individuálne práva, nemožno ani tvrdiť, že išlo o práva väčšiny.

Mylné je domnievať sa, že verejný záujem predstavuje sumu všetkých súkromných záujmov. Takáto domnienka vyplýva z nepochopenia princípu fungovania demokratickej spoločnosti ...

Zabezpečiť, čo i len teoreticky, presadenie všetkých individuálnych záujmov je absolútne nepredstaviteľné. Jednotlivé individuálne záujmy by museli byť tak úzko formulované, aby nezasahovali do životnej sféry druhých, čo je však nerealizovateľné. Ďalší problém by predstavovala časová dostupnosť uspokojovania jednotlivých záujmov, riešenie ktorej by nutne viedlo ku konfliktu. Avšak „dohodu a mír v takejto spoločnosti umožňuje skutočnosť, že se od jednotlivcov nechce, aby souhlasili s cili, nýbrž pouze s prostředky, které jsou s to sloužit velké rozmanitosti účelů a o kterých každý doufá, že mu pomohou ve sledování jeho vlastních účelů.“ V demokratickej spoločnosti sa jednotlivci nemusia vzdať svojich individuálnych túžob a záujmov, ale musia rešpektovať prostriedky, určité dohodnuté pravidlá, ktoré umožňujú vykonávanie týchto záujmov. Verejný záujem tak chráni princípy občianskej spoločnosti, ktorá sama funguje podľa zásady Sartorim proklamovanej vlády limitovanej väčšiny.“

Na záver ponúka autorka aj vlastnú definíciu. „Pojem verejný záujem možno vymedziť iba ako dôležitý spoločenský záujem kvalifikovanej skupiny ľudí aprobovaný orgánmi verejnej moci, ktorý je natoľko významný, že jeho ochrana má prednosť (je nadradená) aj pred ochranou základných práv a slobôd človeka, teda pred súkromným záujmom jednotlivca alebo menšej či väčšej skupiny ľudí.“

II. Politický rozmer uplatňovania verejného záujmu a verejnej prospešnosti

Pri hodnotení politického chápania a uplatňovania pojmov verejný záujem a verejná prospešnosť je v slovenských podmienkach potrebné vychádzať prioritne z jednotlivých programových vyhlásení nastupujúcich vlád a následných analýz, či sa ciele deklarované v týchto dokumentoch naplnili, v akom rozsahu a smere. Vzhľadom na šírku problematiky (verejným záujmom z pohľadu politických cieľov totiž môže byť celé programové vyhlásenie vlády) sa sústredíme na tie časti, v ktorých sa deklaroval alebo profiloval vzťah vlády k neziskovým organizáciám a k tým činnostiam, ktoré by mali vo verejnom záujme vykonávať.

Z programových vyhlásení vlád:

1998

Vláda si uvedomuje dôležitosť morálnej obrody spoločnosti. V tomto procese počíta s efektívnou podporou zo strany cirkví, mimovládnych organizácií, ako aj s aktivitou celej spoločnosti. Svoje kontakty s cirkvami vláda mieni realizovať na báze vzájomnej úcty a efektívnej spolupráce. Vláda vytvorí legislatívne a organizačné podmienky na posilnenie a rozvoj občianskych iniciatív a bude podporovať vytvorenie partnerských vzťahov s občianskym sektorom na všetkých úrovniach správy verejných vecí. Na zvládnutie nevyhnutnej prestavby právneho poriadku spracuje vláda rámcový plán legislatívnych prác na štyri roky s upresnením na každý kalendárny rok.

2002

„Vláda považuje mimovládny sektor za dôležitý pilier a súčasť slobodnej občianskej spoločnosti, preto bude i naďalej otvorená k partnerskému dialógu. Bude sa usilovať o trvalé skvalitňovanie legislatívneho, ekonomického a inštitucionálneho prostredia pre celý tretí sektor.“

Z veľmi všeobecných vyjadrení (iné však v tomto ohľade zrejme ani nemôžu byť) sa dajú vyabstrahovať tri základné smery vlády ako reprezentanta výsostne politického pohľadu na mimovládnu sféru či neziskový sektor. Pre účely tejto analýzy možno pod prvým sektorom rozumieť štát a orgány verejnej moci, pod druhým sektorom podnikateľské subjekty a pod tretím/neziskovým

sektorom komplex vzťahov, inštitúcií a subjektov, ktorých prioritou nie je ani participácia na výkone verejnej moci, ani podnikanie. Podľa týchto dokumentov sa neziskový sektor považuje za:

- a) dôležitý spoločenský pilier,
- b) súčasť slobodnej občianskej spoločnosti,
- c) partnera k otvorenému dialógu.

Ad a) Neziskový sektor predstavuje popri štátnom a podnikateľskom sektore celý komplex vzťahov a väzieb, ktoré ho oprávňujú byť rovnocenným partnerom obom vyššie uvedeným sektorom. Pilierom, o ktorý sa môže oprieť prvý aj druhý sektor, sa môže stať iba vtedy, ak bude mať vybudované zodpovedajúce mechanizmy, ktoré vytvoria ucelený legislatívny, ekonomický a inštitucionálny rámec jeho fungovania.

Štátny aj podnikateľský sektor prešli výraznou legislatívnou reformou a ich súčasné postavenie zodpovedá štandardným normám kladeným na legislatívu týchto sektorov. Legislatíva neziskového sektora vrátane vybudovanie modernej inštitucionálnej základne je napriek pomerne rozsiahlej právnej úprave ešte len na začiatku ucelenej rekodifikačnej reformy. Dôvodom tohto neskorého vývoja je jednak fakt, že právna úprava v predchádzajúcom spoločenskom zriadení s takýmto druhom aktivít veľmi nerátala, a jednak nekomerčný charakter samotného prostredia. Nemenej dôležitou skutočnosťou je absencia rekodifikačných prác Občianskeho zákonníka a s tým spojená právna úprava právnických osôb.

Ad b) Historicky sa začiatky občianskej spoločnosti datujú do obdobia 17. až 18. storočia, kedy sa v Európe začal proces emancipácie stredného stavu. V pôvodnom liberalistickom ponímaní bola občianska spoločnosť vnímaná ako súbor jednotlivcov a politických strán, ktorí vzájomne spolupracovali v rámci procesu kreovania štátnej moci. Modernejšie chápanie občianskej spoločnosti ju rozlišuje predovšetkým z pohľadu rozdelenia spoločnosti do rôznych skupín. Občiansku spoločnosť je možné vo všeobecnosti vymedziť ako tú sféru existencie človeka, kde štátna moc bezprostredne nepôsobí, ale ktorú upravuje. Ide o spoločenstvo plnoprávných, suverénnych občanov, ktorí sa môžu reálne a aktívne podieľať na tvorbe, realizácii a kontrole štátnej politiky, a v ktorom sa uplatňujú demokratické mechanizmy a procesy.

Občianska spoločnosť pôsobí v oblasti medzi súkromnou a štátnou sférou. Svojou povahou síce patrí do oblasti verejnej, ale nie štátnej. Špecifické pre ňu je, že preberá niektoré funkcie, ktoré by inak plnil štát, čím súčasne bráni jeho zbytočnému narastaniu. Príkladom môže byť v tomto ohľade zájmová samospráva. Oddelenie občianskej spoločnosti od štátu neznamena, že medzi nimi existujú nepriepustné hranice. Občianska spoločnosť aktívne pôsobí v tých oblastiach, kde prítomnosť štátu nie je nutná. Obmedzuje tiež zbytočný a nadmerný vplyv politických strán a spolitizovanie verejného života vôbec.

S pojmom občianska spoločnosť sa spája aj pojem verejný priestor, ktorý je často definovaný ako priestor, v ktorom sa šíria informácie a realizuje sa spoločný záujem komunity. Je priestorom pre stretávanie sa a diskusiu, pre výmenu názorov, postojov a skúseností. Najdôležitejším znakom verejného priestoru je, že vytvára zázemie pre politické rozhodnutia a pre výkon politickej moci. V odbornej literatúre existuje tiež pojem občiansky sektor, v ktorého náplni je prezentovaná úzka väzba medzi neziskovými organizáciami a občianskou spoločnosťou. Súčasná terminológia je nejednotná, preto sa môžeme stretnúť aj s pojmom tretí/neziskový sektor, ktorý vyjadruje postavenie tohto sektora medzi verejným sektorom a trhom, a ktorý orientačne využívame aj v tejto analýze. Rozmanitosť subjektov pôsobiacich v oblasti občianskeho sektora je značná. Spoločným znakom je účel ich založenia, ktorým je podpora a prevádzkovanie všeobecne prospešných alebo vzájomne prospešných aktivít. Podľa amerického sociológa M. L. Salamona, subjekty občianskeho sektora sú inštitucionalizované, majú súkromnú povahu, nerozdeľujú zisk, sú samosprávne a dobrovoľné.

Ad c) Obdobie po roku 1989 (a osobitne v rokoch 1998 až 2005) je obdobím vývoja komunikácie verejnej správy a neziskového sektora, kedy sa podarilo aspoň čiastočne navodiť atmosféru, v ktorej sa partneri dokázali navzájom vypočuť, rešpektovať vzájomné odlišnosti a dospieť k spoločným záverom. Na jednej strane, nový zákon o nadáciách, novela zákona o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby a zakotvenie mechanizmu poukázania dane

na osobitné účely boli výsledkom spoločne realizovaných záverov, ktorých cieľom bolo skvalitniť legislatívny priestor vrátane vytvorenia alternatívnych zdrojov financovania. Na strane druhej, zrušenie daňovej motivácie darcov sa stretlo s odporom a bolo prerokované bez seriózneho partnerského dialógu. Skúsenosti zo zahraničia jednoznačne dokumentujú neustále hľadanie nových spôsobov zapájania všetkých aktérov z verejného, súkromného a neziskového sektora do rozhodovacích procesov na všetkých úrovniach. Partnerstvo patrí v súčasnosti medzi základné princípy štrukturálnej politiky Európskej únie. Tradične je považované za prostriedok umožňujúci skvalitnenie správy vecí verejných, ktorý prispieva k odstráneniu nedostatkov v prenose informácií o priebehu realizácie podpory a o ich výsledkoch. Partnerstvo v krajinách Európskej únie má rôzne formy, ktoré sa odvíjajú od tradičných demokratických procesov a rešpektujú historické vývojové štádiá. Spoločným znakom pre tieto krajiny je, že iniciujú princíp partnerstva, aby lepšie využívali schopnosti a zdroje všetkých skupín obyvateľstva, celých komunít, inštitúcií a organizácií.

Všetky tieto tri skutočnosti, ktoré je možné abstrahovať z politických dokumentov, sa vo väčšej alebo menšej miere premietli aj do oblasti legislatívy a systému financovania neziskového sektora.

1. Neziskový sektor v právnom prostredí

Neziskový sektor z hľadiska legislatívy nemá základný právnonormatívny dokument, ktorý by ho vymedzil a charakterizoval z pohľadu právnych foriem a osobitných inštitútov. Rôznorodosť právnych foriem a veľký počet právnych predpisov, ktoré nie sú vzájomne prepojené a sú pojmovo rôznorodé, neprispieva k vývoju neziskového sektora. Medzi tieto inštitúty neziskového sektora sa prioritne zaraďuje inštitút verejnoprospešnej činnosti. Inštitút verejnoprospešnej činnosti je riešený demonštratívnym výpočtom aktivít v rámci právnej úpravy nadácií, neziskových organizácií a neinvestičných fondov.

Verejnoprospešným účelom sa pre účely zákona o nadáciách rozumie najmä rozvoj a ochrana duchovných a kultúrnych hodnôt, realizácia a ochrana ľudských práv alebo iných humanitných cieľov, ochrana a tvorba životného prostredia, zachovanie prírodných hodnôt, ochrana zdravia, ochrana práv detí a mládeže, rozvoj vedy, vzdelania, telovýchovy a plnenie individuálne určenej humanitnej pomoci pre jednotlivca alebo skupinu osôb, ktoré sa ocitli v ohrození života, alebo potrebujú naliehavú pomoc pri postihnutí živelnou pohromou.

Účelom založenia neziskovej organizácie poskytujúcej všeobecne prospešné služby (ďalej len „nezisková organizácia“) je poskytovanie všeobecne prospešných služieb za vopred určených a pre všetkých používateľov rovnakých podmienok. Jej zisk sa nesmie použiť v prospech zakladateľov, členov orgánov ani jej zamestnancov, ale musí sa v celom rozsahu použiť na zabezpečenie všeobecne prospešných služieb. Zákon z roku 1997 taxatívnym spôsobom vymenoval, čo sa rozumie verejnoprospešnými službami. Následkom toho došlo k situácii, že bez akýchkoľvek podkladov a analýz sa za všeobecne prospešnú považovala iba určitá časť služieb, čo v žiadnom prípade nemohlo korešpondovať s reálnou situáciou v oblasti poskytovania predmetných služieb. Ako vyplýva z analýz v rámci bodu I., z určitého hľadiska to mohlo byť aj na hranici ústavnosti.

Novela zákona v roku 2002 zmenila taxatívny výklad všeobecne prospešných služieb na demonštratívny. Podľa takto prijatej novely sa všeobecno-prospešnými službami na účel zákona o neziskových organizáciách rozumejú najmä:

- a) poskytovanie zdravotnej starostlivosti;
- b) poskytovanie sociálnej pomoci a humanitárna starostlivosť;
- c) tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt;
- d) ochrana ľudských práv a základných slobôd;
- e) vzdelávanie, výchova a rozvoj telesnej kultúry;
- f) výskum, vývoj, vedecko-technické služby a informačné služby;
- g) tvorba a ochrana životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva;
- h) služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti;
- i) zabezpečovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu.

Predmetom činnosti neinvestičného fondu je združovanie prostriedkov určené, okrem iného, na podporu všeobecne prospešného účelu.

Za všeobecne prospešný účel sa v zmysle zákona o neinvestičných fondoch považuje najmä:

- a) rozvoj a ochrana duchovných hodnôt,
- b) ochrana ľudských práv,
- c) ochrana a tvorba životného prostredia,
- d) zachovanie prírodných a kultúrnych hodnôt,
- e) ochrana a podpora zdravia a vzdelávania,
- f) rozvoj sociálnych služieb.

Otázkou verejnej prospešnosti, resp. verejne (všeobecne) prospešných účelov, služieb, činnosti slovenská právna úprava rieši tak, že príslušný zákon určuje príkladmo výpočet verejnoprospešných účelov (nadácie, neinvestičné fondy), resp. všeobecne prospešných služieb (neziskové organizácie). Pojem všeobecná prospešnosť všeobecne definovaný nie je a jeho posúdenie je na súdnej praxi.

Vo vzťahu k najrozšírenejšej právnej forme neziskového sektora – k občianskemu združeniu – účel ich činnosti nie je zákonom výslovne upravený. Interpretáciou právnej normy, a to metódou *argumentum a contrario*, je možné predmet činnosti občianskych združení vymedziť ako všetky činnosti, ktoré nie sú vyňaté z pôsobnosti zákona o združovaní občanov.

Jedným z pojmových znakov občianskeho združenia je existencia spoločného cieľa všetkých členov, ktorý musí byť vždy dovolený a súkromnoprávny. Občianske združenia sú zvyčajne zakladané na ochranu a presadzovanie spoločných záujmov. Ich činnosť môže byť vzájomne prospešná alebo všeobecne prospešná. Platné slovenské právo nerobí rozdiel medzi verejnoprospešnými alebo vzájomne prospešnými občianskymi združeniami.

Zákon o združovaní občanov sa nevzťahuje na združovanie občanov v politických stranách a politických hnutiach, v cirkvách a náboženských spoločnostiach, a tiež sa nevzťahuje na združovanie občanov na zárobkovú činnosť alebo na zabezpečenie riadneho výkonu určitých povolání. Ďalej zákon výslovne zakazuje zakladať združenia, ktorých cieľom je popierať alebo obmedzovať osobné, politické alebo iné práva občanov pre ich národnosť, pohlavie, rasu, pôvod, politické alebo iné zmýšľanie, náboženské vyznanie a sociálne postavenie, roznečovať nenávisť a neznášanlivosť z týchto dôvodov, podporovať násilie alebo inak porušovať ústavu a zákony; ďalej ktoré sledujú dosahovanie svojich cieľov spôsobmi, ktoré sú v rozpore s ústavou a zákonmi; ako aj ozbrojené združenia alebo združenia s ozbrojenými zložkami (za také sa nepovažujú združenia, ktorých členovia držia alebo používajú strelné zbrane na športové účely alebo na výkon práva poľovníctva).

Daňové zvýhodnenie prostredníctvom zákona o dani z príjmov je jedným z najvýznamnejších zákonov, ktorý deklaruje určitý **verejný záujem** na určitých typoch právnych foriem. Ak by aspoň takýmto spôsobom neboli neziskové organizácie zvýhodnené, stierali by sa rozdiely medzi komerčnými a nekomerčnými subjektmi. Právna úprava tiež zvýhodňuje aj politické strany, príspevkové a rozpočtové organizácie, verejnoprávne inštitúcie, štátne fondy, obce, vyššie územné celky. U týchto právnických osôb sú oslobodené príjmy z činnosti, ktorá je ich základnou činnosťou, s výnimkou príjmov z činností, ktoré sú podnikaním.

V zahraničných právnych úpravách (napríklad Holandsko, Švajčiarsko) je verejná prospešnosť riešená verejným právom. Ak právnické osoby svojou činnosťou naplňujú všeobecne prospešný účel, môžu používať daňové výhody.

Vo Švajčiarsku bol vládny nariadením vydaný obežník stanovujúci predpoklady, ktoré musí právnická osoba splniť, aby mohla byť oslobodená od dane z dôvodu verejnej prospešnosti. Všeobecnými predpokladmi sú osobná a hospodárska príslušnosť ku krajine, výlučnosť použitia finančných prostriedkov, neodvolateľnosť všeobecne prospešného použitia finančných prostriedkov, ako aj podmienka, že hlavná činnosť musí smerovať k všeobecne prospešnému účelu. Aj keď obežník nie je všeobecne záväzný, stal sa výkladovým pravidlom najmä pre súdnu prax.

V Holandsku je možné daňové zvýhodnenie u tej právnickej osoby, ktorá získa štatút verejnej prospešnosti. Tento štatút môžu získať aj obchodné spoločnosti.

V návrhu všeobecnej časti nového občianskeho zákonníka v Českej republike právna úprava obsahuje definíciu verejnej prospešnosti. Štatút verejnej prospešnosti získa právnická osoba, ktorá sleduje dosiahnutie všeobecného blaha ako verejne prospešný cieľ, poskytuje verejnosti všeobecne prospešnú službu za vopred stanovených podmienok a za rovnakých podmienok pre všetkých užívateľov alebo príjemcov podpory a prevažne používa dosiahnutý zisk na verejne prospešnú službu.

2. Základy financovania neziskového sektora

Jednou z foriem realizácie verejného záujmu vo vzťahu k neziskovému sektoru je jej čiastkové financovanie na základe zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rozpočtových pravidlách“). Nové rozpočtové pravidlá verejnej správy sú všeobecnou právnou normou upravujúcou rozpočet verejnej správy ako celku, pričom sa kladie dôraz na štátny rozpočet. Predmetom úpravy sú finančné vzťahy a s nimi súvisiace vzťahy medzi všetkými subjektmi verejnej správy navzájom, vrátane vzťahov k subjektom územnej samosprávy, pričom neodlučiteľnou súčasťou sú i vzťahy subjektov verejnej správy **k ostatným subjektom**. Predmetom úpravy je aj rozpočtový proces, ktorý zahŕňa tvorbu rozpočtu verejnej správy ako hlavného nástroja medzinárodného porovnávania ekonomickej úrovne jednotlivých členských krajín Európskej únie, vrátane tvorby štátneho rozpočtu ako základnej zložky verejného rozpočtu, pravidiel rozpočtového hospodárenia, problematiku záverečného účtu verejnej správy ako obrazu hospodárenia s prostriedkami štátneho rozpočtu a ostatných subjektov rozpočtu verejnej správy.

Zákon o rozpočtových pravidlách definuje štátny rozpočet ako základnú súčasť rozpočtu verejnej správy, prostredníctvom ktorého sa zabezpečuje financovanie hlavných funkcií štátu v príslušnom rozpočtovom roku. Výdavkom štátneho rozpočtu podľa zdrojových možností štátneho rozpočtu sú aj dotácie zo štátneho rozpočtu. Ako dotácie sa poskytujú aj výdavky na prenesený výkon štátnej správy. Použitie prostriedkov dotácií podlieha povinnému zúčtovaniu. Dotácie možno poskytnúť v súlade so zákonom; ak zákon neupravuje spôsob a ďalšie podmienky, správca kapitoly vydá v súlade so splnomocnením v tomto ustanovení nižšiu právnu normu. Z výdavkov štátneho rozpočtu **možno poskytovať právnickým osobám a fyzickým osobám** dotácie v súlade so zákonom o štátnom rozpočte. Dotácie spravídla poskytuje správca rozpočtovej kapitoly vo svojej pôsobnosti na základe žiadosti právnickej osoby alebo fyzickej osoby, s výnimkou dotácií:

- na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy obciam a VÚC,
- na náhradu straty pri zabezpečovaní výkonov vo verejnom záujme,
- na financovanie spoločným programom Slovenskej republiky a Európskej únie,
- verejným vysokým školám, ktoré sa poskytujú priamo, teda nie na základe žiadosti.

Správca kapitoly, ktorý je orgánom štátnej správy, ustanoví vo svojom všeobecne záväznom právnom predpise spôsob, rozsah a ďalšie podmienky poskytovania dotácií. Ak správca kapitoly nie je orgánom štátnej správy, môže poskytovať dotácie za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa zákona o rozpočtových pravidlách sú právnické osoby a fyzické osoby, ktorým sa poskytujú verejné prostriedky, zodpovedné za hospodárenie s nimi a sú povinné zachovávať hospodárnosť, efektívnosť a účinnosť ich použitia podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite.

Verejnými prostriedkami sa pre účel daného zákona rozumejú finančné prostriedky, s ktorými hospodária právnické osoby verejnej správy; verejnými prostriedkami sú aj prostriedky Európskej únie a odvody Európskej únie. Právnické osoby verejnej správy možno stotožniť so subjektmi verejnej správy podľa § 3 zákona o rozpočtových pravidlách, ktorými sú právnické osoby zapísané v registri organizácií vedenom Štatistickým úradom Slovenskej republiky podľa zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike a zaradené vo verejnej správe v súlade s jednotnou metodikou platnou pre Európsku úniu.

Z terminologického hľadiska je dotácia právom regulovaný proces poskytnutia finančných prostriedkov jednou osobou (napríklad verejného rozpočtu alebo štátneho účelového fondu) inej fyzickej alebo právnickej osobe. Poskytuje sa buď účelovo, pričom sa ohraničí presný účel jej použitia a čas a spôsob navrátenia v prípade jej nepoužitia, alebo neúčelovo na akékoľvek výdavky. Je to zúčtovateľná suma finančných prostriedkov (Slovník Slovenského práva – JUDr. Jaromír Svoboda a kol., Poradca Podnikateľa 2004). Odborná ekonomická literatúra charakterizuje dotáciu ako peňažné prostriedky, ktoré majú charakter transferovej platby, t. j. platby, ktorú jednotlivec alebo inštitúcia poskytuje inému jednotlivcovi alebo inštitúcii bez toho, že by očakával(a) nejakú protihodnotu. Môže ísť o účelovú dotáciu (je určená na presne vymedzené použitie) alebo o neúčelovú dotáciu (jej využitie nie je presne definované, možno ju použiť na akékoľvek výdavky). Iným delením je delenie na vyrovnávacie dotácie (vystupujú ako určité percento z celkových výdavkov subjektov, ktoré ich prijímajú) a nevyrovnávacie (neodvodzované) dotácie, ktoré nie sú viazané na výdavky príjemcu (Šíbl, D. a kol.: Veľká ekonomická encyklopédia. Bratislava, Vydavateľstvo SPRINT, 1997, s. 142). Finančná dotácia je peňažný obnos, ktorý vláda poskytuje nižším orgánom štátnej správy na špecifické účely (Šíbl, D. a kol., c. d., s. 143). Dotácie bývajú poskytované zo štátneho rozpočtu a zo štátnych účelových fondov.

Z hľadiska zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy z rozpočtov obcí a VÚC možno dotácie poskytovať:

- a) právnickým osobám, ktorých zakladateľom je obec alebo VÚC, a to na konkrétne úlohy a akcie vo verejnom záujme alebo v prospech rozvoja územia obce, resp. VÚC,
- b) právnickým osobám, ktorých zakladateľom nie je obec alebo VÚC, ako aj fyzickým osobám – podnikateľom, ktorí majú sídlo alebo trvalý pobyt na území obce, resp. VÚC možno poskytnúť dotáciu za podmienok ustanovených všeobecne záväzným nariadením obce, resp. VÚC len na podporu všeobecne prospešných služieb a účelov.

Systém dotácií vytvorený na základe zákona o rozpočtových pravidlách ako významný spôsob financovania činností vo verejnom záujme, resp. verejne (všeobecne) prospešných činností, vznikol pri zohľadnení iniciatívneho materiálu schváleného vládou Slovenskej republiky z roku 2002 v prepojení na správu Medzinárodného menového fondu (IMF 1995), ktorá v prípade systému dotácií odporúčala upriamiť pozornosť na nasledujúce oblasti:

- a) Zvýšenie transparentnosti
- b) Zlepšenie efektívnosti
- c) Limitovanie trvania
- d) Posilnenie kontroly
- e) Pragmatický prístup

Transparentnosť je žiaduca z pohľadu štátneho aj súkromného sektora na identifikovanie tých, ktorí z dotácií profitujú, ako aj výhod a nákladov týchto programov. Väčšia transparentnosť bude vyvolávať otázky o efektívnosti a existencii dotácií a presné odhalenie nákladov poskytne možnosť ujasniť poškodenia ekonomiky. Z politického hľadiska tiež upozorní na nezodpovednú politiku poskytovania dotácií na jednej strane a na zodpovedné akcie tvorcov politiky na strane druhej. Je ľahšie prehodnotiť a reformovať konkrétnu a cieleňú dotáciu ako skrytú.

S cieľom zvýšiť transparentnosť by mali byť dotácie poskytované predovšetkým priamo, vo forme priameho prevodu na účet a priamo z rozpočtu vlády alebo príslušného ministerstva. Priame dotácie sú vhodné práve pre ich viditeľnosť. Priame platby menej poškodia ekonomický systém aj z ekonomického hľadiska. Nedochádza tu k realokácii zdrojov, príjemcovia sú ľahko identifikovateľní a rôzne výskumy ukazujú, že náklady na tieto priame dotácie sú nižšie ako v iných prípadoch. Tento systém poskytuje jasný a zreteľný obraz o tom, akú čiastku príjemca dostal, čo na druhej strane dáva základ na hodnotenie prijateľnosti a vhodnosti dotácie.

Na zvýšenie transparentnosti je vhodné vyvinúť informačnú databázu, pravidelne (napríklad každoročne) zverejňovať informácie o poskytovaní dotácií (Internet, tlač) a publikovať pravidelné monitorovacie správy založené na určených, objektívnych kritériách.

Systém poskytovania nárokovateľných dotácií by mal mať nasledujúce vlastnosti:

- na udelenie dotácie sú presné, vopred známe kritériá a každý, kto tieto kritériá spĺňa, dotáciu dostane;
- každý žiadateľ, ktorý spĺňa kritériá, dostane rovnakú dotáciu na jednotku (výroby, výmery poľnohospodárskej pôdy a pod.) v rámci jedného dotačného programu.

Systém poskytovania nenárokovateľných dotácií by mal mať nasledujúce vlastnosti:

- na udelenie dotácie sú presné, vopred známe kritériá;
- každý schválený žiadateľ dostane rovnakú dotáciu na jednotku (výroby, výmery poľnohospodárskej pôdy a pod.), resp. projekt (v prípade, keď sa nedá hovoriť o dotáciách na jednotku) v rámci jedného dotačného programu.

Tieto kritériá môžu zjednodušiť proces pridelenia dotácií, odstrániť možnosť korupcie pri výbere žiadateľov, ktorým je dotácia pridelená, a umožniť lepšiu kontrolu týchto prostriedkov a ich využitia. Transparentnosť a ňou umožnená verejná kontrola je v tomto prípade najvhodnejší prostriedok na zamedzenie korupcie.

Zlepšenie efektívnosti dotácií je ďalšia cesta ich skvalitnenia. Dotácie by mali byť efektívne (inými slovami, mali by dosiahnuť cieľovú skupinu) pri čo najmenších nákladoch a mali by minimálne rušiť ekonomické prostredie. Ako najlepšia voľba sa aj v tomto prípade javia priame dotácie vo forme hotovosti. Daňové zvýhodnenia alebo nepriame dotácie (napríklad formou dotovania ceny plynu) nie sú vhodné buď z dôvodu neadresnosti, alebo obrovských nákladov. Priame dotácie nevytvárajú tlak na zmenu alokácie zdrojov a na rozdiel od subvencovaných cien alebo dotovaných úrokov majú vysokú efektívnosť pri dosahovaní cieľovej skupiny. Európska únia v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky (CAP) v minulosti podporovala poľnohospodárov napríklad v závislosti od produkcie, čo viedlo k obrovskej nadprodukcii potravín v EÚ a k plytvaniu zdrojmi, čím sa prudko zvyšovali náklady na dotácie. Farmári totiž boli motivovaní obrábať stále väčšie plochy, pretože im to umožňovalo produkovať väčšie množstvá. Celková produkcia EÚ bola následne oveľa vyššia ako potreba a príliš drahá na predaj na zahraničných trhoch. Po reforme CAP v prospech priamych platieb poľnohospodárom sa náklady znížili a alokácia zdrojov je efektívnejšia.

Limitácia trvania má zmysel, pretože ekonomické subjekty ovplyvňujú svoje chovanie v prospech získania výhod z dotácií. Týmto spôsobom sa mnohé programy stávajú neefektívnymi a nákladnými. Efektívne dotovanie preto vyžaduje periodické vyhodnocovanie zmyslu dotácie a v prípade potreby revíziu, zmenu cieľovej skupiny, prípadne elimináciu dotácie. Niektoré dotácie by mali byť limitované od začiatku a mali by mať v sebe zahrnutý postupný pokles. Napríklad príspevky na utlmenie dopadu zvýšenia cien by mali byť deklarované ako dočasné od začiatku ich poskytovania. OECD odporúča, aby trvanie dotácie záviselo od toho, či problém, ktorý sa ňou rieši, je dočasný alebo či korešponduje s politickým cieľom, ktorý je dlhodobý. Politika dotácií, ktorá je konštruovaná na vyrovnanie sa s neefektívnosťou trhu, môže byť potrebná iba dovtedy, kým pretrváva zlyhanie trhu.

Posilnenie kontroly sa dá chápať dvoma spôsobmi, a to ako posilnenie kontroly nákladov a ako posilnenie kontroly využitia dotácií.

Kontrola nákladov sa dá zlepšiť len v prípade, že je známa výška nákladov. Ak sa dotácie poskytujú priamo z vládneho rozpočtu, náklady na jej poskytnutie sú hneď zrejmé. V prípade poskytovania dotácií cez rôzne organizácie a fondy, prípadne štátom vlastnené subjekty, obyčajne utrpí nielen transparentnosť, ale aj snaha o vyčistenie nákladov. Ako typický príklad v Slovenskej republike môžeme spomenúť Slovenský plynárenský priemysel.

Kontrola využitia by mala byť implementovaná v každom programe poskytovania dotácií, pretože ide o prostriedky daňových poplatníkov. Dotácia by mala byť využitá len na tie ciele, na ktoré bola poskytnutá, v prípade akéhokoľvek iného použitia by mala byť vrátená do rozpočtu. Nemala by byť poskytnutá dlžníkom vlády v akejkoľvek forme. Kontrolu by mal robiť nezávislý úrad (napríklad NKU).

Pragmatický prístup: Programy musia byť konzistentné s administratívnymi kapacitami vlády. Administrácia a kontrola implicitných dotácií je zvyčajne oveľa ťažšia ako administrácia a kontrola

priamych, explicitných platieb. Tréningové a vzdelávacie aktivity môžu byť vhodné na prekonanie bariér, a to či už administratívnych, alebo kvalifikačných. Tieto aktivity zvyšujú schopnosť posudzovať a hodnotiť dotácie a ich alternatívy.

Ak sa vrátíme k výnosu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky o poskytovaní dotácií zo štátneho rozpočtu, nájdeme v ňom štyri konkrétne účely, na realizáciu ktorých je poskytovaná dotácia občianskym združeniam:

- prekonávanie sociálnych dôsledkov u občanov so zdravotným postihnutím, najmä rekondično-integračné pobyty členov občianskych združení;
- vzdelávacie aktivity pre členov občianskych združení zamerané na oblasť sociálnych služieb a poradenstva;
- vydávanie časopisov s tematikou, ktorá je predmetom svojpomoci členov občianskeho združenia;
- úhrada členských príspevkov občianskeho združenia v medzinárodných organizáciách.

Na rozdiel od poskytovania všeobecne (verejne) prospešných služieb, kde je jednou z podmienok poskytovania a financovania týchto služieb poskytovať ich všetkým užívateľom alebo príjemcom za vopred stanovených a rovnakých podmienok, v prípade dotácií občianskym združeniam takéto podmienky nie sú stanovené. Podpora občianskych združení nevychádza zo zákonom definovaných nárokov/práv jednotlivých členov, ale z uznania verejnej prospešnosti činnosti občianskeho združenia, ktoré svojim členom ponúka pomoc a podporu nad rámec sociálnych služieb, ktoré zákon o sociálnej pomoci garantuje všetkým občanom so zdravotným postihnutím. Podpora činnosti občianskych združení je v tomto prípade výsledkom politického rozhodnutia, ktoré politici urobili po roku 1989 a doteraz ho nezrušili, hoci objem prostriedkov na tento účel sa postupne znižoval. Aj keď dotácie na podporu činnosti občianskych združení sú stále súčasťou štátneho rozpočtu, neexistuje na ne právny nárok.

V prípade, že občianske združenie alebo nezisková organizácia bude poskytovateľom sociálnych služieb a sociálneho poradenstva podľa zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov, finančný príspevok na úhradu nákladov za poskytované verejnoprospešné služby im bude garantovaný týmto zákonom. Samozrejme za predpokladu, že splnia všetky zákonné podmienky.

Pri poskytovaní zákonom garantovaných služieb nerozhoduje, či oprávnená osoba je členom občianskeho združenia, alebo nie je. Keďže potreba sociálnych služieb je stále vysoká a počet občianskych združení a neziskových organizácií, ktoré sú schopné splniť zákonné podmienky na ich poskytovanie, rastie, objem finančných príspevkov na úhradu nákladov poskytnutých služieb sa v rozpočtoch VÚC dynamicky zvyšuje.

Poskytovanie dotácií a grantov z centrálnej úrovne, ako aj z úrovne samosprávnych krajov a obcí, zaraďujeme do priamej formy podpory verejnoprospešných činností, v rámci ktorej sa môžu organizácie prostredníctvom otvorených grantových mechanizmov uchádzať o finančný príspevok na realizáciu svojich aktivít.

Formou priamej verejnej podpory pre neziskové organizácie je aj uzatváranie kontraktov a zmlúv. Orgány verejnej správy uzatvárajú s organizáciami poskytujúcimi verejnoprospešné služby, resp. s ďalšími neziskovými organizáciami zmluvy, na základe ktorých dodávajú služby. Za to získavajú prostriedky z verejných zdrojov (ktoré sú tiež dotáciou) na úhradu nákladov, ktoré s poskytovaním týchto služieb vznikajú. Kontrakty uzatvárajú ústredné orgány štátnej správy, ako aj miestne orgány verejnej správy, predovšetkým samosprávne kraje, mestá a obce. Čo sa týka štátnej správy, napríklad v sociálnej oblasti to pred decentralizáciou robili krajské úrady, kým v súčasnosti to robia územné úrady práce, sociálnych vecí a rodiny pre oblasť služieb zamestnanosti – napríklad s neziskovými agentúrami podporovaného zamestnávania a od 1. 1. 2006 aj s neziskovými organizáciami pôsobiacimi v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Príslušné zákony ukládajú štátnym orgánom povinnosť robiť to formou verejného obstarávania, v prípade sociálnoprávnej ochrany vtedy, ak je ponuka vyššia ako plánovaná potreba zo strany štátneho úradu, v prípade agentúr vždy, keď chcú uzavrieť zmluvu s neziskovou organizáciou.

Priama podpora mimovládnych neziskových organizácií z verejných zdrojov sa uskutočňuje aj prerozdeľovaním výnosov z lotérií, verejných zbierok a iných podobných hier¹. Prostriedky z lotérií a iných podobných hier sa medzi vybrané rozpočtové kapitoly rozdeľujú od roku 1999 (dovtedy sa rozdeľovali priamo z úrovne Ministerstva financií Slovenskej republiky). Spočiatku sa pre príslušné kapitoly rozpočtovali v rámci kapitoly Všeobecná tpekadlničná správa. Od roku 2003 sa rozpočtovali ako účelové prostriedky priamo v príslušných kapitolách.

Do priamej formy podpory verejnej prospešnosti (v tomto prípade ide najmä o verejnoprospešné služby a inovačné, resp. rozvojové projekty) možno zahrnúť aj poskytovanie prostriedkov na spolufinancovanie zdrojov z predvstupových (a po vstupe do Európskej únie aj štrukturálnych) fondov. Na získanie týchto európskych zdrojov je potrebná spolupráca uchádzača a istá miera vlastného financovania. Pre obmedzené finančné možnosti jednotlivých subjektov sa v tejto situácii vláda rozhodla poskytnúť samosprávam a aj iným neziskovým organizáciám prostriedky zo štátneho rozpočtu na zníženie miery kofinancovania², a tak ich v procese získavania týchto zdrojov zvýhodniť oproti iným uchádzačom (napríklad v prípade Iniciatívy ES EQUAL, ktorá je financovaná z Európskeho sociálneho fondu zameraného na odstránenie nerovnosti prístupu na trh práce, kleslo spolufinancovanie mimovládnych organizácií na nulu).

Vyššie uvedené formy verejného financovania vychádzali z domácich zdrojov, a teda je možné ich označiť ako formy domácej verejnej podpory. Neziskové organizácie, resp. orgány verejnej správy³, však mali možnosť získať prostriedky na svoju činnosť aj zo zahraničia. Zahraničné verejné zdroje boli v minulosti významným zdrojom financovania verejnoprospešných aktivít a prichádzali najmä prostredníctvom zahraničných veľvyslanectiev na Slovensku, programov vládnych agentúr iných krajín⁴, medzivládnych dohôd o bilaterálnej pomoci⁵ či zahraničných kultúrnych inštitútov.⁶ Špeciálnu skupinu tvoria prostriedky od medzivládnych inštitúcií⁷, finančné zdroje z predvstupových a štrukturálnych fondov Európskej únie, ako aj krajín Európskeho hospodárskeho priestoru a Európskeho združenia voľného obchodu. Tieto prostriedky smerovali nielen do verejných a verejnoprospešných inštitúcií a organizácií na národnej úrovni, ale aj do subjektov pôsobiacich v regiónoch a komunitách po celom Slovensku.

Neziskovým organizáciám štát poskytuje, resp. poskytoval, aj nepriamu formu podpory, a to prostredníctvom odpustenia niektorých daní a ciel a prostredníctvom možnosti znížiť si daňový základ o poskytnutý dar, ako aj prideliť časť zaplatenej dane z príjmu (1 %, resp. 2 %) vybranej organizácii na verejnoprospešný účel.

V uplynulých rokoch orgány štátnej správy⁸ umožňovali neziskovým organizáciám získať úľavy na niektorých clách, colných poplatkoch a daniach⁹ (napríklad majetkové dane, daň z príjmu fyzických a právnických osôb, daň zo závislej činnosti a funkčných požitkov, cestná daň, spotrebná daň, daň z pridanej hodnoty).¹⁰

¹ Ministerstvo financií Slovenskej republiky poskytuje dotácie z výťažkov z lotérií a iných podobných hier v zmysle Výnosu Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 2552/2004-44 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva financií Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

² Niekedy táto miera potrebného spolufinancovania zo strany neziskových organizácií a obcí klesla až na 5 %.

³ Napríklad rozpočtové alebo príspevkové organizácie, samosprávy, orgány štátnej správy a pod.

⁴ Medzi najaktívnejších podporovateľov (inštitúcie, programy) MNO na Slovensku patrili, prípadne patria Veľvyslanectvo USA v SR, Informačná služba Spojených štátov (USIS), Americká agentúra pre medzinárodný rozvoj (USAID), Veľvyslanectvo Veľkej Británie a Severného Írska v SR, Veľvyslanectvo Kanady v SR, Veľvyslanectvo Holandského kráľovstva v SR a Delegácia Európskej komisie na Slovensku.

⁵ Napríklad Dánsko, Nórsko, Francúzsko, Španielsko, Taliansko atď.

⁶ Napríklad British Council, Institut Francais, Goethe Institut, Instytut Polski, A Magyar Köztársaság Kulturális Intézete, České centrum, Pro Helvetia, Österreichisches Institut atď.

⁷ Napríklad Svetová banka, Rozvojový program OSN, Medzinárodný visegrádsky fond, Regional Environmental Center atď.

⁸ Napríklad Daňové riaditeľstvo, Colné riaditeľstvo

⁹ Clo, spotrebné dane, dovozná prírážka, daň z pridanej hodnoty a iné (úroky). Zdroj: Colné riaditeľstvo, máj 2004.

¹⁰ Úľavy na daniach a penále boli poskytnuté mimovládnym organizáciám v zmysle nasledujúcich predpisov: Opatrenie Ministerstva financií SR č. 62/6660/1996 z 19. 3. 1996 v znení Opatrenia Ministerstva financií SR č. 6/6-62/1997 – úľavy poskytnuté na majetkových daniach, Opatrenie Ministerstva financií SR č. 24715/1996-61 z 12. 11. 1996 a Opatrenie Ministerstva financií SR č. 4/6-61/97 z 5. 3. 1997 – úľavy poskytované na ostatných druhoch daní (daň z príjmov fyzických osôb, daň z príjmov právnických osôb, daň z pridanej hodnoty, daň zo závislej činnosti a funkčných požitkov, cestná daň),

Daňové úľavy organizáciám nezriadeným s účelom podnikania (oslobodenie od dane z príjmov, ktorými sa dosahuje zisk alebo ktorými sa dá zisk dosiahnuť, do výšky 300 000 Sk – predtým 100 000 Sk) umožňoval aj zákon o dani z príjmov.¹¹ Nezdaňovali sa ani príjmy získané dedením alebo darovaním. Od dane boli oslobodené aj členské príspevky, príjmy z hlavnej činnosti, výnosy z kostolných zbierok a lotérií určených na verejnoprospešné účely.

S decentralizáciou verejnej správy a následnou fiškálnou decentralizáciou sa oblasť nepriamej verejnej podpory rozvíja aj na regionálnej, resp. miestnej úrovni. Každá obec ovplyvňuje výšku svojich príjmov aj prostredníctvom určovania sadzieb z okruhu miestnych daní. Mnohé obce túto možnosť využívajú aj na zvýhodnenie, resp. úplné oslobodenie napríklad od dane z nehnuteľnosti pre organizácie poskytujúce verejnoprospešné služby na svojom území (napríklad školské a zdravotnícke zariadenia a pod.).

Zákon o dani z príjmu (do roku 2003) umožňoval fyzickým a právnickým osobám uplatniť si odpočet poskytnutého daru peňažnej i nepeňažnej povahy zo základu dane. Dar musel byť poskytnutý na verejnoprospešné účely (na financovanie vedy a vzdelania, kultúry, školstva, na požiaru ochranu, podporu mládeže, ochranu zvierat, sociálne, zdravotnícke, ekologické, humanitárne, charitatívne, náboženské, telovýchovné a športové účely). V prípade právnických osôb musela byť hodnota daru minimálne 2 000 Sk, pričom v úhrne si právnická osoba mohla znížiť základ dane najviac o 2 %. V prípade fyzických osôb bola minimálna hodnota daru 500 Sk a maximálna možnosť znížiť si daňový základ o 10 %. Ako dar na zdravotnícke účely sa hodnota jedného odberu krvi a iných biologických materiálov bezpríspevkového darcu oceňovala na 2 000 Sk. Zákon však nejasne vymedzil okruh prijímateľov, ktorých označil ako „obce a právnické osoby so sídlom na území Slovenskej republiky“. Novým zákonom o dani z príjmu¹², ktorým sa od roku 2004 zaviedla daňová reforma, sa táto možnosť zrušila.

Pridelenie (asignácia) 1 %, resp. 2 % z dane z príjmov fyzických a právnických osôb je ďalším nástrojom nepriamej verejnej podpory organizáciám, ktoré naplňajú verejnoprospešný účel. V roku 2001 dostali fyzické osoby možnosť rozhodnúť o použití 1-percentného podielu zaplatenej dane z príjmu v prospech určenej právnickej osoby,¹³ a to prvýkrát v roku 2002 za predchádzajúce daňové obdobie. V roku 2002 sa táto možnosť rozšírila aj na právnické osoby,¹⁴ ktoré mali mať možnosť poukázať na tento účel podiel zaplatenej dane za rok 2003 (teda v roku 2004).

Novým zákonom o dani z príjmov z roku 2003 sa možnosť asignácie podielu zaplatenej dane zvýšila na 2 % pre fyzické aj právnické osoby.¹⁵

§ 103 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov, § 64 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov. Zdroj: Daňové riaditeľstvo Slovenskej republiky, máj 2004.

¹¹ Zákon č. 366/1999 Zb. o dani z príjmu, predtým to bol zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov.

¹² Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmu

¹³ Zákomom č. 561/2001, ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 366/1999 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

¹⁴ Zákomom č. 247/2002 Z. z., ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 366/1999 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

¹⁵ Právnické osoby mohli prvýkrát rozhodovať o použití hneď 2 % zo svojej zaplatenej dane z príjmu v roku 2004 (za rok 2003). Navyše, touto úpravou sa proces asignácie zjednodušil.

III. Závery a úvahy de lege ferenda (z pohľadu možnej budúcej úpravy)

1. Vzhľadom na meniaci sa prístup k obsahu pojmu verejný záujem, ktorý sa už nechápe len ako dôvod na zásah verejnej moci do súkromných práv, ale aj ako hodnotiace kritérium určitej činnosti z hľadiska jej prospechu pre spoločnosť, by bolo vhodné túto skutočnosť priamo zakotviť aj v Ústave Slovenskej republiky. Vymedzenie verejnej prospešnosti ako ústavného inštitútu by
 - korešpondovalo s vývojom tohto inštitútu na úrovni Európskych spoločenstiev a Európskej únie, kde je právo na prístup k všeobecne prospešným službám chápané ako perspektívne ľudské právo;
 - odrážalo postoj štátu a spoločnosti k primárnej činnosti a poslaniu neziskového sektora.

Právo na prístup k verejnoprospešnej činnosti by mohlo byť zriadené ústavným zákonom, ktorý by novelizoval Ústavu Slovenskej republiky, a priradené k hospodárskym, sociálnym a kultúrnym právam. Takéto zaradenie by vytváralo pozitívny záväzok pre štát, aby v zákonom stanovenom rozsahu toto právo garantoval a podporoval, a v prístupe k verejnoprospešnej činnosti by vylučovalo akúkoľvek diskrimináciu tých, ktorí z nej budú profitovať, ako aj tých, ktorí ju budú poskytovať.

2. Záonné vymedzenie obsahu a rozsahu pojmu verejnoprospešná činnosť by malo korešpondovať s ústavne garantovaným právom na prístup k verejnoprospešnej činnosti. Optimálna by mohla byť jednotná zákonná definícia pojmu verejnoprospešná činnosť, pričom je možné zvoliť dva prístupy. Prvým je taxatívne vymedzenie, čo znamená, že zákon by vymedzil všetky aktivity, ktoré budú zaradené do verejnoprospešných činností. Výhodou takéhoto riešenia je vylúčenie exekutívy z účelového naplňania obsahu tohto pojmu a garancia zákonodarnej moci na ich uplatňovaní. Nevýhodou je prílišná kazuistická úprava na zákonnej úrovni, ktorá by mohla byť v rozpore s požiadavkou na všeobecnosť zákona a nemohla by pružne reagovať na spoločenský vývoj, pretože každá nová činnosť chápaná ako verejnoprospešná by musela byť zavedená formou novelizácie zákona. Druhým prístupom je všeobecná definícia, ktorá by vymedzila základné oblasti, v ktorých by sa uplatňoval verejný záujem na verejnoprospešnej činnosti. V tomto prípade je nevýhodou ingerencia výkonnej moci do vymedzovania obsahu pojmu verejnoprospešná činnosť, ktorá by mohla byť zmiernená právom na súdnu ochranu.
3. Záonné vymedzenie pojmu verejnoprospešná činnosť by zároveň umožnilo diferenciáciu činností, ktoré sú v súčasnosti vykonávané v rámci „všeobšiahleho“ neziskového sektora, ktorý znemožňuje štátu, aby mal rozdielny prístup k subjektom konajúcim vo verejnom záujme a k subjektom konajúcim v súkromnom záujme. Najvýraznejšie sa to prejavuje v distribúcii verejných prostriedkov, ktoré by mali byť používané len vo verejnom záujme. Nie menej významne sa to prejavuje aj určovaním rovnakých zákonných podmienok pre vznik a činnosť subjektov neziskového sektora, pričom pre neziskové organizácie založené za účelom plnenia súkromných záujmov to môže byť neprímerane obmedzujúce. Rozdelenie subjektov neziskového sektora na tie, ktoré sú založené s účelom plnenia verejnoprospešných činností, a tie, ktoré sú založené s účelom plnenia súkromnoprospešných činností, by malo pre verejnoprospešné subjekty znamenať osobitný spôsob zákonnej regulácie vzhľadom na profitovanie z prostriedkov z verejných zdrojov, zatiaľ čo pre súkromnoprávne subjekty by to malo znamenať vyňatie z limitujúcej zákonnej úpravy ich činnosti.
4. Diferenciácia subjektov neziskového sektora by mala vplyv aj na súčasnú diverzifikovanú, neprehľadnú a nekonzistentnú úpravu právnych noriem subjektov neziskového sektora.

V prípade subjektov neziskového sektora primárne založených s účelom plnenia verejnoprospešnej činnosti by v zásade stačili dve právne formy, a to korporácie fyzických osôb (označované napríklad ako spolky alebo verejnoprospešné organizácie) a korporácie majetku (verejné nadácie). Tieto subjekty by boli upravené v osobitnom zákone, ktorý by mal z hľadiska ich zakladania a činnosti okrem záruk vykonávania predmetnej verejnoprospešnej činnosti zabezpečiť právnu istotu tretích osôb a transparentnú kontrolu nakladania s verejnými prostriedkami.

Dve právne formy by podobne stačili aj v prípade subjektov primárne založených s účelom plnenia súkromných záujmov, a to združenia (korporácie fyzických osôb) a súkromné nadácie (korporácie majetku). Tieto by mali byť upravené v rámci základného súkromnoprávneho kódexu – Občianskeho zákonníka

Takouto právnou úpravou by aj štát jednoznačne vymedzil svoj postoj k neziskovému sektoru, a to:

- nezasahovaním do združení a nadácií primárne založených na plnenie súkromnoprávnych záujmov;
 - podporou spolkov (verejnoprospešných organizácií) a verejných nadácií primárne založených na plnenie verejnoprávnych záujmov.
5. Zákonná úprava verejnoprospešnej činnosti by mala byť v podstate založená na nediskriminačnom prístupe, a to nielen vo vzťahu k tým, ktorí z nej budú profitovať. Okrem neziskových organizácií by mohli verejnoprospešnú činnosť vykonávať všetky fyzické a právnické osoby, ktoré splnili zákonom predpísané podmienky.
6. V oblasti financovania verejnoprospešných aktivít bude potrebné vytvoriť prehľadný systém, v ktorom nebude chýbať exaktná a jednotná terminológia, stanoviť základné princípy a koncepciu podpory zo strany štátu.

PRÍLOHA 1 – Základné zákony podľa jednotlivých rezortov s prehľadom úpravy finančnej pomoci zo strany štátu

V súlade so zákonom č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy pôsobia v Slovenskej republike nasledovné ministerstvá:

1) Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

Rezortná legislatíva, resp. zákony vydané v pôsobnosti daného ministerstva:

- a) Zákon č. 128/2005 Z. z. o zrušení Fondu na podporu zahraničného obchodu, dotácie nie sú upravené
- b) Zákon č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike, dotácie nie sú upravené
- c) Zákon č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- d) Zákon č. 22/2004 Z. z. o elektronickom obchode a o zmene a doplnení zákona č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- e) Zákon č. 10/2004 Z. z. o puncovníctve a skúšaní drahých kovov (puncový zákon), dotácie nie sú upravené
- f) Zákon č. 358/2003 Z. z. o obchodných reťazcoch, dotácie nie sú upravené
- g) Zákon č. 219/2003 Z. z. o zaobchádzaní s chemickými látkami, ktoré možno zneužiť na nezákonnú výrobu omamných látok a psychotropných látok a o zmene zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, dotácie nie sú upravené
- h) Zákon č. 217/2003 Z. z. o podmienkach uvedenia biocídnych výrobkov na trh a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- i) Zákon č. 414/2002 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene zákona NR Slovenskej republiky č. 274/1993 Z. z. o vymedzení pôsobnosti orgánov vo veciach ochrany spotrebiteľa v znení neskorších predpisov, § 30 upravuje príspevok zo štátneho rozpočtu

Nakladanie s majetkom určeným na účely hospodárskej mobilizácie

§ 30

(1) Správu majetku štátu určeného na účely hospodárskej mobilizácie vykonáva subjekt hospodárskej mobilizácie uvedený v § 4 písm. a) (ďalej len „správca majetku štátu“).

(2) Majetok určený na účely hospodárskej mobilizácie, ktorý bol sčasti alebo úplne obstaraný z prostriedkov štátneho rozpočtu a je vo vlastníctve podnikateľa,¹¹⁾ alebo neziskovej organizácie,^{11a)} ktorí sú určenými subjektmi, alebo je vo vlastníctve subjektu hospodárskej mobilizácie uvedeného v § 4 písm. c), e) a f) (ďalej len „vlastník“), je vlastník povinný využívať na účely hospodárskej mobilizácie.

(3) Na obstaranie majetku podľa odseku 2 možno poskytnúť príspevok zo štátneho rozpočtu,^{30a)} podmienky poskytnutia príspevku a jeho rozsah je potrebné písomne dohodnúť medzi poskytovateľom príspevku a vlastníkom. Písomná dohoda musí obsahovať

- a) označenie účastníkov dohody,
- b) vymedzenie majetku určeného na účely hospodárskej mobilizácie, na ktorého obstaranie sa poskytuje príspevok zo štátneho rozpočtu,
- c) výšku poskytovaného príspevku zo štátneho rozpočtu vrátane rozloženia jeho poskytnutia na obdobie jednotlivých rozpočtových rokov,
- d) spôsob využívania majetku určeného na účely hospodárskej mobilizácie, na ktorého obstaranie bol poskytnutý príspevok zo štátneho rozpočtu,
- e) lehotu vrátenia poskytnutého príspevku zo štátneho rozpočtu podľa odseku 4,
- f) zmluvnú pokutu.

(4) Ak vlastník majetku podľa ods. 2 prestane byť subjektom hospodárskej mobilizácie alebo majetok neslúži na účely hospodárskej mobilizácie v dobe kratšej ako 15 rokov od poskytnutia

príspevku na nehnuteľný majetok a 7 rokov od poskytnutia príspevku na hnutel'ny majetok urceny na účely hospodárskej mobilizácie, na ktorého obstaranie bol poskytnutý príspevok zo štátneho rozpočtu, je povinný príspevok vrátiť v plnej výške tomu, kto príspevok poskytol, v lehote dohodnutej podľa odseku 3 písm. e). Skutočnosť, že majetok neslúži na účely hospodárskej mobilizácie, určí vlastník so súhlasom toho, kto príspevok poskytol.

(5) Majetok, ktorý prestal slúžiť na účely hospodárskej mobilizácie z dôvodov nepotrebnosti, jeho nefunkčnosti alebo nadmernej opotrebovanosti, môže vlastník podľa odseku 2 so súhlasom vlády alebo subjekt hospodárskej mobilizácie uvedený v § 4 písm. a) až f) so súhlasom ministerstva predať za cenu, za ktorú sa v určitom čase a na určitom mieste obvykle predáva vec toho istého druhu alebo porovnateľná vec.

- j) Zákon č. 215/2002 Z. z. o elektronickom podpise a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- k) Zákon č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veci ochrany spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- l) Zákon č. 13/2002 Z. z. o podmienkach premeny niektorých rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií na neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby (transformačný zákon) a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby, dotácie nie sú upravené
- m) Zákon č. 565/2001 Z. z. o investičných stimuloch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 2 upravuje príspevok ako investičný stimul

§ 2

(1) Investičnými stimulmi je štátna pomoc na počiatočné investície a na nové pracovné miesta vytvorené v súvislosti s týmito investíciami poskytovaná na obstaranie hmotného investičného majetku a nehmotného investičného majetku⁴⁾ potrebného na začatie výroby alebo na začatie poskytovania služieb, alebo na rozšírenie výroby, alebo na rozšírenie poskytovania služieb, alebo na kúpu podniku vo forme

- a) úľavy na dani z príjmov právnických osôb podľa osobitného predpisu,⁵⁾
- b) príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta podľa osobitného predpisu,⁶⁾
- c) príspevku na rekvizifikáciu zamestnancov prijatých na vytvorené nové pracovné miesta podľa osobitného predpisu.⁷⁾
- n) Zákon č. 281/2001 Z. z. o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr a o zmene a doplnení Občianskeho zákonníka, dotácie nie sú upravené
- o) Zákon č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach, dotácie nie sú upravené
- p) Zákon č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii, dotácie nie sú upravené
- q) Zákon č. 193/2001 Z. z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov a o doplnení zákona NR Slovenskej republiky č. 185/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov, **Tento zákon upravuje podmienky poskytovania dotácie na zriadenie priemyselných parkov, ako aj pôsobnosť orgánov štátnej správy pri poskytovaní a kontrole použitia tejto dotácie**

§ 1

Predmet zákona

Tento zákon upravuje podmienky poskytovania dotácie na zriadenie priemyselných parkov, ako aj pôsobnosť orgánov štátnej správy pri poskytovaní a kontrole použitia tejto dotácie.

§ 2

Priemyselný park

(1) Priemyselným parkom je územie vymedzené územným plánom obce alebo územným plánom zóny,²⁾ na ktorom sa vykonáva alebo má vykonávať priemyselná výroba alebo služby jedného podnikateľa alebo viacerých podnikateľov (ďalej len „podnikateľ“).

(2) Priemyselný park zriaďuje obec³⁾ na svojom území. Ak sa zriaďuje priemyselný park na území dvoch alebo viacerých obcí, obce môžu uzatvoriť zmluvu na tento účel podľa osobitných predpisov.^{3a)}

§ 3

Druhy dotácie

(1) Na zriadenie priemyselného parku možno obci alebo vyššiemu územnému celku, ktoré spĺňajú podmienky podľa § 4, poskytnúť dotáciu zo štátneho rozpočtu⁴⁾ (ďalej len „dotácia“) na

- a) technickú vybavenosť územia a inžinierske stavby nevyhnutné na zriadenie priemyselného parku,

- b) náhradu za vyvlastnenie pozemkov určených na zriadenie priemyselného parku,

- c) úhradu nákladov na kúpu alebo iný prevod, nájom alebo zámenu pozemkov určených na zriadenie priemyselného parku, alebo za zriadenie vecného bremena na pozemkoch určených na zriadenie priemyselného parku vrátane úhrady nákladov na prevod pozemkov, s ktorými Slovenský pozemkový fond (ďalej len „fond“) nakladá,⁵⁾ do vlastníctva obce alebo vyššieho územného celku podľa osobitného predpisu⁶⁾ a úhradu nákladov na nájom týchto pozemkov obci alebo vyššiemu územnému celku, alebo na zámenu týchto pozemkov s obcou alebo vyšším územným celkom, alebo za zriadenie vecného bremena na týchto pozemkoch potrebných na vybudovanie technickej vybavenosti územia a inžinierskych stavieb nevyhnutných na zriadenie priemyselného parku,

- d) úhradu odvodov za vyňatie pozemkov z lesného pôdneho fondu.⁸⁾

- r) Zákon č. 163/2001 Z. z. o chemických látkach a chemických prípravkoch, dotácie nie sú upravené
- s) Zákon č. 147/2001 Z. z. o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- t) Zákon č. 108/2000 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri podomovom a zásielkovom predaji, dotácie nie sú upravené
- u) Zákon č. 294/1999 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom, dotácie nie sú upravené
- v) Zákon č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií a o doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- w) Zákon č. 179/1998 Z. z. o obchodovaní s vojenským materiálom a o doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, dotácie nie sú upravené
- x) Zákon č. 178/1998 Z. z. o podmienkach predaja výrobkov a poskytovania služieb na trhovách miestach a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, dotácie nie sú upravené
- y) Zákon č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa, § 26 ods. 5 až 8 upravuje dotácie zo štátneho rozpočtu

Právne postavenie organizácií na ochranu spotrebiteľov

Spotrebiteľia majú právo organizovať sa v organizáciách na ochranu spotrebiteľov. Právne postavenie združení spotrebiteľov a iných právnických osôb založených na ochranu spotrebiteľov (ďalej len „združenie“) upravujú osobitné zákony.¹⁵⁾

(5) Združenie, ktoré sa aspoň 50 % nákladov spolupodieľa na činnosti uvedenej v § 26 ods. 4, má právo uchádzať sa o dotáciu zo štátneho rozpočtu na svoju činnosť.

(6) Ministerstvo v súlade so zákonom o štátnom rozpočte poskytne dotácie na činnosť združení. Združenia predkladajú ministerstvu žiadosti o dotáciu do 30. októbra roka predchádzajúceho kalendárneho roku, na ktorý sa dotácie pridelujú.

(7) Ministerstvo na svojej internetovej stránke do siedmich dní od uplynutia lehoty na predloženie žiadostí zverejní zoznam združení žiadajúcich o dotáciu, čas a miesto konania verejnej prezentácie. Komisia ustanovená ministrom rozhodne o žiadostiach po verejnej prezentácii projektov. Združenie, ktoré svoj projekt verejne neprezentuje, stráca právo uchádzať sa o dotáciu zo štátneho rozpočtu. Proti rozhodnutiu o dotácii nemožno podať opravný prostriedok.

(8) Ministerstvo na svojej internetovej stránke do 24 hodín od rozhodnutia o dotáciách zverejní všetky rozhodnutia o podaných žiadostiach. Ministerstvo v súlade s rozhodnutím komisie o pridelení dotácie do konca kalendárneho roka predchádzajúceho kalendárnemu roku, na ktorý sa dotácie prideliť, uzavrie s oprávnenými združeniami zmluvy o pridelení dotácie. Po skončení rozpočtového roka ministerstvo na svojej internetovej stránke zverejní informáciu o spôsobe využitia pridelených dotácií každým združením.

(9) Združeniu, ktoré nezúčtovalo dotáciu zo štátneho rozpočtu v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi a zmluvou o pridelení dotácie, nemožno pridelit' ďalšiu dotáciu zo štátneho rozpočtu, pokiaľ nevyrovná svoj záväzok voči štátnemu rozpočtu.

- z) Zákon č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby, dotácie nie sú upravené
- aa) Zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku, dotácie nie sú upravené

2) Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Rezortná legislatíva, resp. zákony vydané v pôsobnosti daného ministerstva:

- a) Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy,
- b) Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- c) Zákon č. 199/2004 Z. z. Colný zákon a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- d) Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov - § 17 a § 19 – základ dane
- e) Zákon č. 523/2003 Z. z. o verejnom obstarávaní, dotácie nie sú upravené
- f) Zákon č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci, § 5 – formy štátnej pomoci
- g) Zákon č. 202/1995 Z. z. Devízový zákon, dotácie nie sú upravené
- h) Zákon č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu, dotácie nie sú upravené

3) Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky

Rezortná legislatíva, resp. zákony vydané v pôsobnosti daného ministerstva:

- a) Zákon č. 93/2005 Z. z. o autoškólach a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- b) Zákon č. 725/2004 Z. z. o podmienkach prevádzky vozidiel v premávke na pozemných komunikáciách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- c) Zákon č. 639/2004 Z. z. o Národnej diaľničnej spoločnosti, dotácie nie sú upravené
- d) Zákon č. 349/2004 Z. z. o transformácii Slovenskej pošty, štátneho podniku, dotácie nie sú upravené
- e) Zákon č. 136/2004 Z. z. o letiskových spoločnostiach a o zmene a doplnení zákona č. 143/1998 Z. z. o civilnom letectve (letecký zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- f) Zákon č. 121/2004 Z. z. pracovnom čase a dobe odpočinku v doprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- g) Zákon č. 610/2003 Z. z. o elektronických komunikáciách, dotácie nie sú upravené
- h) Zákon č. 534/2003 Z. z. o organizácii štátnej správy na úseku cestnej dopravy a pozemných komunikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- i) Zákon č. 507/2001 Z. z. o poštových službách, dotácie nie sú upravené

- j) Zákon č. 259/2001 Z. z. o Železničnej spoločnosti, a.s. a o zmene a doplnení zákona NR Slovenskej republiky č. 258/1993 Z. z. o Železničniciach Slovenskej republiky, dotácie nie sú upravené
- k) Zákon č. 435/2000 Z. z. o námornej plavbe, dotácie nie sú upravené
- l) Zákon č. 338/2000 Z. z. o vnútrozemskej plavbe a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- m) Zákon č. 143/1998 Z. z. o civilnom letectve (letecký zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- n) Zákon č. 57/1998 Z. z. o Železničnej polícii, dotácie nie sú upravené
- o) Zákon č. 315/1996 Z. z. o premávke na pozemných komunikáciách, dotácie nie sú upravené
- p) Zákon č. 168/1996 Z. z. o cestnej doprave, dotácie nie sú upravené
- q) Zákon č. 164/1996 Z. z. o dráhach a o zmene zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, dotácie nie sú upravené
- r) Zákon č. 129/1996 Z. z. o niektorých opatreniach na urýchlenie prípravy výstavby diaľnic a ciest pre motorové vozidlá, dotácie nie sú upravené
- s) Zákon č. 258/1993 Z. z. o Železničniciach Slovenskej republiky, dotácie nie sú upravené
- t) Zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách, dotácie nie sú upravené

4) Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky

Rezortná legislatíva, resp. zákony vydané v pôsobnosti daného ministerstva:

- a) Zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch, dotácie nie sú upravené
- b) Zákon č. 193/2005 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti, dotácie nie sú upravené
- c) Zákon č. 182/2005 Z. z. o vinohradníctve a vinárstve, dotácie nie sú upravené
- d) Zákon č. 442/2004 Z. z. o súkromných veterinárnych lekároch, o Komore veterinárnych lekárov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení zákona č. 488/2002 Z. z. o veterinárnej starostlivosti a o zmene niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- e) Zákon č. 421/2004 Z. z. o ekologickom poľnohospodárstve, dotácie nie sú upravené
- f) Zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách, dotácie nie sú upravené
- g) Zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- h) Zákon č. 217/2004 Z. z. o lesnom reprodukčnom materiáli a o zmene niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- i) Zákon č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov, § 5 a § 11 upravuje príspevky z verejných prostriedkov

Ak ide o mimoriadne okolnosti, ktoré nájomca nespôsobil, a nemožno predpokladať, že by ich odvrátil alebo ich následky mohol odvrátiť alebo prekonať, a v dôsledku ktorých nemohol nájomca prenajatý pozemok používať na poľnohospodárske účely alebo nemohol dosiahnuť žiadny výnos v príslušnom kalendárnom roku, nie je povinný platiť nájomné. Ak z týchto dôvodov úžitky z prenajatého pozemku klesli pod polovicu bežného výnosu, má nájomca právo na primeranú zľavu z nájomného. Náhrady a príspevky z verejných prostriedkov prijaté nájomcom v súvislosti s mimoriadnymi okolnosťami sa pripočítajú k úžitkom z prenajatého pozemku

(2) Nájomca má právo požadovať primerané zníženie nájomného, ak opatreniami podľa osobitného predpisu²⁾ alebo činnosťou iného v súlade s ním bolo sťažené alebo obmedzené užívanie prenajatého pozemku, alebo bola znížená intenzita jeho využitia. Ak ide len o dočasné vplyvy, nájomca má právo na primeranú zľavu z nájomného, ak výnos z prenajatého pozemku klesol pod polovicu bežného výnosu. Náhrady a príspevky z verejných prostriedkov alebo iné platby prijaté nájomcom v súvislosti s týmito vplyvmi sa pripočítajú k úžitkom z prenajatého pozemku.

- j) Zákon č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona NR Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom, dotácie nie sú upravené
- k) Zákon č. 473/2003 Z. z. o Pôdohospodárskej platobnej agentúre, o podpore podnikania v pôdohospodárstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- l) Zákon č. 188/2003 Z. z. o aplikácii čistiarenskeho kalu a dnových sedimentov do pôdy a o doplnení zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, dotácie nie sú upravené
- m) Zákon č. 488/2002 Z. z. o veterinárnej starostlivosti a o zmene niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- n) Zákon č. 467/2002 Z. z. o výrobe a uvádzaní liehu na trh, dotácie nie sú upravené
- o) Zákon č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách, o regulácii v sieťových odvetviach, dotácie nie sú upravené
- p) Zákon č. 139/2002 Z. z. o rybárstve, dotácie nie sú upravené
- q) Zákon č. 337/1998 Z. z. o veterinárnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých ďalších zákonov, dotácie nie sú upravené
- r) Zákon č. 240/1998 Z. z. o poľnohospodárstve a o zmene a doplnení ďalších zákonov, dotácie nie sú upravené
- s) Zákon č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, dotácie nie sú upravené
- t) Zákon č. 64/1997 Z. z. o užívaní pozemkov v zriadených záhradkových osadách a vyporiadaní vlastníctva k nim, dotácie nie sú upravené
- u) Zákon č. 291/1996 Z. z. o odrodách a osivách, dotácie nie sú upravené
- v) Zákon č. 289/1996 Z. z. o výrobe a obehu liehu a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, dotácie nie sú upravené
- w) Zákon č. 285/1995 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti, dotácie nie sú upravené
- x) Zákon č. 181/1995 Z. z. pozemkových spoločenstvách, dotácie nie sú upravené
- y) Zákon č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom, dotácie nie sú upravené
- z) Zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách, dotácie nie sú upravené
- aa) Zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách, dotácie nie sú upravené

5) Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

Rezortná legislatíva, resp. zákony vydané v pôsobnosti daného ministerstva:

- a) Zákon č. 608/2003 Z. z. o štátnej správe pre územné plánovanie, stavebný poriadok a bývanie, dotácie nie sú upravené
- b) Zákon č. 607/2003 Z. z. o štátnom fonde rozvoja bývania, **zákon upravuje dotácie aj príspevky zo štátneho rozpočtu**

§ 3

Zdroje fondu

(1) Zdroje fondu sú

- a) splátky úverov poskytnutých z fondu,
- b) splátky úrokov z úverov poskytnutých z fondu,
- c) sankcie za porušenie zmluvných podmienok,
- d) výnosy z prostriedkov fondu uložených v banke s výnimkou výnosov z prostriedkov poskytnutých fondu zo štátneho rozpočtu,
- e) príjmy z výťažku pri výkone exekúcie vecí, na ktorú bolo zriadené zmluvné záložné právo,

f) zostatky prostriedkov fondu k 31. decembru predchádzajúceho rozpočtového roka a zostatky prostriedkov poskytnutých fondu zo štátneho rozpočtu, ak spĺňajú podmienky podľa osobitného predpisu,^{1a)}

g) zostatky nevyčerpanej podpory vrátenej žiadateľom s výnimkou zostatkov vrátenej nevyčerpanej podpory poskytnutej z prostriedkov štátneho rozpočtu v predchádzajúcom roku,

h) príspevky poskytnuté z Fondu národného majetku Slovenskej republiky za podmienok ustanovených osobitným predpisom,²⁾

i) dary,

j) dotácie zo štátneho rozpočtu,¹⁾

k) iné zdroje, ak tak ustanovuje osobitný predpis

§ 7

Žiadateľ o podporu

Žiadateľom o podporu (ďalej len „žiadateľ“) môže byť

- a) fyzická osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky a má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt a ktorá dovŕšila vek 18 rokov a má vlastný pravidelný príjem z podnikania alebo zo závislej činnosti alebo podľa osobitného predpisu,¹⁴⁾ alebo
- b) právnická osoba so sídlom na území Slovenskej republiky.

§ 8

Druh podpory

(1) Druhy podpory sú:

- a) úver,
- b) nenávratný príspevok.
- c) nenávratný príspevok na účel podľa § 5 ods. 1 písm. a), b), d) a f) v rozsahu do 50 % obstarávacej ceny, najviac 200 000 Sk na byt, ak žiadateľ obstaráva bývanie pre občana s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorý má zdravotné postihnutie uvedené v prílohe, a toto bývanie spĺňa podmienky upravené osobitným predpisom.¹⁵⁾

- c) Zákon č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia, dotácie nie sú upravené
- d) Zákon č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, **§ 11 upravuje finančné zabezpečenie podpory regionálneho rozvoja**

§ 11

Finančné zabezpečenie podpory regionálneho rozvoja

(1) Na finančné zabezpečenie podpory regionálneho rozvoja možno použiť prostriedky štátneho rozpočtu, štátnych fondov, rozpočtu samosprávnych krajov, rozpočtu obcí, prostriedky fyzických osôb, prostriedky iných právnických osôb, úvery a príspevky medzinárodných organizácií.

(2) Doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja môžu byť prostriedky z fondov Európskej únie.

(3) Koneční prijímatelia prostriedkov z finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja môžu byť podnikateľské subjekty, obce a nimi založené právnické osoby alebo združenia obcí, samosprávne kraje a nimi zriadené právnické osoby, neziskové organizácie⁵⁾ a iné právnické osoby, ktoré o ne požiadajú a predložia projekt, podľa ktorého sa majú uskutočniť opatrenia obsiahnuté v operačných programoch, v regionálnych operačných programoch, v sektorových operačných programoch, v programoch hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja a v programoch hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

(4) Na hospodárenie s finančnými prostriedkami poskytnutými zo štátneho rozpočtu, štátnych fondov a z fondov Európskej únie sa vzťahujú ustanovenia osobitného predpisu.^{6j}

(5) Úlohy platobného orgánu pre štrukturálne fondy a platobného orgánu pre Kohézny fond plní v súlade s právnymi aktmi Európskych spoločenstiev^{6a}) Ministerstvo financií Slovenskej republiky; platobný orgán zodpovedá za metodické usmerňovanie finančného riadenia čerpania podpory zo štrukturálnych fondov a finančného riadenia čerpania podpory z Kohézneho fondu a certifikáciu výkazu výdavkov, na základe ktorej predkladá žiadosti o platby z Európskej komisie.^{6b})

(6) Platobná jednotka je organizačná zložka riadiaceho orgánu alebo sprostredkovateľského orgánu, alebo iná právnická osoba^{6c}) zodpovedná za prevod prostriedkov zo štrukturálnych fondov a štátneho rozpočtu konečnému prijímateľovi; vykonáva predbežnú finančnú kontrolu pred platbou konečnému prijímateľovi; platobnú jednotku určuje vláda v súlade s osobitným predpisom.^{3a})

(7) Sprostredkovateľský orgán platobného orgánu pre Kohézny fond je orgán verejnej moci zodpovedný za prevod prostriedkov z Kohézneho fondu a štátneho rozpočtu konečnému prijímateľovi.^{6d})

(8) Vykonávanie finančnej kontroly podpory regionálneho rozvoja z prostriedkov štátneho rozpočtu, štátnych fondov a fondov Európskej únie upravuje osobitný predpis.^{7j}

- e) Zákon č. 90/1998 Z. z. o stavebných výrobkoch, dotácie nie sú upravené
- f) Zákon č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch, **§ 41 – financovanie komory**
- g) Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku, dotácie nie sú upravené

6) Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

Rezortná legislatíva, resp. zákony vydané v pôsobnosti daného ministerstva:

- a) Zákon č. 130/2005 Z. z. o vojnových hroboch, **§ 1 – poskytovanie príspevku zo štátneho rozpočtu**

§ 4

Poskytovanie príspevku

(1) Na zabezpečovanie starostlivosti o vojnový hrob sa poskytne obci príspevok na kalendárny rok na každý vojnový hrob v sume päťnásobku minimálnej hodinovej mzdy ustanovenej osobitným predpisom.^{2j}

(2) Príspevok možno ďalej poskytnúť obci najmä na

- a) plnenie záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o vojnových hroboch, ktorými je Slovenská republika viazaná,
- b) výkon prác na vojnovom hrobe pri udalosti celospoločenského alebo medzinárodného významu,
- c) úpravu verejného pohrebiska s vojnovými hrobmi,
- d) zrušenie vojnového hrobu,
- e) odstránenie následkov živeľnej pohromy alebo inej mimoriadnej udalosti, alebo vandalstva na vojnovom hrobe.

(3) Obec je oprávnená požiadať krajský úrad do 30. apríla kalendárneho roka o príspevok na nasledujúci rozpočtový rok na zabezpečovanie starostlivosti o vojnový hrob a na plnenie úloh podľa odseku 2.

(4) Žiadosť podľa odseku 3 musí mať písomnú formu a musí obsahovať účel, na ktorý sa príspevok žiada, číslo bankového účtu obce a adresu obecného úradu; ak ide o príspevok podľa odseku 1, aj počet vojnových hrobov, na ktoré sa príspevok žiada.

(5) Príspevok možno poskytnúť aj na zriadenie, premiestnenie, úpravu, prestavbu alebo zrušenie slovenského vojnového hrobu v zahraničí. Bližšie podmienky poskytnutia príspevku sa ustanovia v písomnej zmluve, ktorú uzatvorí ministerstvo so zahraničnou osobou.

- b) Zákon č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach, **§ 25 – príspevky zo štátneho rozpočtu**
- c) Zákon č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- d) Zákon č. 477/2003 o ochrane štátnej hranice, dotácie nie sú upravené
- e) Zákon č. 190/2003 o zbraniach a strelive a zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- f) Zákon č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním), dotácie nie sú upravené
- g) Zákon č. 480/2002 o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov, **§ 28 a § 37 upravuje príspevky obciam na vybudovanie azylového zariadenia**
- h) Zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov, dotácie nie sú upravené
- i) Zákon č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach, **§ 6, 8 a 24 upravuje príspevky**
- j) Zákon č. 129/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme, dotácie nie sú upravené
- k) Zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- l) Zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore, dotácie nie sú upravené
- m) Zákon č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarimi, **§ 58 ods. 4 – dotácia na činnosť**

(4) Dobrovoľná požiarna ochrana zabezpečuje svoju činnosť z vlastných príjmov. Dobrovoľná požiarna ochrana môže na plnenie úloh podľa odseku 1 písm. c) a odseku 2 písm. a) dostať dotáciu podľa osobitných predpisov.^{21j}

- n) Zákon č. 303/2001 Z. z. o voľbách do orgánov samosprávnych krajov, dotácie nie sú upravené
- o) Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov, **§ 9 a § 19c upravuje dotácie**

§ 9 (2) prvá veta

(2) Samosprávny kraj financuje svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov, ako aj zo štátnych dotácií.

§ 19c (2)

(2) Kontrolnej činnosti podľa tohto zákona podlieha

- a) úrad samosprávneho kraja,
- b) rozpočtové, príspevkové a neziskové organizácie zriadené samosprávnym krajom,
- c) právnické osoby, v ktorých má samosprávny kraj majetkovú účasť, a iné osoby, ktoré nakladajú s majetkom samosprávneho kraja alebo ktorým bol majetok samosprávneho kraja prenechaný na užívanie, a to v rozsahu dotýkajúcom sa tohto majetku,
- d) osoby, ktorým boli poskytnuté z rozpočtu samosprávneho kraja účelové dotácie alebo návratné finančné výpomoci podľa osobitného predpisu^{13j}) v rozsahu nakladania s týmito prostriedkami.

- p) Zákon č. 367/2000 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- q) Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené

- r) Zákon č. 256/1998 Z. z. o ochrane svedka a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- s) Zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov PZ, SIS, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície, dotácie nie sú upravené
- t) Zákon č. 381/1997 Z. z. o cestovných dokladoch, dotácie nie sú upravené
- u) Zákon č. 379/1997 Z. z. o prevádzkovaní súkromných bezpečnostných služieb a podobných činností, o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a o doplnení zákona č. 65/1965 Zb. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov, dotácie nie sú upravené
- v) Zákon č. 301/1995 Z. z. o rodnom čísle, dotácie nie sú upravené
- w) Zákon č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch, dotácie nie sú upravené
- x) Zákon č. 249/1994 Z. z. o boji proti legalizácii príjmov z najzávažnejších, najmä organizovaných foriem trestnej činnosti, a zmenách niektorých ďalších zákonov, dotácie nie sú upravené
- y) Zákon č. 154/1994 Z. z. o matrikách, dotácie nie sú upravené
- z) Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva, dotácie nie sú upravené
- aa) Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore, dotácie nie sú upravené
- bb) Zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky, dotácie nie sú upravené
- cc) Zákon č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii, dotácie nie sú upravené
- dd) Zákon č. 455/1991 Z. z. o živnostenskom podnikaní, dotácie nie sú upravené
- ee) Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, **§ 7 a § 18d upravuje dotácie**

§ 7 Financovanie obce

(1) Obec financuje svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov, zo štátnych dotácií, ako aj z ďalších zdrojov. Vlastné príjmy v rozsahu podľa osobitných predpisov sú

- a) príjmy z majetku obce a z majetku prenechaného obci do užívania (nájmu),
- b) výnosy z miestnych daní a z miestnych poplatkov,
- c) podiely na daniach v správe štátu,
- d) výnosy z pokút uložených za priestupky,
- e) iné príjmy.

(2) Obec môže na plnenie svojich úloh použiť návratné zdroje financovania a prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov.

(3) Na plnenie rozvojového programu obce alebo na plnenie inej úlohy, na ktorej má štát záujem, možno obci poskytnúť štátnu dotáciu. Použitie štátnej dotácie je preskúmateľné štátnym orgánom podľa osobitných predpisov.

(4) Obci, ktorej vlastné príjmy nepostačujú na plnenie úloh samosprávy, možno poskytnúť štátnu dotáciu podľa normatívu určeného vládou.

(5) Obec môže svoje úlohy financovať aj z prostriedkov združených s inými obcami, so samosprávnymi krajinami a s inými právnickými osobami alebo fyzickými osobami.

(6) Obec si môže na plnenie svojich úloh zriadiť mimorozpočtové peňažné fondy. Na plnenie úloh spoločných pre viac obcí alebo z iného dôvodu môžu obce zriadiť spoločný fond; správu fondu vykonáva rada fondu ustanovená obcami, ktoré fond zriadili, a to podľa dohodnutých pravidiel.

- ff) Zákon č. 63/1973 Z. z. o verejných zbierkach a o lotériách a o iných podobných hrách, dotácie nie sú upravené

7) Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

Rezortná legislatíva, resp. zákony vydané v pôsobnosti daného ministerstva:

- a) Zákon č. 110/2004 Z. z. o fungovaní Bezpečnostnej rady Slovenskej republiky v čase mieru, dotácie nie sú upravené

- b) Zákon č. 11/2004 Z. z. o obrannej štandardizácii, kodifikácii a štátnom overovaní kvality výrobkov a služieb na účely obrany, dotácie nie sú upravené
- c) Zákon č. 321/2002 Z. z. o ozbrojených silách Slovenskej republiky, dotácie nie sú upravené
- d) Zákon č. 320/2002 Z. z. o brannej povinnosti, dotácie nie sú upravené
- e) Zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky, dotácie nie sú upravené
- f) Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového a výnimočného stavu, **čl. 11 ods. 6 – dotácie zo štátneho rozpočtu**

Čl. 11 (6)

(6) Štátne orgány sú pri plnení úloh podľa tohto ústavného zákona finančnými vzťahmi zapojené na štátny rozpočet; obce a vyššie územné celky sú pri plnení úloh podľa tohto ústavného zákona financované formou štátnych dotácií.

- g) Zákon č. 380/1997 Z. z. o peňažných náležitostiach vojakov, dotácie nie sú upravené
- h) Zákon č. 370/1997 Z. z. o vojenskej službe, dotácie nie sú upravené
- i) Zákon č. 207/1995 Z. z. o civilnej službe, dotácie nie sú upravené

8) Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Rezortná legislatíva, resp. zákony vydané v pôsobnosti daného ministerstva:

- a) Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (účinný od 1. januára 2006; dovtedy je platný a účinný zákon č. 141/1961 Zb. Trestný poriadok), dotácie nie sú upravené
- b) Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (účinný od 1. januára 2006; dovtedy je platný a účinný zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon), dotácie nie sú upravené
- c) Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine, dotácie nie sú upravené
- d) Zákon č. 8/2005 Z. z. o správcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- e) Zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- f) Zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- g) Zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľov, dotácie nie sú upravené
- h) Zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení živnostenského zákona, dotácie nie sú upravené
- i) Zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky, dotácie nie sú upravené
- j) Zákon č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry, dotácie nie sú upravené
- k) Zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti, dotácie nie sú upravené
- l) Zákon č. 156/1993 Z. z. o výkone väzby a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- m) Zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky a o konaní pred ním, dotácie nie sú upravené
- n) Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb., **čl. 65 upravuje dotácie územnej samospráve**

Čl. 65

(1) Obec a vyšší územný celok sú právnické osoby, ktoré za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodária s vlastným majetkom a so svojimi finančnými prostriedkami.

(2) Obec a vyšší územný celok financujú svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov, ako aj zo štátnych dotácií. Zákon ustanoví, ktoré dane a poplatky sú príjmom obce a ktoré dane a poplatky sú príjmom vyššieho územného celku. Štátnych dotácií sa možno domáhať len v medziach zákona.

- o) Zákon č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti, dotácie nie sú upravené

- p) Zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch, dotácie nie sú upravené
- q) Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, dotácie nie sú upravené
- r) Zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch, dotácie nie sú upravené
- s) Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní, dotácie nie sú upravené
- t) Zákon č. 59/1965 Zb. o výkone trestu odňatia slobody, dotácie nie sú upravené
- u) Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, dotácie nie sú upravené
- v) Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, dotácie nie sú upravené

9) Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky

Rezortná legislatíva, resp. zákony vydané v pôsobnosti daného ministerstva:

- a) Zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- b) Zákon č. 435/2000 Z. z. o námornej plavbe, dotácie nie sú upravené
- c) Zákon č. 381/1997 Z. z. o cestovných dokladoch, dotácie nie sú upravené
- d) Európska dohoda o pridružení uzatvorená medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi a Slovenskou republikou č. 158/1997 Z. z., dotácie nie sú upravené
- e) Zákon č. 70/1997 Z. z. o zahraničných Slovákoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- f) Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch č. 32/1969 Zb., dotácie nie sú upravené
- g) Viedenský dohovor o diplomatických stykoch č. 157/1964 Zb. dotácie nie sú upravené
- h) Zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, dotácie nie sú upravené

10) Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Rezortná legislatíva, resp. zákony vydané v pôsobnosti daného ministerstva:

- a) Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- b) Zákon č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov, **upravuje príspevky zamestnávateľa na doplnkové dôchodkové sporenie**
- c) Zákon č. 452/2004 Z. z. o náhradnom výživnom, dotácie nie sú upravené
- d) Zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov, **upravuje príspevky na starobné dôchodkové sporenie**
- e) Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, **upravuje príspevky**
- f) Zákon č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- g) Zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, **§ 18 až §20 upravuje štátne príspevky na dieťa**
- h) Zákon č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, **upravuje rôzne druhy príspevkov**
- i) Zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- j) Zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme, dotácie nie sú upravené
- k) Zákon č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- l) Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, dotácie nie sú upravené
- m) Zákon č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- n) Zákon č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách, dotácie nie sú upravené
- o) Zákon č. 280/2002 Z. z. o rodičovskom **príspevku**,
- p) Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, dotácie nie sú upravené

- q) Zákon č. 95/2000 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- r) Zákon č. 265/1998 Z. z. o pestúnskej starostlivosti a o **príspevkoch** pestúnskej starostlivosti,
- s) Zákon č. 238/1998 Z. z. o **príspevku** na pohreb,
- t) Zákon č. 236/1998 Z. z. o zaopatrovanom **príspevku**,
- u) Zákon č. 235/1998 Z. z. o **príspevku** pri narodení dieťaťa, o príspevku rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá,
- v) Zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci, **§85 a §86 príspevky od VÚC (celý zákon je v podstate o príspevkoch na sociálnu pomoc)**
- w) Zákon č. 330/1996 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, dotácie nie sú upravené
- x) Zákon č. 90/1996 Z. z. o minimálnej mzde, dotácie nie sú upravené
- y) Zákon č. 2/1991 Z. z. o kolektívnom vyjednávaní, dotácie nie sú upravené

11) Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

Rezortná legislatíva, resp. zákony vydané v pôsobnosti daného ministerstva:

- a) Zákon č. 15/2005 Z. z. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- b) Zákon č. 666/2004 Z. z. o ochrane pred povodňami, dotácie nie sú upravené
- c) Zákon č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov, **§3;7;8;10 – upravuje dotácie**

§ 3 Zdroje fondu

Zdrojmi fondu sú najmä

g) nenávratné podpory (ďalej len dotácia),

h) výnosy z prostriedkov fondu uložených v banke s výnimkou výnosov z prostriedkov poskytnutých fondu zo štátneho rozpočtu,

l) zostatky prostriedkov fondu k 31. decembru predchádzajúceho rozpočtového roka s výnimkou zostatkov prostriedkov poskytnutých fondu zo štátneho rozpočtu,

§ 7 Druh podpory

Druhy podpory sú:

a) úver,

b) dotácia.

§ 8 Podmienky podpory

(1) Žiadateľ podľa § 6 ods. 1 písm. a) môže žiadať o podporu podľa § 4 ods. 1 písm. a) až d) formou dotácie.

(2) Žiadateľ podľa § 6 ods. 1 písm. b) môže požiadať o podporu podľa § 4 ods. 1 písm. a) až d) formou úveru a podľa § 4 ods. 1 písm. b) a c) formou dotácie, pričom podpora sa v týchto prípadoch považuje za štátnu pomoc podľa osobitného predpisu.19)

(3) Žiadateľ, ak ním je právnická osoba, ktorá nepodniká, obec, samosprávny kraj, príspevková organizácia, občianske združenie, záujmové združenie právnických osôb, nadácia, neinvestičný fond alebo nezisková organizácia poskytujúca verejnosprospešné služby s environmentálnym zameraním alebo cirkev a náboženská spoločnosť môže žiadať o podporu podľa § 4 ods. 1 písm. a) a d) formou úveru alebo dotácie vrátane kombinácie týchto druhov podpory a podľa § 4 ods. 1 písm. b) a c) len formou dotácie.

(4) Žiadateľ podľa § 6 ods. 2 môže požiadať o podporu podľa § 4 ods. 1 písm. e) formou dotácie.

§ 10 Zmluva

(1) Zmluva musí obsahovať najmä

- a) označenie zmluvných strán,
- b) účel, výšku, druh a čerpanie poskytnutej podpory,
- c) spôsob plnenia záväzkov zmluvných strán,
- d) spôsob kontroly plnenia zmluvných podmienok a dôsledky ich nedodržania.

(2) Zmluva o poskytnutí úveru musí okrem náležitostí uvedených v odseku 1 obsahovať

- a) výšku úrokovej sadzby,
- b) výšku jednotlivých splátok úveru a úrokov z úveru a lehoty a spôsob ich splácania a
- c) záruky splácania úveru.

(3) Zmluva o poskytnutí podpory formou dotácie a úveru obsahuje náležitosti uvedené v odsekoch 1 a 2.

- d) Zákon č. 572/2004 Z. z. o obchodovaní s emisnými kvótami, dotácie nie sú upravené
- e) Zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch, dotácie nie sú upravené
- f) Zákon č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní a šírení informácií o životnom prostredí a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- g) Zákon č. 17/2004 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov, dotácie nie sú upravené
- h) Zákon č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- i) Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, **§44 a § 60, § 61 – dotácie**

§ 60 Finančný príspevok

(1) Finančný príspevok zo štátneho rozpočtu je určený na

- a) udržiavanie alebo dosiahnutie priaznivého stavu časti krajiny, ktorý nie je možné dosiahnuť len bežným obhospodarovaním pozemku,
- b) udržiavanie budovy alebo podzemného priestoru vytvoreného ľudskou činnosťou, ak sú tieto budovy alebo priestory potrebné na zabezpečenie ochrany chránených živočíchov, ktoré sú na ne viazané.

(2) Finančný príspevok poskytuje orgán ochrany prírody na základe písomnej zmluvy uzatvorenej medzi orgánom ochrany prírody alebo ním poverenou organizáciou ochrany prírody a vlastníkom (správcom, nájomcom) dotknutého pozemku, budovy alebo podzemného priestoru.

(3) Finančný príspevok sa môže poskytnúť vlastníkovi (správcovi, nájomcovi) pozemku na zabezpečenie opatrení týkajúcich sa starostlivosti o pozemok, budovu alebo podzemný priestor

- a) v chránenom areáli, prírodnej rezervácii, prírodnej pamiatke, národnej prírodnej rezervácii, národnej prírodnej pamiatke a chránenom vtáčom území,
- b) v navrhovanom území európskeho významu,
- c) v územiach medzinárodného významu,
- d) s chráneným stromom alebo
- e) s chránenými druhmi živočíchov a rastlín.

(4) Výška finančného príspevku je vyjadrením nákladov vlastníka (správcu, nájomcu) dotknutého pozemku, budovy alebo podzemného priestoru na zabezpečenie realizácie opatrení týkajúcich sa starostlivosti o pozemok, budovu alebo podzemný priestor a určuje sa dohodou medzi orgánom ochrany prírody alebo ním poverenou organizáciou ochrany prírody a vlastníkom (správcom, nájomcom) podľa

a) náročnosti a rozsahu opatrení týkajúcich sa starostlivosti o pozemok, budovu alebo podzemný priestor,

b) nákladov na opatrenia týkajúce sa starostlivosti o pozemok, budovu alebo podzemný priestor obvyklých v mieste realizácie,

c) rozdielu nákladov medzi bežným obhospodarovaním pozemku rovnakej bonity v mieste realizácie opatrení týkajúcich sa starostlivosti o pozemok alebo udržiavaním budovy alebo podzemného priestoru a požadovaným spôsobom obhospodarovania alebo udržiavania.

(5) Finančný príspevok možno poskytnúť až do výšky 100 % rozdielu nákladov podľa odseku 4 písm. c).

(6) Finančný príspevok sa poskytuje pred realizáciou dohodnutých opatrení týkajúcich sa starostlivosti o pozemok, budovu alebo podzemný priestor, a to v tom kalendárnom roku, keď sa záväzok vlastníka (nájomcu, správcu) dotknutého pozemku, budovy alebo podzemného priestoru zabezpečiť príslušné opatrenie na udržanie alebo dosiahnutie priaznivého stavu časti krajiny má plniť.

(7) Finančný príspevok možno použiť len na účel, na ktorý bol poskytnutý. Nepoužitý prostriedok je vlastníkom (nájomcom, správcom) dotknutého pozemku, budovy alebo podzemného priestoru povinný vrátiť do štátneho rozpočtu.

(8) Ak vlastníkom (nájomcom, správcom) dotknutého pozemku, budovy alebo podzemného priestoru použil finančný príspevok v rozpore s určeným účelom alebo s určenými alebo dohodnutými podmienkami, je povinný ho vrátiť do štátneho rozpočtu a zároveň zaplatiť penále podľa osobitného predpisu.88)

(9) Orgán ochrany prírody alebo ním poverená organizácia ochrany prírody je povinná zisťovať všetky okolnosti potrebné na poskytnutie finančného príspevku a kontrolovať jeho použitie.

- j) Zákon č. 529/2002 Z. z. o obaloch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- k) Zákon č. 478/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia a ktorým sa dopĺňa zákon č. 401/1998 Z. z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia, dotácie nie sú upravené
- l) Zákon č. 469/2002 Z. z. o environmentálnom označovaní výrobkov, dotácie nie sú upravené
- m) Zákon č. 468/2002 Z. z. o systéme environmentálne orientovaného riadenia a auditu, dotácie nie sú upravené
- n) Zákon č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach, dotácie nie sú upravené
- o) Zákon č. 261/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- p) Zákon č. 237/2002 Z. z. o obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- q) Zákon č. 151/2002 Z. z. o používaní genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov, dotácie nie sú upravené
- r) Zákon č. 139/2002 Z. z. o rybárstve, dotácie nie sú upravené
- s) Zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, **§ 43 a nasl. – príspevky do Recyklačného fondu**
- t) Zákon č. 313/1999 Z. z. o geologických prácach a o štátnej geologickej správe, dotácie nie sú upravené
- u) Zákon č. 401/1998 Z. z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia, dotácie nie sú upravené
- v) Zákon č. 76/1998 Z. z. o ochrane ozónovej vrstvy Zeme a o doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, dotácie nie sú upravené
- w) Zákon č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí, dotácie nie sú upravené

12) Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

Rezortná legislatíva, resp. zákony vydané v pôsobnosti daného ministerstva:

- a) Zákon č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, dotácie nie sú upravené
- b) Zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení, **§2 – zdroje financovania regionálneho školstva**

§ 2 Zdroje financovania regionálneho školstva

(1) Zdroje financovania štátnych škôl a štátnych školských zariadení sú:

- a) prostriedky zo štátneho rozpočtu v rozpočtovej kapitole Ministerstva školstva Slovenskej republiky 13) (ďalej len kapitola ministerstva),
- b) prostriedky z rozpočtov obcí a prostriedky z rozpočtov vyšších územných celkov, 14)
- c) prostriedky od iných fyzických osôb a právnických osôb za prenájom priestorov a zariadenia škôl alebo školských zariadení v čase, keď sa nevyužívajú na výchovno-vzdelávací proces, 15)
- d) zisk z podnikateľskej činnosti, 16)
- e) príspevky od žiakov, rodičov alebo inej osoby, ktorá má voči žiakovi vyživovaciu povinnosť, na čiastočnú úhradu nákladov spojených s hmotnou starostlivosťou v školách a v školských zariadeniach podľa osobitných predpisov, 17)
- f) vo vybraných školských zariadeniach príspevky od žiakov, rodičov alebo inej osoby, ktorá má voči žiakovi vyživovaciu povinnosť, na čiastočnú úhradu nákladov na výchovu a vzdelanie,
- g) príspevky a dary,
- h) iné zdroje podľa osobitného predpisu. 18)

(2) Zdroje financovania neštátnych škôl, neštátnych základných umeleckých škôl a neštátnych školských zariadení sú:

- a) prostriedky zo štátneho rozpočtu v kapitole ministerstva, 19)
- b) zisk z podnikateľskej činnosti,
- c) príspevky od zriaďovateľov,
- d) príspevky od žiakov, rodičov alebo inej osoby, ktorá má voči žiakovi vyživovaciu povinnosť, na úhradu nákladov na výchovu a vzdelanie,
- e) príspevky a dary,
- f) iné zdroje podľa osobitného predpisu. 20)

(3) Školy a školské zariadenia použijú finančné prostriedky pridelené zo štátneho rozpočtu na financovanie výchovno-vzdelávacieho procesu a prevádzky, rozvoja a na riešenie havarijných situácií. Školy a školské zariadenia použijú ostatné zdroje financovania podľa odsekov 1 a 2 ako doplnkový zdroj na

- a) financovanie rozvoja a skvalitňovanie činnosti; školské zariadenie aj ako doplnkový zdroj na financovanie výchovno-vzdelávacieho procesu, prevádzky a na riešenie havarijných situácií,
- b) úhradu nákladov spojených s hmotnou starostlivosťou podľa osobitných predpisov. 16)

- c) Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- d) Zákon č. 465/2003 Z. z. o zriadení Univerzity J. Selyeho v Komárne a o doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- e) Zákon č. 452/2003 Z. z. o skončení a zániku Fondu detí a mládeže, dotácie nie sú upravené
- f) Zákon č. 477/2002 Z. z. o uznávaní odborných kvalifikácií, dotácie nie sú upravené
- g) Zákon č. 471/2002 Z. z. o Pôžičkovom fonde pre začínajúcich pedagógov, **§ 7 – zdroje fondu**

§ 7 Zdroje fondu

Zdrojmi fondu sú

- a) prostriedky poskytnuté z Fondu národného majetku Slovenskej republiky, 4)
- b) splátky pôžičiek poskytnutých z fondu,
- c) dary a príspevky od tuzemských a zahraničných právnických osôb a fyzických osôb,
- d) úroky z prostriedkov fondu uložených v banke,
- e) úroky z poskytnutých pôžičiek,
- f) sankcie za porušenie zmluvných podmienok,
- g) poplatky a náhrady podľa obchodných podmienok fondu určených v zmluve o pôžičke (§ 13 ods. 1),
- h) dotácie zo štátneho rozpočtu,
- i) iné príjmy.

- h) Zákon č. 401/2002 Z. z. o zriadení Slovenskej zdravotníckej univerzity a o doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- i) Zákon č. 133/2002 Z. z. o Slovenskej akadémii vied, dotácie nie sú upravené
- j) Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, **§ 16;89;91 – financovanie vysokých škôl – aj iné paragrafy tiež**

§ 16 (3) Rozpočet verejnej vysokej školy

(3) Výnosmi verejnej vysokej školy sú

- a) dotácie zo štátneho rozpočtu podľa § 89 (ďalej len dotácia),
- b) školné podľa § 92 ods. 1 až 6,
- c) poplatky spojené so štúdiom podľa § 92 ods. 7 až 10 (ďalej len poplatky spojené so štúdiom),
- d) výnosy z ďalšieho vzdelávania, 1)
- e) výnosy z majetku verejnej vysokej školy,
- f) výnosy z duševného vlastníctva,
- g) výnosy z vlastných finančných fondov,
- h) iné výnosy z hlavnej činnosti verejnej vysokej školy.

§ 89 Financovanie verejných vysokých škôl

(1) Hlavným zdrojom financovania verejnej vysokej školy sú dotácie zo štátneho rozpočtu podľa osobitného predpisu. 20) Na pokrytie výdavkov potrebných na svoju činnosť verejná vysoká škola využíva aj ďalšie zdroje (§ 16).

(2) Ministerstvo poskytuje verejnej vysokej škole dotácie na uskutočňovanie akreditovaných študijných programov, na výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť, na rozvoj vysokej školy a na sociálnu podporu študentov.

(3) Ministerstvo poskytuje verejnej vysokej škole dotácie na základe zmluvy. Zmluva má formu predpísanú ministerstvom a obsahuje okrem identifikačných údajov zmluvných strán najmä

- a) účel, na ktorý sa dotácie poskytujú, a ďalšie podmienky ich použitia,
- b) objem dotácií vrátane objemu ich jednotlivých častí,
- c) čas a spôsob poskytnutia dotácií,
- d) dátum, do ktorého príjemca predloží poskytovateľovi zúčtovanie dotácií.

(4) Pri určovaní dotácie na uskutočňovanie akreditovaných študijných programov je rozhodujúci počet študentov, počet absolventov, ekonomická náročnosť uskutočňovaných študijných programov, začlenenie vysokej školy podľa § 2 ods. 13, kvalita a ďalšie hľadiská súvisiace so zabezpečením výučby. Dotácia sa poskytuje v rozsahu ustanovenom zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok.

(5) Dotácia na výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť pozostáva z priamej podpory na rozvoj vedy a techniky⁴⁴⁾ a z účelových prostriedkov na riešenie úloh výskumu a vývoja.⁴⁵⁾ Spôsob určenia celkového objemu priamej podpory na rozvoj vedy a techniky pre všetky vysoké školy a spôsob pridelovania účelových prostriedkov na riešenie úloh výskumu a vývoja sú upravené osobitným predpisom.⁴⁶⁾ Pri určovaní dotácie na výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť je rozhodujúca výskumná, vývojová alebo umelecká kapacita vysokej školy, dosiahnuté výsledky v oblasti vedy, techniky alebo umenia, hodnotenie výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokej školy podľa § 84 ods. 4 písm. d) a začlenenie vysokej školy podľa § 2 ods. 13 a 16.

(6) Dotácia na rozvoj vysokej školy sa určuje na základe výberového konania, v ktorého rámci jednotlivé vysoké školy predkladajú ministerstvu projekty na uskutočňovanie svojich rozvojových programov. Pri tomto výberovom konaní sa berie do úvahy kvalita predkladaných projektov, dlhodobý zámer ministerstva a dlhodobý zámer verejnej vysokej školy.

(7) Dotácia na sociálnu podporu študentov vychádza z nárokov študentov podľa § 96 a pri nenárokových položkách sociálnej podpory z možností štátneho rozpočtu. Na časť dotácie vychádzajúcu z nárokov študentov podľa § 96 má vysoká škola právny nárok.

(8) Určenie dotácií jednotlivým verejným vysokým školám podľa odsekov 4, 6 a 7 a dotácie na priamu podporu na rozvoj vedy a techniky podľa odseku 5 sa uskutočňuje na základe metodiky, ktorú vypracúva a každoročne aktualizuje po predchádzajúcom vyjadrení reprezentácie vysokých škôl ministerstvo.

(9) Ministerstvo vo svojom publikačnom prostriedku zverejňuje dotácie jednotlivým verejným vysokým školám na príslušný kalendárny rok do 60 dní po schválení štátneho rozpočtu.

(10) Zostatok dotácií na uskutočňovanie akreditovaných študijných programov, na výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť a na rozvoj vysokej školy nevyčerpaný ku koncu kalendárneho roku môže vysoká škola použiť v nasledujúcom kalendárnom roku, ak dodržala podmienky uvedené v zmluve o dotácii. Tento zostatok nemá vplyv na pridelovanie dotácií na nasledujúci rok.

(11) Zostatok časti dotácie na sociálnu podporu študentov pridelenej na pokrytie zákonných nárokov študentov nevyčerpaný ku koncu kalendárneho roku prechádza do nasledujúceho roku. Tento zostatok sa stáva súčasťou dotácie na sociálnu podporu študentov v nasledujúcom kalendárnom roku.

§ 91 Financovanie súkromných vysokých škôl

(1) Súkromná vysoká škola si zabezpečuje finančné prostriedky na svoju vzdelávaciu, výskumnú, vývojovú alebo umeleckú a ďalšiu tvorivú činnosť.

(2) Ministerstvo môže po vyjadrení orgánov reprezentácie vysokých škôl (§ 107 ods. 1) a so súhlasom vlády poskytnúť súkromnej vysokej škole na základe jej žiadosti dotácie na uskutočňovanie akreditovaných študijných programov, na výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť ako neúčelovú priamu podporu⁴⁴⁾ a na rozvoj vysokej školy. Súkromná vysoká škola môže dostať účelové prostriedky na riešenie projektov výskumu a vývoja; spôsob ich pridelovania je upravený osobitným predpisom.⁴⁶⁾

(3) Ministerstvo poskytuje súkromnej vysokej škole dotáciu na sociálnu podporu študentov. Na časť dotácie vychádzajúcu z nárokov študentov podľa § 96 má súkromná vysoká škola právny nárok.

(4) Na poskytovanie dotácií podľa odsekov 2 a 3 sa ustanovenia § 89 ods. 3 až 11 vzťahujú rovnako.

k) Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy, dotácie nie sú upravené

l) Zákon č. 553/2001 Z. z. o zrušení niektorých štátnych fondov, o niektorých opatreniach súvisiacich s ich zrušením a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené

m) Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky, dotácie nie sú upravené

n) Zákon č. 167/2000 Z. z. o zriadení Katolíckej univerzity v Ružomberku, dotácie nie sú upravené

o) Zákon č. 286/1999 Z. z. o zriadení Vysokej školy manažmentu v Trenčíne, dotácie nie sú upravené

p) Zákon č. 386/1997 Z. z. o ďalšom vzdelávaní, § 10 – zdroje financovania ďalšieho vzdelávania

§ 10 Zdroje financovania ďalšieho vzdelávania

(1) Ďalšie vzdelávanie sa môže financovať z

a) úhrad účastníkov ďalšieho vzdelávania,

b) prostriedkov zamestnávateľov, /10/

c) účelovo určenej dotácie zo štátneho rozpočtu,

d) rozpočtu Národného úradu práce, ak ide o rekvalifikáciu evidovaných nezamestnaných a zamestnancov podľa osobitného predpisu, /11/

e) prostriedkov rozpočtov obcí,

f) prostriedkov nadácií a iných právnických osôb a fyzických osôb, ako aj z prostriedkov zamestnávateľov, ak nejde o financovanie podľa písmena b),

g) iných zdrojov.

(2) Štátne rozpočtové organizácie plánujú prostriedky na ďalšie vzdelávanie priamo v rozpočte. Ak tieto organizácie získajú doplnkové zdroje financovania, financujú ďalšie vzdelávanie aj z týchto zdrojov. /12/

(3) Na financovaní ďalšieho vzdelávania sa podieľa štát formou účelovo určených dotácií zo štátneho rozpočtu, najmä na štátne a regionálne rozvojové programy, vzdelávacie programy v oblasti boja proti drogám, pre zdravotne postihnutých občanov a občanov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

q) Zákon č. 288/1997 Z. z. o telesnej kultúre a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, dotácie nie sú upravené

r) Zákon č. 201/1997 Z. z. o zriadení Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, dotácie nie sú upravené

s) Zákon č. 200/1997 Z. z. o študentskom pôžičkovom fonde, § 7 – zdroje fondu

§ 7 Zdroje fondu

Zdrojmi fondu sú:

a) prostriedky poskytnuté z Fondu národného majetku Slovenskej republiky, 4)

b) splátky pôžičiek poskytnutých z fondu,

c) dary a príspevky od tuzemských a zahraničných právnických osôb a fyzických osôb,

d) úroky z prostriedkov fondu uložených v banke,

e) úroky z poskytnutých pôžičiek,

f) sankcie za porušenie zmluvných podmienok,

g) poplatky a náhrady podľa obchodných podmienok fondu určených v zmluve o pôžičke (§ 13 ods. 1),

h) dotácie zo štátneho rozpočtu, 4a)

i) iné príjmy.

t) Zákon č. 156/1997 Z. z. o zriadení Akadémie umení v Banskej Bystrici, dotácie nie sú upravené

- u) Zákon č. 155/1997 Z. z. o zriadení Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne, dotácie nie sú upravené
- v) Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 361/1996 Z. z. o rozdelení Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, dotácie nie sú upravené
- w) Zákon č. 149/1995 Z. z. o posunkovej reči nepočujúcich osôb, dotácie nie sú upravené
- x) Zákon č. 226/1994 Z. z. o používaní a ochrane olympijskej symboliky a o Slovenskom olympijskom výbore, § 6 ods. 5 – zdroj financovania

§ 6 (5) Slovenský olympijský výbor

(5) Zdrojmi majetku Slovenského olympijského výboru sú najmä:

- a) dotácie zo štátneho rozpočtu /7/ a Štátneho fondu telesnej kultúry, /8/
 - b) dary a príspevky od Medzinárodného olympijského výboru a Olympijskej solidarity,
 - c) dotácie a dary od fyzických osôb a právnických osôb,
 - d) príjmy z vlastnej telovýchovnej, športovej, kultúrnej, spoločenskej a hospodárskej činnosti,
 - e) príjmy z používania olympijskej symboliky vo výrobnej, obchodnej a inej činnosti,
 - f) príjmy zo stávkovej, lotériovej činnosti a iných podobných hier podľa osobitných predpisov. /9/
- y) Zákon č. 279/1993 Z. z. o školských zariadeniach, § 2 a § 42 upravuje dotácie

§ 2 (3)

(3) Cirkevné školské zariadenie, obecné školské zariadenie, školské zariadenie samosprávneho kraja a súkromné školské zariadenie sa môžu zriaďovať len so súhlasom Ministerstva školstva Slovenskej republiky (ďalej len "ministerstvo školstva") po predložení koncepcie zariadenia a po preukázaní kvalifikovanosti zriaďovateľa. Na ich činnosť možno poskytovať dotácie zo štátneho rozpočtu, 4) najmä ak utvárajú podmienky na zaškolenie zdravotne postihnutých detí, detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou, detí z menej podnetného sociálneho prostredia a detí z viacjazyčného prostredia

§ 42 (5)

5) Ministerstvo školstva po dohode s Ministerstvom financií Slovenskej republiky ustanoví všeobecne záväzným právnym predpisom podmienky poskytovania dotácií cirkevným školským zariadeniam, obecným školským zariadeniam a súkromným školským zariadeniach (§ 2 ods. 2).

- z) Zákon č. 63/1993 Z. z. o štátnych symboloch Slovenskej republiky a ich používaní, dotácie nie sú upravené
- aa) Zákon č. 563/1992 Zb. o rozdelení Nitrianskej univerzity, dotácie nie sú upravené
- bb) Zákon č. 315/1992 Zb. o verejných telovýchovných, športových a turistických podujatiach, dotácie nie sú upravené
- cc) Zákon č. 191/1992 Zb. o zriadení Trnavskej univerzity so sídlom v Trnave, dotácie nie sú upravené
- dd) Zákon č. 139/1992 Zb. o zriadení Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, dotácie nie sú upravené
- ee) Zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon), § 41c – dotácia na športovú triedu

§ 41c (1)

(1) Ministerstvo školstva môže zo štátneho rozpočtu poskytnúť dotáciu 3f) športovej škole alebo športovej triede na krytie časti výdavkov spojených s činnosťou športových škôl a športových tried.

- ff) Zákon č. 53/1964 Zb. o udeľovaní vedeckých hodností a o Štátnej komisii pre vedecké hodnosti, dotácie nie sú upravené

13) Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

Rezortná legislatíva, resp. zákony vydané v pôsobnosti daného ministerstva:

- a) Zákon č. 16/2004 Z. z. o Slovenskej televízii, dotácie nie sú upravené
- b) Zákon č. 619/2003 Z. z. o Slovenskom rozhlase, dotácie nie sú upravené
- c) Zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom, dotácie nie sú upravené
- d) Zákon č. 416/2002 Z. z. o navrátení nezákonne vyvezených kultúrnych predmetov, dotácie nie sú upravené
- e) Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, dotácie nie sú upravené
- f) Zákon č. 147/2001 Z. z. o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- g) Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách, dotácie nie sú upravené
- h) Zákon č. 183/2000 Z. z. o knižniciach, dotácie nie sú upravené
- i) Zákon č. 114/2000 Z. z. o Slovenskej filharmónii, § 3 – zapojenie SF na štátny rozpočet príspevkom
- j) Zákon č. 61/2000 Z. z. o osvetovej činnosti, dotácie nie sú upravené
- k) Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín, dotácie nie sú upravené
- l) Zákon č. 115/1998 Z. z. o múzeách a galériách a o ochrane predmetov múzejnej hodnoty a galerijnej hodnoty, dotácie nie sú upravené
- m) Zákon č. 385/1997 Z. z. o Slovenskom národnom divadle, § 4 – SND je štátna príspevková organizácia
- n) Zákon č. 384/1997 Z. z. o divadelnej činnosti, § 3 ods. 1 – podpora divadelnej činnosti
- o) Zákon č. 70/1997 Z. z. o zahraničných Slovákoch, dotácie nie sú upravené
- p) Zákon č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej, § 6 – hospodárenie Matica Slovenskej

§ 6 Hospodárenie a financovanie Matice slovenskej

(1) Matica slovenská hospodári

- a) s vlastným majetkom,
- b) s majetkom štátu.

(2) Vlastný majetok predstavujú peniaze, cenné papiere, iné hnutel'né a nehnuteľné veci, ako aj iné majetkové práva a peniazmi ocenené hodnoty, ktoré svojou povahou môžu slúžiť na plnenie úloh Matice slovenskej.

(3) Na nakladanie s majetkom štátu, ktorý spravuje Matica slovenská, sa vzťahuje osobitný predpis. /3/

(4) Na plnenie úloh Matice slovenskej sa poskytujú Matici slovenskej dotácie a účelové dotácie zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky (§ 2 ods. 1). S týmito dotáciami hospodári Matica slovenská podľa osobitných predpisov. /4/

(5) Matica slovenská môže s vlastným majetkom vykonávať podnikateľskú činnosť spravidla prostredníctvom ňou založených obchodných spoločností. Výnosy z podnikateľskej činnosti používa na plnenie svojich úloh.

- q) Zákon č. 1/1996 Z. z. o audiovizii, dotácie nie sú upravené

- r) Zákon č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky, dotácie nie sú upravené
- s) Zákon č. 261/1995 Z. z. o štátnom informačnom systéme, dotácie nie sú upravené
- t) Zákon č. 212/1995 Z. z. o koncesionárskych poplatkoch, dotácie nie sú upravené
- u) Zákon č. 200/1994 Z. z. o Komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti a jej členov, dotácie nie sú upravené
- v) Zákon č. 191/1994 Z. z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín, dotácie nie sú upravené
- w) Zákon č. 37/1994 Z. z. o štátnych vyznamenaniach, dotácie nie sú upravené
- x) Zákon č. 13/1993 Z. z. o umeleckých fondoch, § 3 – zdroje príjmov

§ 3 Zdroje príjmov

(1) Finančným základom hospodárenia fondov sú príspevky príjemcov autorských odmien a odmien výkonných (reprodukčných) umelcov, príspevky za použitie voľných diel, príspevky používateľov diel a príspevky z odmien a náhrad výrobcov a dovozcov nenahratých nosičov zvukového a zvukovoobrazového záznamu a snímok a z odmien a náhrad požičiavateľov snímok, zvukových záznamov, snímok videogramov a snímok kinematografických diel.

(2) Popri príspevkoch podľa odseku 1 tvoria zdroje príjmov fondov výnosy z podnikania s vlastným majetkom, dary, dotácie, príspevky zo štátneho fondu kultúry Pro Slovakia, sponzorské príspevky, dedičstvo, ako aj príjmy z nadácií.

- y) Zákon č. 192/1992 Zb. o registrácii cirkví a náboženských spoločností, dotácie nie sú upravené
- z) Zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností, dotácie nie sú upravené
- aa) Zákon č. 96/1991 Zb. o verejných kultúrnych podujatiach, dotácie nie sú upravené
- bb) Zákon č. 445/1990 Zb. ktorým sa upravujú podmienky predaja a rozširovania tlače a iných vecí spôsobitých ohroziť mravnosť, dotácie nie sú upravené
- cc) Zákon č. 81/1966 Zb. o periodickej tlači a o ostatných hromadných informačných prostriedkoch, dotácie nie sú upravené

14) Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

- a) Zákon č. 2/2005 Z. z. o posudzovaní a kontrole hluku vo vonkajšom prostredí, dotácie nie sú upravené
- b) Zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- c) Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- d) Zákon č. 579/2004 Z. z. o záchrannej zdravotnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- e) Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- f) Zákon č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti, dotácie nie sú upravené
- g) Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, dotácie nie sú upravené
- h) Zákon č. 140/1998 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach, dotácie nie sú upravené
- i) Zákon č. 272/1994 Z. z. o ochrane zdravia ľudí, dotácie nie sú upravené

PRÍLOHA 2 – Príklad vyplnenej žiadosti o poskytnutie dotácie

Uvádame príklad vyplnenia žiadosti o poskytnutie dotácie (v tomto prípade od Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky). Žiadosti pre ostatné ministerstvá sú zvyčajne podobné, majú obdobnú štruktúru aj požadované informácie. Dôležité časti Žiadosti sú popis projektu, jeho cieľ a prínos pre odbornú či laickú verejnosť a rozpis nákladov (aj vo vzťahu k podmienke minimálnej výšky spolufinancovania) a výnosov celého projektu.

Dátum doručenia žiadosti (vyplňuje MZV Slovenskej republiky):

Evidenčné číslo žiadosti (vyplňuje MZV Slovenskej republiky):

I. Žiadosť o poskytnutie dotácie MZV Slovenskej republiky

Žiadosť o poskytnutie dotácie na podporu projektu v roku 2005

Názov projektu: Vypracovanie vplyvu vstupu SR do NATO na vzťah k Ruskej federácii				
Účel dotácie podľa č. 1 (podčiarknuť)	vypracovanie analýz	vydávanie publikácií	organizácia podujatí	úhrada účastníckych poplatkov
Žiadateľ (fyzická osoba) – meno a priezvisko:				
Adresa trvalého pobytu – ulica, číslo, PSČ, mesto				
Dátum narodenia:				
Žiadateľ (právnická osoba) – názov				
Adresa sídla – ulica, číslo, PSČ, mesto				
Právna forma:				
IČO (právnické osoby, fyzické osoby – podnikatelia):				
Predmet činnosti žiadateľa:				
Štatutárny zástupca žiadateľa (meno a priezvisko, funkcia):				
Kontakt – telefón, fax, e-mail, web stránka				
Bankové spojenie (číslo samostatného účtu, banka, kód – numerický, swiftový):				
Celkový rozpočet (SKK):				
Spolufinancovanie inými organizáciami (SKK)				
Spolufinancovanie MZV SR (SKK):				
Požadovaná dotácia MZV SR (SKK) na základe predloženého projektu žiadateľa:				
Požadovaná dotácia MZV SR (SKK) na základe zadanej úlohy MZV SR:				

II. Krátky popis projektu

Termín realizácie:	01.04.2005 – 31.08.2005
Miesto realizácie/lokalita:	Bratislava, Bajkalská 34
Zámery, ciele a výsledky projektu (stručná charakteristika, časový a vecný harmonogram, účel, prínos):	Hlavným zámerom projektu je analyzovať predpoklady vstupu SR do NATO v nadväznosti na záväzky SR vo všetkých oblastiach hospodárstva k Ruskej federácii. Výsledkom projektu by malo byť poukázanie na možné riziká takéhoto kroku vo vzťahu k Ruskej federácii.
Cieľové skupiny (komu je projekt určený, početnosť cieľovej skupiny):	Výstup z projektu je určený najmä odborníkom, pracovníkom štátnej správy a samosprávy, ktorí vstupujú do medzinárodných kontaktov (či už na štátnej alebo nižšej úrovni), ale aj širokej verejnosti vzhľadom na rastúcu potrebu informovanosti o geopolitických rizikách vo svete a ich vplyve na Slovenskú republiku
Odborný garant projektu (meno, priezvisko, titul, adresa, pracovisko):	Juraj Odborný, Bulharská 31, 833 01 Bratislava Pracovisko: Slovenská akadémia vied, Šancová 3, 831 01 Bratislava
Kontakt (tel., fax, e-mail):	02/544 000 00, odborny@sav.sk

I.	Náklady (výdavky)	Celkový rozpočet (Sk)	Požadovaná dotácia (Sk)
	Vypracovanie analýzy – autorské honoráre	80 000	40 000
	Tlač publikácie	20 000	20 000
	I. spolu	100 000	
II.	Výnosy (príjmy)		x
	Predaj publikácie	25 000	x
			x
			x
	II. spolu	25 000	x
III.	Ďalšie zdroje krytia straty: vlastné zdroje, dotácie, granty iných subjektov a pod.		x
	Grant od Nadácie MZV	15 000	x
			x
			x
			x
			x
	III. spolu	15 000	x
	Rozdiel I. – (II. + III.)	60 000	x

IV. Zoznam povinných príloh

Doklad právnej subjektivity žiadateľa	X
Výpis zo živnostenského registra, prípadne iný doklad oprávňujúci podnikateľ (nie starší ako 3 mesiace)	X
Čestné vyhlásenie, že žiadateľ nie je v likvidácii alebo konkurze	X
Čestné vyhlásenie, že voči žiadateľovi nie je vedené exekučné konanie	X
Výpis z registra trestov a vyhlásenie, že proti žiadateľovi nie je vedené trestné konanie (nie starší ako 3 mesiace)	X
Čestné vyhlásenie, že žiadateľ má usporiadané finančné vzťahy k štátnemu rozpočtu za predchádzajúcu rozpočtovú ročnosť	X
Riadna účtovná uzávierka k poslednému dňu predchádzajúceho účtovného obdobia	X
Doklad o zriadení účtu v banke	X
Čestné vyhlásenie žiadateľa o zabezpečení spolufinancovania	X

Žiadateľ sa zaväzuje implementovať projekt v zmysle vyššie uvedenej žiadosti a vykonať zúčtovanie poskytnutej dotácie do 30 dní po ukončení projektu, najneskôr však do 15. februára nasledujúceho rozpočtového roku.

Žiadateľ súhlasí, aby Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky využilo prípadné výsledky projektu pre vlastné účely, publikovalo ich alebo poskytlo na ďalšiu publikáciu bez dodatočného súhlasu a finančných požiadaviek žiadateľa.

Potvrďuje sa pri predkladaní žiadosti:	20.02.2005 Ján Novák Riaditeľ
Odtlačok pečiatky žiadateľa	Dátum, podpis žiadateľa, resp. štatutárneho zástupcu

O realizátoroch projektu

Nadácia otvorenej spoločnosti–Open Society Foundation

Nadácia otvorenej spoločnosti–Open Society Foundation (NOS-OSF) je nezisková organizácia, ktorá na Slovensku pôsobí od roku 1992. NOS-OSF podporila od svojho vzniku viac ako 5500 projektov formou grantov, štipendií a podpory stáží, tréningov a medzinárodných stretnutí v hodnote vyše 1,5 milyardy Sk v nasledujúcich programových oblastiach: vzdelávanie a školstvo, internet a médiá, anglický jazyk, knižnice, deti a mládež, podpora menšín a ľudských práv, zdravie a prevencia v oblasti zdravia, právo a súdnictvo, občianska spoločnosť a rozvoj demokracie, verejná správa, pôvodná slovenská a knižná tvorba, ženy a rovnosť rodov, umenie a kultúra, životné prostredie, rozvoj MNO a neziskového sektora. V roku 2005 naša podpora spoločne s vlastnými realizovanými programovými aktivitami predstavovala približne 80 miliónov Sk. NOS-OSF je súčasťou medzinárodnej siete známej ako „Sieť Sorosových nadácií“.

Vytvárame ľuďom príležitosť skvalitňovať spoločnosť smerom k väčšej otvorenosti, transparentnosti a presadzovaniu rovnosti šancí. Tieto hodnoty predstavujú ideál otvorenej spoločnosti, ktorý najlepšie vystihuje naše rôznorodé cieľavedomé programové a grantové aktivity.

Podporujeme

- aktivity skupín, ktoré sa ocitli na okraji spoločnosti, v ich snahe o aktívne prekonávanie problémov s prihliadnutím na uplatňovanie ľudských práv,
- rozvoj filantropie a mimovládneho sektora,
- presadzovanie princípov dobre spravovanej spoločnosti a transparentnosť verejných procesov,
- vzdelávanie na všetkých úrovniach,
- aktivity ochraňujúce verejné zdravie,
- skvalitňovanie médií.

www.osf.sk

Fórum donorov

Fórum donorov je združenie popredných organizácií udeľujúcich granty mimovládny neziskovým organizáciám. Členovia Fóra donorov dodržiavajú Etické princípy, ktoré zakotvujú základné etické hodnoty a výrazným spôsobom prispievajú k posilneniu kultúry darcovstva.

Pri Fóre donorov sa vyprofiloval Klub firemných darcov, ktorý je prestížnym zoskupením firiem podnikajúcich v Slovenskej republike a venujúcich sa firemnej filantropii. Všetky firmy združené v Klube majú skúsenosti v oblasti transparentného a systematického darcovstva.

Fórum donorov bolo v roku 2000 oficiálne zaregistrované ako záujmové združenie právnických osôb.

Poslaním Fóra donorov je rozvoj slovenského mimovládneho neziskového sektora, posilnenie postavenia donorov, ako aj podpora a presadzovanie myšlienky zodpovedného darcovstva a filantropie v Slovenskej republike.

Naše ciele

- podpora a rozvoj filantropie
- skvalitňovanie komunikácie a posilnenie spolupráce donorov
- vyvíjanie aktivít na zlepšenie legislatívneho prostredia
- zlepšovanie transparentnosti a dôveryhodnosti neziskového sektora
- spolupráca s organizáciami podobného zamerania na medzinárodnej úrovni

www.donorsforum.sk

Učená právnická spoločnosť

Učená právnická spoločnosť je organizačnou zložkou 1. slovenského neziskového servisného centra. 1. SNSC je združením odborníkov, ktorí sa zaoberajú právnymi, ekonomickými a finančnými aspektami, ktoré determinujú činnosť MNO (dane a účtovníctvo). Ide o otvorenú organizáciu, ktorej primárnou stratégiou je združovať špičkových odborníkov, prostredníctvom ktorých chce slúžiť ako odborný garant pre neziskový sektor v spomínaných oblastiach tak dovnútra ako aj navonok.

www.mvoservis.sk

Summary in English

Public benefit and public interests are important to NGOs, since their main reason to exist is to focus on charity and public benefit. The ongoing civil sector changes and the need to find new funding sources increase the importance of NGOs and their cooperation with the Government. Therefore, the entire civil sector must redefine its position and its relationship with the government as public interest is becoming the “it” issue in Slovakia.

The main objective of *The Public Benefit and its Implications for the Non-profit Sector in Slovakia* implemented by the Open Society Foundation Bratislava and Slovak Donors’ Forum in 2005-2006 was to create a platform that would allow open discussions about public benefit, its definition and potential consequences and impact on key elements of NGO sustainability in Slovakia. The goal was to create a basis for communication with the civil sector.

The project consisted of several activities ranging from legal analysis, national conference, international seminar, regional round tables and specialized website to a closing conference and the publishing of summary publications.

The *Public Interest and Public Benefit in the Legislation and Practice of the Public Administration Authorities* legal analysis focuses for the first time on the issues of public benefit and public interests in Slovak legal framework. It also explores the interpretation and application of this concept in practice and the public sector’s support of NGO public benefit activities. The analysis also includes *de lege ferenda* recommendations.

The goal of the national conference on public benefit organized in late 2005 was to get feedback from experts, practitioners, NGOs and Government representatives on the public benefit issue. The discussion included the legal analysis and inspiring presentations. The conference concluded with suggestions for further discussion about public benefit and its potential regulation.

The *Developing Philanthropy: Public Benefit and Its Implications for Society* seminar took place in March 2006 in Bratislava. Its goal was to attract international experts to exchange information and experiences with public benefit and bring new ideas to the discussion. The conference was attended by Slovak NGO representatives and experts from countries that have approved legal regulation of public benefit or countries with ongoing discussion about legal regulation such as the Netherlands, United Kingdom, Japan, Hungary, Poland, Czech Republic, and Croatia.

Five regional round tables were held in different parts of Slovakia in May 2006 to increase the involvement of local leaders and organizations. The objective was to listen to local needs and expectations related to public benefit to assess future development in this area and help local civil leaders understand public benefit and encourage their participation in defining it. The round tables helped identify problematic issues and their participants offered suggestions for improvement.

One of the main project tools in encouraging discussion and obtaining feedback is the www.verejnaprospešnost.sk (www.publicbenefit.sk) website. The site offers material for discussion, analyses, outcomes of activities including presentations and etc. It also includes discussion forums and links to related websites.

Outcomes of the project are described in the following publications: *Public Benefit – Process of Discussion*, *Public Benefit – Legislation and Practice*, *Public Benefit – Examples of Other Countries*. The publications review the discussions process, the above-mentioned public benefit legal analysis and present solutions from other countries.

The *Public Benefit and Its Implications for the Non-Profit Sector in Slovakia* project was implemented thanks to the support of the Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe as well as the East-East Programme Partnership beyond Borders.

